

دوران مهدی، بنا به کدورتی، از حکومت بغداد دل سرد شد. از همین رو در شورش‌هایی که در طبرستان پیدا شد، بدو آسیبی نرسید. مرگ او در طبرستان اتفاق افتاد. (دایرة المعارف فارسی، ۱۷۷۱/۲) مرعشی بنای عمر کلانته در دابوی آمل، نیز سعیدآباد رویان را به عمر و نسبت می‌دهد.

۱۲- اصفهید خورشید: آخرین اسپهبد از خاندان گیل گاوباره (دابویه) که با خودکشی او دوران فرمانروایی ۱۱۹ ساله‌ی این سلسله به پایان آمد. در آغاز و پایان سال فرمانروایی او نظرهای متفاوتی اظهار شده است. مرگ او را در ۱۴۴ (مازندران، شایان، ص ۱۹۲) و ۱۴۱ (نسبت نامه، ص ۲۸۴) و ۱۳۷ (تاریخ مازندران، مهجوری ۵۸/۱) ذکر کرده‌اند.

۱۳- خزیمه: بعد از ابوالخضیب، در ۱۴۰ ه.ق. فرمانروایی طبرستان را یافت. دو سال در این مقام بود و کشتاری بی‌اندازه کرد (تاریخ طبرستان، ص ۱۷۸).

۱۴- ابوالعباس: ابوالعباس طوسی (فرمانروایی ۱۴۲-۱۴۳ ه.ق.)، او نخستین کسی است که در طبرستان پاسگاه‌های نظامی ساخت و افرادی را در آن قرار داد. ابن اسفندیار، مجموع پاسگاه‌های زمان ابوالعباس را در طبرستان ۴۴ شمرده است، با سی هزار جنگاور.

۱۵- روح بن حاتم قبیصه: در ۱۴۹ ه.ق. از طرف مهدی به فرمانروایی طبرستان گسیل شد. به خاطر بدرفتاری و بدسیرتی، بعد از پنج سال معزول گردید (تاریخ طبرستان، ص ۱۸۶).

۱۶- خالد بن برمک: (۹۲-۱۶۳ یا ۱۶۵ ه.ق.) برمکیان از خاندان‌های معروف ایرانی به شمار می‌روند. در ابتدا ریاست نوبهار بلخ را داشتند، در دوران اسلامی از کارگزاران امویان بودند. خالد در خراسان با ابومسلم همکاری داشت. در اقتدار عباسیان، احترام برمکیان بیش‌تر شد. خالد وزیر سفاح و منصور بود. در دوران فرمانروایی اش به طبرستان، با مردم این سامان سازش داشت و با اسپهبد شروین باوند، صلح کرد و در کوهستان‌ها او را آزاد گذاشت (برمکیان، ص ۵۴-۴۵).

۱۷- سعیدبن دعلج: در دوران مهدی سه سال والی طبرستان بود (۱۵۴-۱۵۷ ه.ق.) (تاریخ طبرستان، ص ۱۸۱).

۱۸- عبدالحمید مضروب: مردی سفاک بود و خراج زیادی به مردم تحمیل کرد. در دوران او مردم به ستوه آمدند و به پیشوایی و نداد هر مزد، شورش بزرگ طبرستان را به وجود آوردند. او دو سال بر طبرستان فرمان راند.

۱۹- بندار: بندار بن مرتی (به ضبط مرعشی)، بندار بن موزه (باموتی) (به ضبط ابن اسفندیار).

۲۰- حسن بن حسین بن مصعب: نخستین فرمانروای طاهری در طبرستان است. او سه سال و چهار ماه با سیرت پسندیده، حکم راند. مرگ او در ۲۲۷ ه.ق روی داد (ابن اسفندیار، ص ۲۲۱).

۲۱- عبدالله بن طاهر: از خاندان طاهریان و به مدت ۱۷ سال، (۲۱۳-۲۳۰ ه.ق) فرمانروایی داشت.

۲۲- طاهر بن عبدالله بن طاهر: چهارمین والی از طاهریان (۲۳۰، ۲۴۸ ه.ق). او پیش از فرمانروایی در خراسان، دو سال فرمانده طبرستان بود.

۲۳- محمد بن عبدالله: (۲۳۰، ۲۳۷ ه.ق) فرمانروایی طبرستان را داشت.

۲۴- سلیمان بن عبدالله: (۲۳۷-۲۴۰ ه.ق) برای بار دوم به حکومت طبرستان رسید.

۲۵- محمد اوس: محمد بن اوس بلخی. از سلیمان بن عبدالله تا محمد اوس، بنا به روایت ابن اسفندیار، والیان و نایبان دیگری به طبرستان آمدند از این قرار: منصور بن یحیی از دبیران مرو که وزارت داشت و پس از او محمد بن عیسی بن عبدالرحمن وزارت یافت. دگر باره سلیمان والی شد. سلیمان، عبدالله قریش را به نیابت به آمل فرستاد. پس از چندی اسد بن جندان نیابت آمل یافت. در این هنگام سلیمان را عزل کردند و محمد اوس را بر جای او نشانند (ابن اسفندیار، ص ۲۲۳).

فصل دوم در ذکر احوال داعیان ...

- ۱- مأمون: ابوجعفر عبدالله المأمون بن الرشید (خلافت ۱۹۸-۲۰۲ ه.ق) هفتمین خلیفه‌ی عباسی است (نسب‌نامه، ص ۳).
- ۲- احمد بن حنبل: (۱۶۴-۲۴۱ ه.ق) معروف به امام بغداد، متکلم، فقیه و محدث معروف سنی، مؤسس یکی از چهار مذهب بزرگ تسنن، یعنی حنبلی است. او از قبیله‌ی بنوشیبان بود. پس از فرا گرفتن لغت و فقه و حدیث در بغداد، زندگی خود را وقف تحصیل حدیث کرد و بدین منظور به عراق، حجاز، یمن و شام سفر کرد. مدتی در مدینه مجاور شد. پنج بار مراسم حج به جای آورد. برای دیدار عبدالرزاق محدث به صنعاً رفت. استادان او در فقه و حدیث بسیار بودند. از این میان می‌توان از قاضی ابویوسف، هشیم بن بشیر، سفیان بن عیینه و عبدالرحمن بن مهدی بصری نام برد از آثارش: مسند و کتاب الورع است (دانشنامه‌ی ایران و اسلام، ۹ و ۴۸/۱۰-۱۲۴۰).
- ۳- غیاث‌الدین و شهاب‌الدین: این دو با هم برادر و از پادشاهان غور بودند. دوران فرمانروایی غیاث‌الدین (۵۵۸-۵۹۹ ه.ق) و شهاب‌الدین (۵۹۹-۶۰۲ ه.ق) بوده است.
- ۴- غور: ناحیه‌ی کوهستانی میان هرات و غزنه بود. پادشاهان غور را گاهی آل شنسب و شنسایه می‌خوانند (چهار مقاله، تعلیقات، ص ۲).
- ۵- فخرالدین رازی: در ری به دنیا آمد. (زندگانی ۵۴۳ یا ۴-۶۰۶ ه.ق) استادانش

کمال‌الدین سمنانی و مجد‌الدین جیلی بودند.

آثارش المباحث المشرفیه، الملخص، شرح الاشارات، اسرار التنزیل و جز آن. او از دانشمندان و متکلمان پرآوازه‌ی ایرانی است. مخالفت میان او و بهاء ولد پدر مولوی معروف است (احمد طاهری عراقی، زندگی فخر رازی، معارف، سال ۳، ش ۱ فروردین - تیر ۱۳۶۵، ص ۵-۷).

۶- غزنین: (غزنه و غزنی)، از شهرهای افغانستان کنونی، در دامنه‌ی سلسله کوه‌های سلیمان قرار دارد و نخستین مرکز و پایتخت غزنویان بوده است (تاریخ مفصل ایران، ص ۲۵۲).

۷- جامع و جفر: از علوم غریبه‌ی متداول در نزد مسلمانان، نیز عنوان کتاب‌هایی که در آن‌ها از روی دلالت فرضی حروف و اجزای آن‌ها در باب حوادث روی دادنی در عالم بحث می‌کنند (دایرة المعارف فارسی، ۱/۷۴۲).

۸- نصیرالدین حمزه: از طایفه‌ی شیعه که امام فخر رازی به دانشمندی او اعتراف داشت (تاریخ رویان، ص ۸۱).

۹- ابوفراس: (۳۲۰- مقتول ۳۵۷ ه.ق) از شاعران عرب است، در جنگاوری نیز شهرت داشت. معاصرانش او را به عنوان مردی که در همه‌ی فضایل سرآمد است، ستوده‌اند. عبارت ابن عباد که اغلب نقل می‌شود، ناظر به این معنی است: شعر با پادشاهی امرؤ القیس آغاز شد و به پادشاهی ابوفراس پایان پذیرفت. اشعار محکم و استوار در قصیده و غزل دارد. شعرهای او از نظر رقابت در برابر اشعار متنبی است. قصیده‌های شیعی ابوفراس که در آن‌ها به هجای عباسیان پرداخته است، قابل توجه می‌باشد (دانشنامه، ۸/۱۰۸۵).

۱۰- متوکل: (خلافت ۲۳۲-۲۴۷ ه.ق) ابوالفضل جعفر المتوکل علی الله بن المعتصم دهمین خلیفه‌ی عباسی است (نسب‌نامه، ص ۳).

۱۱- کوفه: از شهرهای عراق، در ۱۱ کیلومتری شرق نجف قرار دارد. کوفه در اصل اردوگاهی بود که به وسیله‌ی سعد بن ابی وقاص در سال ۱۷ یا ۱۸ یا ۱۹ تأسیس شد (دایرة المعارف فارسی، ۲/۲۳۰۸).

۱۲- یحیی بن عمر: ... در کوفه خروج کرد و در زمان مستعین بالله در ۲۵۰ ه.ق. کشته شد (الملل و النحل، ترجمه‌ی فارسی، ص ۱۱۸).

۱۳- زیدیه: اصحاب زید بن علی بن الحسین بن علی (ع). اینان معتقد بودند که امام باید

از اولاد فاطمه زهرا (س) باشد و از اولاد وی هر کس عالم و زاهد و شجاع و سخی باشد و دعوی امامت کند، امام است و اطاعت او واجب؛ خواه از نسل امام حسن (ع) باشد، خواه از نسل امام حسین (ع).

زیدیه در اصول، مذهب معتزله داشتند، زیرا زید بن علی شاگرد واصل بن عطا بود. از امامان زیدیه، دو تن قابل ذکرند: یکی حسن بن زید معروف به داعی کبیر که دولت علویان طبرستان را تأسیس کرد، دیگری قاسم در یمن (دایرة المعارف فارسی، ۱/۱۱۹۸).

۱۴- منتصر: ابوجعفر محمد المنتصر بالله بن المتوکل (خلافت ۲۴۷-۲۴۸ ه.ق) یازدهمین خلیفه‌ی عباسی است (نسب‌نامه، ص ۳).

۱۵- ترك تكین: از سران لشکر محمد بن عبدالله طاهر است (تاریخ رویان، ص ۲۳۷).

www.tabarestan.info
تبرستان

ذکر خروج داعی کبیر

- ۱- عبدالله ونداامید: رئیس و مهتر قومی که از محمد اوس به ستوه آمدند و برای دعوت به قیام، نزد محمد بن ابراهیم علوی که در رویان بود، رفتند.
- ۲- سعید آباد: دهکده‌ای در رویان که سعید بن دعلج آن را آباد کرد (تاریخ رویان، ص ۲۴۴).
- ۳- کلار: خرابه‌های آن در کلاردشت باقی است (تاریخ رویان، ص ۲۵۲).
- ۴- کلارستاق: نام یکی از تقسیمات حکومتی سابق مازندران، از شمال به دریای خزر، از خاور به چالوس، از جنوب به کجور و از غرب به تنکابن محدود است. رود چالوس حد شرقی آن و مرکز آن حسن کیف است، بلوک عمده‌اش: بشم، کوهستان و کلاردشت است (دایرة المعارف فارسی، ۲/۲۲۳۹) نیز نک: کلاردشت.
- ۵- نیروس: از دیه‌های رویان، شاید نیروس امروزی نزدیک بستم باشد (تاریخ رویان، ص ۲۵۹).
- ۶- جعفر بن شهریار بن قارن: از شاهان سلسله‌ی باوند در جبال. فرمانروایی ۲۱۰ تا ۲۲۲ ه.ق (نسب‌نامه، ص ۲۷۶).
- ۷- نائل: به فاصله‌ی یک روز راه یعنی ۵ فرسخ در باختر آمل، در جلگه‌ای نزدیک به ساحل، شهر نائل یا نائله واقع بود (سرزمین‌های خلافت شرقی، ص ۳۹۸). این شهر زمانی آباد بود و بزرگان و دانشمندانی از آن جا برخاستند.

- ۸- پای دشت: از آبادی‌ها و نواحی رویان بود.
- ۹- محمد بن رستم بن وندا امید شهریار: ابن اسفندیار، او را خیابان یا حیابان می‌گویند. از خاندان گاوباره، پیشکار حسن بن زید بود.
- ۱۰- لیکانی: صاحب تاریخ رویان، بیلیکانی ضبط کرده است. ابن اسفندیار و مرعشی، لیکانی آورده‌اند.
- ۱۱- امیدوار بن لشکرستان و... و... همه از بزرگان و رؤسای دیلم بودند.
- ۱۲- مصمغان: (= موبد موبدان)، لقب دینی است. سلسله‌ای که بر ناحیه‌ی کوه دماوند فرمان می‌راندند. ابن اسفندیار، از این نام سلسله‌ی دیگری را می‌شناسد که در میاندورود، در شرق طبرستان فرمان می‌راندند (تاریخ ایران کمبریج، ۴/۱۷۳).
- ۱۳- ریجن: خورشید و خیابان: از اسپهبدان طبرستان.
- ۱۴- پادوسپان بن گردزاد: از پادشاهان لفور (وندا امید کوه و وندا هر مزد کوه) است (تاریخ ایران کمبریج، ۴/۱۸۰).
- ۱۵- قارین شهریار: (فرمانروایی ۲۲۲-۲۵۳ ه.ق) از سلسله‌ی باوند که پادشاهان جبال بودند (نسب‌نامه، ص ۲۸۶).
- ۱۶- سلیمان بن عبدالله طاهر: در ۲۳۷ ه.ق فرمانروای طبرستان گردید و تا دو سال در این مقام بود. بار دیگر تا ۲۵۳ ه.ق همان مقام یافت که از این تاریخ، طبرستان، علویان را مسلم شد.
- ۱۷- اسد جندان: از طرف سلیمان در آمل حکم می‌راند.
- ۱۸- خواجک: همان خواجک کنونی، روستایی در کجور است. در جنوب روستای کجور و شمال غربی صالحان قرار دارد.
- ۱۹- لایوچه رود: نام رودی است در نور که از میان بند سرچشمه می‌گیرد و بعد به نام رستم‌رود، در محلی میان ایزده و رستم‌رود به دریای خزر می‌ریزد. روستایی به نام لایوچه، در نور، در قسمت میان دشت و کوه وجود دارد.
- ۲۰- وهسودان: از فرمانروایان دیلم است. در ۲۵۰ ه.ق با حسن بن زید بیعت کرد و در ۲۵۱ ه.ق از او برگشت. مرگ او در همین سال اتفاق افتاد. وهسودان پسر جستان است (شهریاران گمنام، ص ۲۵).

- ۲۱- ابومقاتل ضریر: از جمله‌ی شاعران عرب، ملازم درگاه داعی کبیر بود.
- ۲۲- محمد بن زید: (مقتول ۲۸۷ ه.ق) برادر حسن بن زید است.
- ۲۳- حسن بن قاسم: (فرمانروایی ۳۰۴-۳۱۶ ه.ق) معروف به داعی صغیر است.
- ۲۴- الثائر بالله: در ۳۵۰ ه.ق خروج کرد.

www.tabarestan.info
تبرستان

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل سیم

در احوال ملوک باوند

- ۱- باو: (فرمانروایی ۴۵ - ۵۹ ه.ق. مقتول) فرزند شاپور، سردودمان باوندیان است.
- ۲- قباد بن فیروز: (فرمانروایی ۴۸۷ - ۵۳۱ م.) از شاهان ساسانی است و دو بار پادشاهی کرد.
- ۳- انوشیروان: (۵۳۱ - ۵۷۹ م.) از شاهان معروف ساسانی.
- ۴- جسنفشاه: اسکندر، طبرستان را به اجداد جسنفشاه سپرد. دوران فرمانروایی او در عهد اردشیر بابکان بود. پایان فرمانروایی اولاد جسنفشاه در زمان شاه قباد بوده است.
- ۵- کیوس: یکی از فرزندان قباد است.
- ۶- جابر بن عبدالله انصاری: (وفات ۷۸ ه.ق.)، از صحابه‌ی پیامبر که در بیش تر غزوات شرکت داشت (دایرة المعارف فارسی، ۷۱۶/۱).
- ۷- نهر واله: در منابع فارسی نهر واله ضبط است که شهری بود در گجرات. فرخی سیستانی گوید:
چو نهر واله که اندر دیار هند بهیم به نهر واله همی کرد بر شهان مفرح
(دیوان ص ۶۹)، در منابع هندی و قانون مسعودی انهلواره است که به راه سومنات، ۹۸ درجه و ۲۰ دقیقه نصف النهار است (تاریخ گردیزی، ص ۴۱۲).
- ۸- مداین: مجموع چند آبادی که بر روی هم آن‌ها را شهرها یا به زبان سریانی

ماحوزه می خواندند و گاهی ماحوزه ملکا (شهرهای پادشاهان) می نامیدند و گاهی نیز مدیناتا یا مدینه، می گفتند. همین لفظ است که عرب آن را به صورت المداین پذیرفته است. در قرن آخر دولت ساسانی، مداین مشتمل بر هفت شهر بود و تیسفون نام یکی از هفت شهر، پایتخت شاهان ساسانی بود (ایران در زمان ساسانیان، ص ۴۰۶).

۹- هرمز: (فرمانروایی ۵۷۹-۵۹۰ م. کشته شد) هرمز چهارم از شاهان ساسانی است.

۱۰- پرویز: (فرمانروایی ۵۹۰-۶۲۸ م. کشته شد) خسرو پرویز از شاهان ساسانی است.

۱۱- بهرام چوبینه: از سرداران ایرانی از خاندان مهران، به علت اهانتی که از هرمز ساسانی دید، سرکشی کرد و در عهد خسرو پرویز، تاج و تخت را غصب کرد. خسرو به یاری رومیان او را شکست داد (۵۹۱ م.)، بهرام به خاقان ترک پناهنده شد و چندی بعد به قتل رسید (دایرة المعارف فارسی، ۱/۴۷۷).

۱۲- شیرویه: قباد دوم پسر خسرو پرویز، بعد از خسرو هفت ماه پادشاهی کرد، گویند پرویز را به زندان افکند و کشت.

۱۳- آرمیدخت: خواهر پوراندخت، دختر خسرو پرویز، ملکه‌ی ساسانی است.

۱۴- یزدگرد: (فرمانروایی ۶۳۲-۶۵۲ م. کشته شد)، یزدگرد سوم آخرین پادشاه ساسانی است.

۱۵- قادسیه: شهری بر کران بادیه (حدودالعالم، ص ۱۵۴)، فاصله‌ی آن تا کوفه پنج فرسخ (این خردادبه به نقل از بارتولد در جغرافیای تاریخی، ص ۲۱۲). نهری از فرات از داخل آن می‌گذرد (مقدسی، ترجمه‌ی فارسی، ص ۱۶۱)، در حوالی این شهر جنگ قادسیه، میان ساسانیان و اعراب روی داد.

۱۶- رستم فرخزاد: سردار مشهور ایرانی در سپاه یزدگرد، در جنگ قادسیه به دست اعراب کشته شد.

۱۷- ماهوی سوری: مرزبان مرو در زمان یزدگرد سوم بود. گویند قتل آخرین پادشاه ساسانی، به اشاره‌ی او صورت گرفت.

۱۸- ملوک گاوباره: از سال یازدهم پادشاهی یزدگرد سوم که مطابق با ۲۲ ه.ق و ۶۴۲ م. است، به حکومت طبرستان رسیدند. فرمانروایی آنان به مدت ۱۱۹ سال (یعنی تا سال ۷۶۱ م. و ۱۴۴ ه.ق) ادامه یافت و نواحی میان گیلان و گرگان در اختیار آنان بود (سکه‌های طبرستان،

بررسی های تاریخی ۱ و ۲ (۱۵۸/۲).

۱۹- شارماد: ابن اسفندیار (تاریخ طبرستان، ص ۷۴) آن را درون دربند همیشه و جزو شهرهای کوهستان می آورد. مصحح تاریخ رویان به عبارت محلی که ولاش، باو را کشت، بسنده کرده است. مهجوری احتمال داده است که شارماد نام اصلی محلی است از دهکده ی بزرگ زاغمرز، حوزه ی بهشهر که امروز به چهار امام معروف است (تاریخ مازندران، ۱/۱۷۹).

۲۰- سرخاب: ابن اسفندیار، سهراب آورده است.

۲۱- وزا: ابن اسفندیار، آن را دزانکنار آورده، متن با تاریخ مرعشی مطابقت دارد.

۲۲- کول: مطابق گفته ی ابن اسفندیار و مرعشی، کولا درست است و از دهات دودانگه

می باشد.

۲۳- فخرالدوله: (فرمانروایی ۷۳۴-۷۵۰ ه.ق)، آخرین پادشاه از سلسله ی باوندی است،

داماد افراسیاب بود، و به دست او کشته شد.

۲۴- قارتونندان: سوخرایان هم گفته شده است، این سلسله از ۵۰ سال قبل از هجرت تا

۲۲۴ هجری فرمان راندند.

۲۵- دیالم: منظور سلسله هایی هستند که مقرشان در گیلان و دیلمستان بوده است.

۲۶- آل بویه: دوران فرمانرواییشان از ۳۲۰-۴۴۷ ه.ق. بود بنیانگذاران این سلسله، سه

برادر به نام های علی (عمادالدوله)، حسن (زکن الدوله) و احمد (معزالدوله) از فرزندان ماهیگیری

دیلمی، بویه نام بوده اند. در هنگام قیام علویان (در طبرستان و گیلان) بر دست نشانندگان

سامانی، این برادران جانب علویان را گرفتند و چون دارای تمایلات شیعی بودند، نسبت به

حکومت مرکزی و خلیفه نظر خوشی نداشتند. در دوران اقتدار، یکچند خلفا آلت دست

آل بویه، بودند؛ شهرهای بغداد، اهواز، فارس و کرمان در تحت فرمان آل بویه قرار داشت.

۲۷- آل وشمگیر: (دیالمه ی آل زیار)، (۳۱۶-۴۳۳ ه.ق)، مؤسس این سلسله، مرداویج

بن زیار است. سرزمین های تحت فرمان آن ها، گرگان و طبرستان بود. آل وشمگیر گاهی تحت

استیلای سامانیان و زمانی زیر نظر غزنویان، روزگار می گذرانیدند تا عاقبت طغرل سلجوقی،

بعد از دفع غزنویان، بر گرگان و طبرستان استیلا یافت. از شاهان معروف این سلسله،

شمس المعالی قابوس بن وشمگیر است که خود از کاتبان و نویسندگان بنام در فارسی و عربی

است و به همین علت دربارش مجمع شاعران و دانشمندان عصر، چون بیرونی، قمری گرگانی و

ابوبکر محمد بن علی خسروی سرخسی بوده است. امیر عنصر المعالی کیکاووس بن اسکندر بن شمس المعالی، صاحب قابوسنامه، از شاهزادگان این سلسله است (تاریخ مفصل ایران، ص ۴۸-۱۲۶) و (تاریخ ایران کمبریج، ۴/۱۸۴).

۲۸- قارن بن اصفهید شروین: این قسمت رونویسی از تاریخ مرعشی با همان سهو است، در حالی که بنا به گزارش ابن اسفندیار و اولیاء الله املی، قارن، فرزند ونداد هرمزد، از سوخراییان یا قارنوندان است. شروین دو پسر داشت که یکی از آنها شهریار نام داشت و بعد از پدر به فرمانروایی رسید.

۲۹- اصفهید شهریار: پسر شروین است، نه نودی او.

۳۰- جعفر بن شهریار: (فرمانروایی ۲۱۰-۲۲۲ ه.ق.)، نامش شاپور و فرزند شهریار، هشتمین فرمانروا از دودمان اسپهبدان باوندی است.

۳۱- قارن بن شهریار: در ۲۲۷ ه.ق، اسلام آورد.

۳۲- استندار یادوسپان: یادوسپان فرزند فریدون از کارگزاران حسن بن زید علوی بود.

۳۳- سرخاب و مازیار: فرزندان اسپهید قارن بن شهریار بودند.

۳۴- رستم بن سرخاب بن قارن: دهمین پادشاه از دودمان باوند (فرمانروایی ۲۵۳-۲۵۸ ه.ق).

۳۵- قومس: ایرانیان آن را کومس گفته اند. اصطخری و مقدسی آن را داخل طبرستان و دیلم دانسته اند. در جنوب رشته البرز و شمال کویر واقع است. چون بر سر راه ری و خراسان قرار داشته، از اهمیتی خاص برخوردار بوده است. کرسی ایالت قومس، دامغان بود. امروز دیگر این نام استعمال نمی شود.

۳۶- سید قاسم: دست نشاندهی داعی کبیر در قومس بود.

۳۷- رافع بن هرثمه: نخست در خدمت امیر محمد طاهری بود، بعدها با محمد بن زید پیمان بست و اسپهید رستم را به اسیری گرفت و عاقبت در خوارزم به سال ۲۸۳ ه.ق. کشته شد (تاریخ مفصل ایران، ص ۹-۲۰۳).

۳۸- اصفهید شروین: (فرمانروایی ۲۸۲-۳۱۸ ه.ق.)، فرزند اصفهید رستم است.

۳۹- تمنگا: محلی میان بندرهای فری کنار و محمودآباد کنونی بود.

۴۰- ماکان کاکلی: از سران دیلمی که در ۳۲۹ ه.ق. به دست ابوعلی چغانی سردار امیر

نصر سامانی، در ری کشته شد. این ماکان همان است که ذکرش در چهار مقاله‌ی عروضی رفته است. در واقعه‌ی قتل او ابوالقاسم اسکافی دبیر ابوعلی چغانی به بخارا نوشت: «أما ما كان فضاير كاسمه.» (تاریخ مفصل ایران، ص ۱۳۶).

۴۱- اصفهید شهریار: (فرمانروایی ۳۱۸-۳۵۵ ه.ق)، شهریار دوم.

۴۲- حسن بویه: از بنیانگذاران دیالمه‌ی آل بویه است.

۴۳- وشمگیر: (فرمانروایی ۳۲۳-۳۵۷ ه.ق) برادر مردآویج از آل زیار است.

۴۴- دارابن رستم: (فرمانروایی ۳۵۵-۳۵۸ ه.ق)، او از شهریاران سلسله‌ی باوندیه است.

۴۵- اصفهید شهریار: (فرمانروایی ۳۵۸-۳۹۶ ه.ق) او آخرین شهریار سلسله‌ی باوندیه،

در دوره‌ی اول است، او به دست قابوس بن وشمگیر کشته شد.

۴۶- رستم بن مرزبان: برادر سیده خاتون، برادرزن فخرالدوله، که نیابت مجدالدوله را داشت.

۴۷- بانی بن سعید: بابی و باتی هم گفته‌اند. او، دستیار شمس‌المعالی قابوس بود

۴۸- شهریار بن قارن: اسپهبد حسام‌الدوله (۴۶۶-۵۰۳ ه.ق) ۳۷ سال فرمان راند. او،

نخستین شهریار دوره‌ی دوم باوندیه است.

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل چهارم

در استیلای آل باوند نوبت دوم

- ۱- گیلان شاه بن کیکاووس: (فرمانروایی ۴۶۲-۴۷۱ ه.ق) آخرین پادشاه از سلسله یوشمگیریان. ابن اسفندیار (ص ۸) انوشیروان بن منوچهر را آخرین شهریار این سلسله می‌داند.
- ۲- ملکشاه سلجوقی: (فرمانروایی ۴۶۵-۴۸۵ ه.ق) فرزند آلبارسلان است.
- ۳- برکیارق: (فرمانروایی ۴۸۵-۴۸۷ ه.ق) فرزند ملکشاه سلجوقی است.
- ۴- محمد بن ملکشاه: برادر برکیارق، از ۴۹۲ ه.ق فرمانروای بغداد بود. او، از سال مرگ پدرش با برکیارق در جنگ بود.
- ۵- سنجر بن ملکشاه: از ۴۹۰ ه.ق. فرمانروای خراسان بود و در ۵۵۲ ه.ق درگذشت.
- ۶- سنقری بخاری: فرستاده‌ی سلطان محمد به مازندران بود که برای دفع اسپهبد شهریار حسام‌الدوله گسیل شد.
- ۷- رویان: کوره‌ی رویان خاکی است شامل کوه و دشت در مغرب خاک طبرستان، شامل شهرهای ناتل، چالوس، کلار، سعیدآباد، کجه (حاکم‌نشین رویان = کجور) یا شهر رویان، گیلان‌آباد، پای‌دشت، بهرام‌ده و قراطادان و به نام‌های روبنچ و رودان نیز خوانده می‌شود. حد شمالی آن دریا و حد جنوبی آن کوه‌های ری است؛ سامان غربی آن چالوس و کلار و سامان شرقی آن دهکده‌های ناتل رستاق است. اطراف آن را کوه‌های بلند احاطه کرده است. بنابراین خاک رویان از مغرب به رودخانه‌ی چالوس و کرج رود و از مشرق به رودخانه‌ی هراز و

بژم موشا (= کتل امامزاده هاشم امروز) و حدود دماوند و از جنوب به کوه‌های توچال که در شمال ری قدیم است و از شمال به حاشیه‌ی دریا، محدود می‌شود.

بخش‌های جغرافیایی زیر جزو خاک‌رویان است: ۱. کوهستان شامل: کلارستاق، بیرون بشم، میان بشم و کلاردشت. ۲- کجور (قسمت کوهستانی) شامل: زندرستاق، پنجک رستاق، زانوس رستاق، میخ‌ساز رستاق، خورشید رستاق (شهر کجور در این بخش است)، فیروز کلا و کالج. ۳- کجور (قسمت دشت و زمین‌های هموار) شامل: گران، خیر رود کنار، بندپی، چلندر، کلورودپی و کچه رستاق. ۴- نور (قسمت کوهستانی) شامل: اوزرود، کمرود، یالورود، رودبار علیا، تته رستاق، خورتاب رودبار، نائیج و نارستاق (بخش اخیر امروز جزو لاریجان آمده است). ۵- نور (قسمت دشت و زمین‌های هموار) شامل: نائل کنار و نائل رستاق. بخش‌های زیر جزو یشتکوه‌رویان به‌شمار آمده‌اند. ۶- لورا شامل دهکده‌های کنار کرج‌رود تا دوآب شهرستانک. ۷- شهرستانک، سرک و شلنک. ۸- ارنگه بزرگ (گته ارنگه) شامل: دهکده‌های کنار کرج‌رود از دوآب شهرستانک به پایین و ارنگه کوچک شامل ارنگه و دیه‌های آن. ۹- رودبار قصران شامل: دهکده‌های کنار رودخانه‌ی جاجرود به انضمام لواسان بزرگ. ۱۰- لارقصران شامل دهکده‌هایی که کنار شعبه‌ی اصلی هراز بوده است با مراتع میان کوه‌های خرسنگ و خاتون بارگاه تا دهنه‌ی پلور. ۱۱- پاره‌ای از دهکده‌های کوهستانی شمیران نظیر یس قلعه (تاریخ رویان، مقدمه مصحح).

۸- امیرمهدی لپور: از قارنوندان است که در لپور فرمانروایی داشت.

۹- شهریارکوه: در پریم واقع است، مقر اسپهبد شروین بود.

۱۰- آرم: در هزار جریب است.

۱۱- انرابن: همین دهکده‌ی دولت‌آباد ساری است؛ در سه کیلومتری شمال شهر

(مهجوری، ۱۶۲/۱).

۱۲- نجم‌الدوله قارن: اسپهبد قارن پسر شهریار (فرمانروایی ۵۰۳-۵۱۱ ه.ق).

۱۳- فخرالدوله رستم: شمس‌الملوک رستم بن قارن، برادر نجم‌الدوله است.

۱۴- فرامرز بن شیرزاد: از سپاهیان اسپهبد حسام‌الدوله شهریار است.

۱۵- بکجری: از امیران سنقری است.

۱۶- قلعه‌ی کوزا: نگاه کنید به پی‌نوشت بخش جغرافیای سوادکوه

۱۷- هوسم: رودسر کنونی.

۱۸- قاضی و سید ناصر: فرستادگان نجم الدوله قارن به حضور حسام الدوله شهریار در هوسم می‌باشند.

۱۹- رود جیحون: آمودریا هم گفته می‌شود که گاهی به دریای آرال و زمانی به دریای خزر می‌ریخت. درازای این رود ۲۳۹۴ کیلومتر است که از کوه‌های هندوکش سرچشمه می‌گیرد. اینکّه جیحون را آمودریا نیز می‌گفتند بدان خاطر است که چون این رود در قدیم از کنار شهر آمل در ماوراء النهر (= پار دریا = ورارود) می‌گذشت، آمل دریا می‌گفتند که بعدها به آمودریا تغییر نام یافت (دریای مازندران، ص ۳۸ و ۳۷).

۲۰- مرو: در تقسیمات جغرافیایی قدیم یکی از مناطق چهارگانه‌ی خراسان بود و مرو شاهجهان نامیده می‌شد. قیام ابومسلم از این شهر آغاز شد. مأمون پیش از کشتن امین در مرو تختگاه داشت. بنا به قول یاقوت، در مرو کتابخانه‌های بزرگی وجود داشت و کتاب‌های این کتابخانه‌ها منحصر به فرد بود، مانند کتابخانه‌ی کمالیه، عزیزیه، شرف‌الملک و کتابخانه‌ی نظام‌الملک وزیر.

در حمله‌ی مغولان، مرو، مورد تاخت و تاز قرار گرفت و بر اثر حریق، شهر طعمه‌ی آتش شد و اجساد نه میلیون نفر زیر ویرانه‌های آن باقی ماند. مرو از نظر آبادانی و وجود مراکز علمی و موقعیت آب و هوایی از شهرهای معتبر خراسان بود، چنان‌که یاقوت در این مورد گزارش کرده است (مرزبین‌های خلافت شرقی، ص ۴۳۰-۴۳۲).

۲۱- همیشه: حد شرقی مازندران است که استرآباد در بیرون آن قرار دارد. اسپهبد فرخان بزرگ برای جلوگیری از تورانیان دیواری در آن‌جا کشید.

۲۲- رستم: شمس‌الملوک رستم پسر قارن، چنان‌که مرعشی یاد می‌کند فرمانروایی او چهار سال بود.

۲۳- دابوی: نام یکی از دهستان‌های بخش مرکزی شهرستان آمل است. از شمال به دریای خزر، از خاور به دهستان جلال ازرك بابل، از جنوب به دهستان دشت سرآمل و از غرب به دهستان هرازیبی محدود است. محصول این دهستان برنج، کنب و صیفی است. شغل مردم زراعت است. این دهستان از ۱۰۵ آبادی کوچک و بزرگ تشکیل شده است. روستاهای مهم آن

عبارتند از کچب، سرخ رود، معلم کلا، دیوکلا، بانصر کلا و علوی کلا. جاده‌ی مهم کناره از شمال آن می‌گذرد (فرهنگ جغرافیایی، ص ۱۱۳).

۲۴- فیروزبن لیث: از فرماندهان فخرالملوک اسپهبد رستم باوند بود.

۲۵- بهرام بن شهریار: عموی رستم باوند.

۲۶- منکو برز و برغش ارغونی: فرستادگان سلطان محمد برای دفع رستم بودند.

۲۷- بنه‌داره کلانه: شاید بنداره کلای امروز در ناحیه‌ی شهریارکوه و یا نزدیک به آن باشد

(مازندران و استرآباد، ص ۱۹۸).

۲۸- فرامرزن رستم: برادرزاده‌ی علاءالدوله است که با فرمانروایی اسپهبد بهرام که به

جای اسپهبد رستم قرار گرفت، مخالفت ورزید و با او به جنگ پرداخت.

۲۹- کینه‌خواران: ابن اسفندیار (۴۶/۲) کیله‌خواران، مهجوری (۱۶۷/۱) گیلخواران،

آورده‌اند و مهجوری آن را گیلخواران دودانگه می‌داند.

۳۰- فرامرز مردانشاه: ابن اسفندیار، فرامرزن وردانشاه ضبط کرده است. وی از یاران

علاءالدوله است که سلطان محمد او را در بند داشته بود.

۳۱- امیر اسحق لپور: از قارنوندان است.

۳۲- قلعه‌ی کیلیان: کیسلیان است و در سوادکوه قرار داشت. اکنون دهی و ناحیه‌ای به

این نام وجود دارد.

۳۳- باول کنار: بابل کنار امروز، در جنوب بابل قرار دارد و جزو بخش مرکزی شهرستان

بابل است.

۳۴- سی رستاق: ابن اسفندیار (تاریخ طبرستان، ۴۹/۲)، رابینو (مازندران و استرآباد،

۱۱۳) و مهجوری (تاریخ مازندران، ۱۶۹/۱) سدن رستاق آورده‌اند.

۳۵- شاه‌غازی رستم: (فرمانروایی ۵۳۵-۵۵۸ ه.ق) پنجمین شاه از دودمان باوند در

نوبت دوم است.

۳۶- علاءالدوله حسن: (فرمانروایی ۵۵۸-۵۶۷ ه.ق) ششمین شاه از سلسله‌ی باوند در

نوبت دوم است.

۳۷- رستم کبودجامه: سرزمین میان بهشهر کنونی تا مینودشت، کبودجامه نام داشت.

بعضی از سرشناسان کبودجامه چون رکن‌الدین کبودجامه و نصرت‌الدین کبودجامه، در اسارت

محمدخوارزمشاه در آمدند و بعدها رکن الدین، موفق به فرار شد ولی نصرت الدین و کیخسرو کشته شدند. همین کشتار علت بدبینی رکن الدین نسبت به خوارزمشاه گردید و او را به مغولان نزدیک ساخت و بعدها به فرمانروایی کیبودجامه منصوب گردید.

فرمانروایان کیبودجامه تا ۷۳۷ ه.ق بر سر کار بودند و در این سال دوران فرمانروایی آنها به دست تغاتیمور از بازماندگان برادر چنگیز، به پایان آمد. رستم کیبودجامه نیز یکی از فرمانروایان کیبودجامه است.

۳۸- کردآباد: از دهستان راستویی سوادکوه و در ۵ کیلومتری زیر آب واقع است.

۳۹- مشك آباد: نام دهستانی در ساری است.

۴۰- بهرمیر: به نظر می رسد که همان بهنمیر بابلسر باشد.

۴۱- بازارکان: بازارگاه هم گفته شده است.

۴۲- دونکا: گویا محلی بود آن سوی رود باول نزدیکی های بابلسر (تاریخ مازندران،

۱/۱۸۷).

۴۳- مرزن آباد: روستایی از دهستان جلال ارزک از بخش مرکزی شهرستان بابل است.

۴۴- تومی: به احتمال زیاد تصحیف واژه‌ی توجی است که بر قلعه‌ی توجی اطلاق می شد. میر ظهیرالدین مرعشی در تاریخ طبرستان و رویان و ماندران از آن به هنگامی که در دست کیاوشتاسب جلال از فرمانروایان سلسله‌ی جلالیان مازندران بود، نام می برد. او موقعیت این قلعه را که نام قریه‌ای در ولایت ساری نیز بوده، به دست می دهد (نک: حصص ۱۳۱، ۱۸۷).

قلعه‌ی توجی پس از نبرد سید کمال الدین مرعشی با کیاوشتاسب و پیروزی سید کمال الدین بر او ویران گردید، تا این که سید کمال الدین در دوران حکومت خود تصمیم به بازسازی آن گرفت.

بنا به گزارش مرعشی که مبتنی بر مشاهدات شخصی خود اوست، بازسازی قلعه ناتمام رها شد (ص ۱۷۷، ۱۹۴). یگانه مأخذی که در خصوص قلعه‌ی توجی بحث می کند و وقایع آن را بر می شمارد، اثر میر ظهیرالدین است. این نام توسط نویسندگان متأخر و برخی پژوهندگان با نام شهر ترنجه (ابن رسته، ۱۴۹؛ ابن فقیه، ۳۰۲؛ یاقوت، ج ۱ ص ۸۴۵) و با املاهای متفاوتی چون برجی (اصطخری، ۲۱۶- لسترنج، ۴۰۰) تریجی (ابن حوقل، ج ۲، ص ۳۷۸) ترجی (جیهانی، ۱۴۶؛ اولیاء الله آملی، ۹۰، ۱۲۶) و به صورت های تریجه، تریجی، ترجه و ترجی (ابن اسفندیار،

۲۳۱، ۲۳۹) خلط شده است.

کهن ترین مأخذی که ترنجه را از شهرهای طبرستان معرفی می کند، اعلاق النفیسهی ابن رسته و مربوط به ۲۹۰ ه.ق است (ص ۱۴۹) ابن فقیه همدانی نیز فاصله ی این شهر را با مامطیر یا بابل کنونی ۶ فرسخ تعیین می کند (ص ۳۰۲) و یاقوت موقعیت شهر را بین آمل و ساری و «محمد بن ابراهیم الترنجی» را منسوب به این شهر می داند (ج ۱، ص ۸۴۵).

این اسفندیار در خصوص وجه تسمیه ی نام این شهر آن را مربوط به نبرد فرخان بزرگ با ترکان و پیروزی وی بر آنان ذکر می کند. بنا به روایت او فرخان بزرگ در همان موضعی که ترکان را شکست داد، شهری ساخت و آن را توران جیر نام نهاد (ص ۷۳). بر نهارددرن موقعیت این شهر را در بندپی که در آن جا مقبره ی «نو امام» است، تعیین می کند و ه.ل. رابینو (ص ۱۸۱) موقعیت شهر را در نزدیکی روستای تجری اسب شورپی یا کاردگر نماور از دهستان جلال ارزک جنوبی، بخش مرکزی شهرستان بابل و در ۱۶)۵ کیلومتری غرب آن به طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۳۲ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۶ درجه و ۳۴ دقیقه می داند (فرهنگ جغرافیایی، ج ۲۸، ص ۳۰).

برزگر محل کنونی روستای ابوالحسن کلای تزییر از دهستان گنج افروز با بخش مرکزی شهرستان بابل و در ۱۶ کیلومتری جنوب آن با طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۳۸ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۶ درجه و ۲۴ دقیقه (فرهنگ جغرافیایی، ج ۲۸، ص ۴۱) را شهر ترنجه معرفی می کند (ج ۱ ص ۲۶). این نویسنده همچنین موقعیت قلعه توجی را در روستای برجستانک (همانجا) از دهستان شیرگاه بخش مرکزی شهرستان سوادکوه با طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۵۶ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۶ درجه و ۲۲ دقیقه و در ۱۲ کیلومتری جنوب شرقی قائم شهر می داند. وی سبب انتساب این محل را رودخانه ی توجی بیان می کند که از ۸ کیلومتری شرق این آبادی سرچشمه گرفته و از جنوب روستای برجستانک می گذرد و به رودخانه ی تالار می ریزد (فرهنگ جغرافیایی، ج ۲۸، ص ۹۲).

ابن حوقل در مقام بیان فاصله راه طبرستان به گرگان چنین می آورد: «آمل به شهر میله دو فرسخ و از آن جا تا ترنجی سه فرسخ است» (ج ۲ ص ۳۷۸).

اصطخری (ص ۲۱۶) نیز فاصله ی مامطیر تا ساری را یک منزل می آورد و می افزاید «از راه برجی با این که کوتاه تر است فاصله را تعیین نکردم، راه طولانی تر را آوردم، زیرا در این شهر

مسجد جامع وجود دارد.» از این رو با توجه به موقعیت شهر قدیمی میله که هم‌اکنون در جاده‌ی قدیم آمل - بابل واقع است و فاصله‌ی آن تا روستای ابوالحسن کلا حدود سه فرسخ می‌باشد، تأمل در موقعیت این روستا به عنوان شهر قدیمی ترنجه اهمیت دارد. مجموعه ابوالحسن کلا از چهار تپه تشکیل شده که تپه‌ها دارای سفالینه‌های متعدد و لعابدار دوره‌ی اسلامی است. سفال خاکستری رنگ مربوط به هزاره‌ی اول ق.م. نیز در این محوطه یافت شده است. این مجموعه به عنوان شهر تجری در فهرست آثار باستانی ثبت گردید:

پژوهش جواد نیستانی

مآخذ:

- ۱- ابن رسته، الأعلاق النفیسه، لیدن، ۱۸۹۱.
- ۲- اصطخری، مسالك و ممالك، لیدن، ۱۹۲۷.
- ۳- ابن فقیه همدانی، البلدان، لیدن، ۱۳۰۲ ق.
- ۴- جهانی، اشکال العالم، ترجمه‌ی علی بن عبدالسلام کاتب، با مقدمه و تعلیقات فیروز منصوری، تهران، ۱۳۴۸.
- ۵- ابن حوقل، صورة الارض، قسم ثانی، لیدن، ۱۹۳۹.
- ۶- یاقوت، معجم البلدان، تهران، جلد اول، ۱۹۶۵.
- ۷- ابن اسفندیار، تاریخ طبرستان، به تصحیح عباس اقبال، تهران، ۱۳۲۰ ش.
- ۸- اولیاء الله آملی، تاریخ رویان، به تصحیح و تحشیه‌ی منوچهر ستوده، تهران، ۱۳۴۸ ش.
- ۹- مرعشی، سید ظهیرالدین، تاریخ طبرستان و رویان و مازندران، به کوشش محمد حسین تسبیحی، تهران، ۱۳۶۱ ش.
- ۱۰- رابینو، هل، مازندران و استرآباد، ترجمه‌ی وحید مازندرانی، تهران، ۱۳۶۵ ش.
- ۱۱- لسترنج، گای، جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی، ترجمه‌ی محمود عرفان، تهران، ۱۳۶۷ ش.
- ۱۲- برزگر، اردشیر، تاریخ تبرستان پیش از اسلام، ج اول، تهران، ۱۳۲۹ ش.
- ۱۳- فرهنگ جغرافیایی، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، ج ۲۸، تهران، ۱۳۷۰ ش.

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل پنجم

در حکومت علاء الدوله حسن بن رستم

- ۱- کیکاوس ناصرالملک: از باران و معتمدان شاه غازی بود.
- ۲- سابق الدوله قزوینی: کارگزار شاه غازی.
- ۳- جاجرم: در ۹۰ کیلومتری جنوب شرقی بجنورد، در استان خراسان واقع است.
- ۴- یزدگرد: معروف به گردبازو. علاء الدوله حسن را چهار پسر بود، یزدگرد و علی که هر دو در حیات پدر وفات یافتند، حسام الدوله اردشیر و فخرالملوک بعد از پدر باقی ماندند.
- ۵- باحرب لارجانی: پسر منوچهر، مرزبان لارجان بود.
- ۶- سنقراینانج: فرمانروای ری که از اطاعت ایلدگر سر پیچید و به مازندران پناهنده شد.
- ۷- پترو بهرام کلادیه: ابن اسفندیار (تاریخ طبرستان، ۱۴۲/۲) تئیر ضبط کرده است. کلادیه باید کلانته باشد.
- ۸- ایلدگز: (مرگ ۵۶۸ ه.ق.) اتابک اعظم، اتابک آذربایجان در دوره‌ی سلجوقیان عراق بود.
- ۹- محمد اتابک: فرزند ایلدگز.
- ۱۰- سلطان محمود: جلال الدین محمود، فرزند ایل ارسلان که بعد از پدر به تخت شاهی نشست؛ برادرش علاء الدین تکش او را از خوارزم بیرون کرد و او به مازندران پناه گرفت.
- ۱۱- حسام الدوله اردشیر: (۵۶۸-۶۰۲ ه.ق.)، پسر اسپهبد حسن.

۱۲- مؤید آیه: از غلامان قدیم سنجر که نیشابور، طوس، نسا، ابیورد، بیهق و دامغان را زیر فرمان خود درآورد و استقلال یافت و عاقبت به فرمان تکش در ۵۶۹ ه.ق کشته شد (تاریخ مفصل ایران، ص ۳۹۲).

۱۳- مبارزالدین ارجاسف: پسر فخرالدوله گرشاسف.

۱۴- نجادیه: سجادیه باید باشد.

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل ششم

در حکومت حسام‌الدوله شاه اردشیر

- ۱- کشاوره: ولایتی در شرق طبرستان است (تاریخ رویان، ص ۲۵۲).
- ۲- صلاح‌الدین ایوب: (۵۳۲-۵۸۹ ه.ق) صلاح‌الدین یوسف بن ایوب، ملقب به الملك الناصر، سلطان مصر و سوریه، مؤسس پادشاهی ایوبیان، از قهرمانان جنگ‌های صلیبی است (دائرة المعارف فارسی، ۵/۲ و ۱۵۷۴).
- ۳- الناصرلدين الله: (فرمانروایی ۵۶۶-۵۷۵ ه.ق)، سی و چهارمین خلیفه‌ی عباسی است (نسب‌نامه، ص ۴).
- ۴- علی‌کیای فیروزکوهی: فرمانروایی قلعه‌ی مهره‌بن را داشت. قلعه‌ی مهره‌بن امروز به نام قلعه‌ی مهرنگار معروف است و با قلعه‌ی منصوره کوه، فاصله‌ی زیادی ندارد. هر دو قلعه در شمال دامغان و در دست اسماعیلیان بوده است (حواشی تاریخ رویان، ص ۱۳۱).
- ۵- ملك دینار: (فرمانروایی ۵۸۳-۵۹۱ ه.ق) از امیران غز که سلسله‌ی سلجوقیان کرمان را برانداخت و خود بر کرمان مستولی شد.
- ۶- شمس‌الملوک رستم: (فرمانروایی ۶۰۲-۶۰۶ ه.ق) پسر اردشیر.
- ۷- ملك بیستون: بیستون پسر ناماور است.

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل هفتم

در حکومت شمس الملوك رستم بن اردشیر

- ۱- رکن الدوله قارن: فرزند اردشیر است.
- ۲- سید ابوالرضا: در این جا اشتباهی از جانب اعتماد السلطنه در گزارش روی داده است، زیرا بنا به گزارش مورخان، ابوالرضای مامطیری، شمس الملوك را به قتل آورد؛ در حالی که در متن کتاب حاضر به عکس گزارش شده است.

www.tabarestan.info
تبرستان

فصل هشتم

در استیلای آل باوند، نوبت دیگر در مازندران

- ۱- حسام الدوله اردشیر: (فرمانروایی ۶۳۵-۶۴۷ ه.ق.) از امیران سلسله‌ی باوند در نوبت سوم است.
- ۲- شمس الملوك محمد: (فرمانروایی ۶۴۷-۶۶۵ ه.ق.) فرزند حسام الدوله اردشیر بود که به دست امرای قآن کشته شد.
- ۳- علاء الدوله علی: (فرمانروایی ۶۶۵-۶۷۵ ه.ق.) فرزند حسام الدوله اردشیر است.
- ۴- یزدجرد بن شهریار: فرمانروایی ۶۷۵-۶۹۸ ه.ق.
- ۵- استندارشاه غازی: (۶۷۱-۷۰۱ ه.ق.)، فخرالدوله ناماور شهر آگیم ملقب به شاه غازی از استنداران رویان (تاریخ رویان، ص ۲۳۲).
- ۶- نصرالدوله شهریار: (فرمانروایی ۶۹۸-۷۱۴ ه.ق.) فرزند تاج الدوله یزدگرد است.
- ۷- رکن الدوله شاه کیخسرو: (فرمانروایی ۷۱۴-۷۲۸ ه.ق.) پسر تاج الدوله یزدگرد است.
- ۸- پیمت: از دهستان میان بند شهرستان نور، در ۲۳ کیلومتری غرب شهرستان نور، بین گلندرود و علمده. در ۳۶ درجه و ۲۷ دقیقه‌ی عرض و ۵۱ درجه و ۵۳ دقیقه‌ی طول جغرافیایی قرار دارد و ناحیه‌ای است کوهستانی و محصول آن غلات است. شغل اهالی زراعت و گلهداری است (فرهنگ جغرافیایی، ۶۹/۳).
- ۹- شرف‌الملک بن شاه کیخسرو: فرمانروایی ۷۲۸-۷۳۴ ه.ق.

- ۱۰- فخرالدوله حسن: (فرمانروایی ۷۳۴-۷۵۰ ه.ق) فرزند کیخسرو است.
- ۱۱- مسعود سربدار: برادر امین‌الدوله عبدالرزاق، بعد از کشتن برادر (۷۳۸ ه.ق) به سرداری سربداران انتخاب گردید و سبزووار را تسخیر کرد و با همدستی شیخ حسن جوری نیشابور را نیز به متصرفات خود درآفزود و به گرگان دست‌اندازی کرد. او عاقبت به مازندران رسید و آمل را گرفت. مردم مازندران اردوی او را غارت کردند و در ۷۴۵ ه.ق به قتل رسید.
- ۱۲- کیاجلال: از سپهسالاران فخرالدوله بود، پسر کیا جمال، امارت ساری را در اختیار داشت.
- ۱۳- کیایان چلاب: سردودمان کیایان چلابی، افراسیاب چلابی است. برادرزن فخرالدوله حسن که بعد از قتل حسن چند سال حاکم آمل بود.
- ۱۴- سید قوام‌الدین: سردودمان مرعشیان. ظهیرالدین مرعشی نسب سید را به حضرت زین‌العابدین (ع) می‌رساند.
- ۱۵- جلال‌الدوله اسکندر: (۷۳۴-۷۶۱ ه.ق). پسر تاج‌الدوله زیاد، حاکم رستم‌دار بود.
- ۱۶- میراناده: دهی از دهستان نائیج شهرستان نور به نام میرنا وجود دارد که شاید از میرانا به میرنا تخفیف یافته است. چنان‌که شواهد گویاست، قریب به یقین میراناده باید همین روستای میرنای امروز باشد که در ۱۱ کیلومتری غرب آمل قرار دارد.

۱-
۲-
۳-
۴-
۵-
۶-
۷-
۸-
۹-
۱۰-
۱۱-
۱۲-
۱۳-
۱۴-
۱۵-
۱۶-
۱۷-
۱۸-
۱۹-
۲۰-

ملوك قارنوند

- ۱- قارنوند: به اسامی سوخراییان و وندادیان هم خوانده می‌شوند. این سلسله از سال ۵۰ پیش از هجرت تا ۲۲۴ هجری فرمانروایی داشته‌اند. نخستین آن‌ها قارن پسر سوخرا و آخرینشان مازیار پسر قارن بوده است.
- ۲- چرشاه: لقب شاهان قدیم این سرزمین گرشاه و به عربی ملك الجبال بوده است.
- ۳- فیروزبن یزدجرد: جد خسرو انوشیروان که در جنگ با هیاطله کشته شد.
- ۴- هیاطله: هفتالیان یا هون‌های سفید که در آن طرف جیحون ساکن بودند و در زمان بهرام‌گور، از ماورای جیحون گذشتند و به شمال باختری ایران حمله آوردند.
- ۵- جاماسب: فرزند فیروز برادر بلاش و قباد، بنیادگذار گاوبارگان بود.
- ۶- بدخشان: در شرق تخارستان قرار دارد و رود جیحون از سه طرف آن را احاطه کرده است.
- ۷- زرمهر: پسر سوخرا.
- ۸- زابلستان: بلندی‌های ولایت قندهار که در امتداد هیرمند علیا واقع است، به زابلستان معروف بود. زابلستان در داستان‌های پهلوانی زادگاه زال است (سرزمین‌های خلافت شرقی، ترجمه‌ی فارسی، ص ۳۷۴).
- ۹- میانه‌رود: میان دورود هم آمده است. مرکز فرمانروایی مسمغان بود.
- ۱۰- شهریاربن بادوسپان: از استنداران گاوباره‌ی پادوسپانی است که با ونداد هرمزد،

همدست شد و ماجرای کشتار نایبان خلیفه در طبرستان و رویان در عهد او روی داد.
۱۱- نصر بن عمران: از نایبان خلفا در گیلاناباد رویان (تاریخ رویان، ص ۲۵۸).
۱۲- عمرو بن نهروان: از نایبان خلیفه، در بهرام ده رویان (تاریخ رویان، ص ۲۴۹).
۱۳- علی بن حسان: علی بن جستان، فرمانده مسلحه و لاشجرد (تاریخ طبرستان، ص ۱۸۰).

۱۴- فضل بن سهل: (وفات ۲۰۲ ه.ق) وزیر مأمون خلیفه‌ی عباسی.
۱۵- حزم السعدی: حومرلهالسعدی (؟) فرمانده مسلحه کلار (تاریخ طبرستان، ص ۱۸۰).

نام این فرمانده به درستی خوانده نشده است، چنان که مهجوری (تاریخ مازندران، ۶۶/۱) به ذکر السعدی بسنده کرده است.

۱۶- هادی: (فرمانروایی ۱۶۹-۱۷۰ ه.ق) چهارمین خلیفه‌ی عباسی.
۱۷- ونداد اسفان: برادر کوچک‌تر ونداد هرمزد.
۱۸- نایب خلیفه: بهرام بن فیروز باید باشد که به دست خلیفه، مسلمان شده بود.
۱۹- سعید بن مسلم: از فرزندان قتیبة بن مسلم است.
۲۰- سالم: در زمان او به علت زشتکاری‌هایش، مردم چالوس و رویان قیام کردند.
۲۱- موسی بن حفص: نایب مأمون در طبرستان و مازیار حاکم کوهستان. (تاریخ رویان، ص ۷۱).

۲۲- محمد: پسر موسی بن حفص که بعد از پدر حاکم طبرستان گردید.
۲۳- رودبست: دهستان بخش بابلسر است که رود کاری و بابل از آن می‌گذرد.
۲۴- معتصم: (خلافت ۲۱۸ ه.ق)، ابواسحق محمد المعتصم بالله بن الرشید.
۲۵- وزیر خارجی مذهب: چنان که از گفته‌ی ابن اسفندیار برمی‌آید؛ نام این وزیر عبیدالله بن یحیی بن خاقان و ناصبی مذهب بوده است.

ملوک بادوسپان

- ۱- دربند: بر دشت ساحلی باریکی بین جبال بزرگ تر قفقاز و دریای خزر، به فاصله‌ی ۲۲۵ کیلومتری شمال غربی باکو واقع است. ناحیه‌ی اطراف دربند در ایام باستانی، آلبانیه نام داشت و گردنه‌ی باریک بین دریا و کوه‌های قفقاز در محل دربند در ایام باستانی، تنگه‌ی خزر یا دروازه‌ی خزر و باب‌الابواب نام داشت (دایرة‌المعارف فارسی، ۱/۹۶۶).
- ۲- روس: نام مردمی که روسیه از آن‌ها گرفته شده است. در قرون وسطی، مملکت روس به ممالک اسلاوی واقع در جنوب روسیه، که عمده‌ترین آن‌ها مملکت کیف بود، گفته می‌شد (دایرة‌المعارف فارسی، ۱/۱۱۲۱).
- ۳- خزر: قومی که نخستین بار در قرن دوم میلادی، در ماورای قفقاز به عنوان قومی متمایز در صحنه‌ی تاریخ پدید آمد (دایرة‌المعارف فارسی، ۱/۸۹۴).
- ۴- صقلاب: نامی احتمالاً یونانی الاصل که در مآخذ اسلامی در باب ممالک شرق اسلامی به اسلاوها و به طور کلی به اقوامی مختلف الاصل که در سرزمین‌های خزرها، بین قسطنطنیه و سرزمین بلغارها ساکن بودند، اطلاق شده است. مسکن حقالیه را ناحیه‌ی صقلاب خوانده‌اند (دایرة‌المعارف فارسی، ۲/۱۵۷۴).
- ۵- سارویه: دختر فرخان بزرگ ذوالمناقب است.
- ۶- ابوالخصیب مرزوق سندی: از جانب خلیفه مهدی، سه سال در طبرستان فرمان راند (۱۴۴-۱۴۷ ه.ق).

www.tabarestan.info
تبرستان

سلطنت پادوسپان بن جیل در رستمدار

- ۱- پادوسپان بن جیل: مدت فرمانروایی ۳۰ سال (۴۵-۷۵ ه.ق).
- ۲- استندار: اولیاء الله آملی در تاریخ رویان در باب استندار گفته‌های مختلفی دارد. یکی این که در اصل آستان‌دار است، دیگر این که استان به زبان طبری کوه را گویند و استندار ملک جبال باشد؛ نیز استان در قدیم نام این ولایت بود. هم‌چنین یکی از پادشاهان این طرف را استندار نام بود و بعد از او همه‌ی شاهان را به این نام بازخوانند (تاریخ رویان، ص ۱۲۱ و ۱۲۰).
- ۳- خورزاد بن پادوسپان: (۷۵-۱۰۵ ه.ق).
- ۴- پادوسپان بن خورزاد: (۱۰۵-۱۴۵ ه.ق).
- ۵- اسپهبد عبدالله بن ونداد بن شهریار: برابر جدول مرعشی، نام دو تن دیگر از شهریاران پادوسپانی از قلم افتاده است. بعد از پادوسپان بن خورزاد، شهریار بن پادوسپان است که مدت ۳۰ سال فرمان راند (۱۴۵-۱۷۵ ه.ق)، و بعد از شهریار، وندامید بن شهریار مدت ۳۲ سال فرمانروایی کرد (۱۷۵-۲۰۷ ه.ق)، بعد از وندامید، اسپهبد عبدالله بن وندامید ۳۴ سال فرمان راند (۲۰۷-۲۴۱ ه.ق).
- ۶- سلطان محمد کیای دبیر صالحانی: محمد بن ابراهیم معروف به سلطان کیمدور، از سادات و در رویان ساکن بود. مردم رویان پس از مخالفت با محمد اوس، نزد او رفتند. او نامه به حسن بن زید داعی کبیر نوشت و او را به مازندران دعوت کرد. مقبره‌ی سلطان مجمد در قریه‌ی صالحان کجور است.
- ۷- پادوسپان بن افریدون بن قارن: پیش از پادوسپان بن فریدون، فریدون بن قارن

فرمانروایی داشت (۲۲۴-۲۶۳ ه.ق) و بعد از او یادوسپان بن فریدون بن قارن، فرمان راند (۲۶۳-۲۸۱ ه.ق).

۸- اصفهید شهریار بن یادوسپان: فرمانروایی ۲۸۱-۲۹۶ ه.ق

۹- هادوسندان: مرعشی، هروسندان آورده است. از فرمانروایان یادوسپانی است که ۱۲ سال فرمان راند (۲۹۶-۳۰۸ ه.ق).

۱۰- اصفهید محمد بن شهریار بن جمشید: پیش از محمد، شهریار سوم پسر جمشید (۳۰۸-۳۲۰ ه.ق) فرمانروایی داشت. محمد بن شهریار، بعد از او فرمان راند (۳۲۰-۳۳۲ ه.ق).

۱۱- علی بن وهسودان: نایب خلیفه المقتدر بالله بود.

۱۲- ابوالفضل: (فرمانروایی ۳۳۲-۳۴۶ ه.ق) او پسر شمس الملوك محمد است. در این جا برای اعتماد السلطنه اشتباهی روی نمود.

۱۳- ابوجعفر الثائر بالله: در گیلان ساکن بود و اسپهبد شهریار، بعد از مخالفت، با او صلح کرد و او را از گیلان به چالوس آورد.

۱۴- ابن العمید: ابوالفضل محمد بن حسین بن محمد (وفات ۳۶۰ ه.ق)، در شهر قم متولد شد. بعدها وزارت رکن الدوله حسن بویه را یافت. او از منشیان و نویسندگان بزرگ عصر بود. اگر او را ذوالکفایتین گفته اند بی مناسبت نیست. شهرت او در نویسندگی و کتابت بدان اندازه بود که بارها نویسندگان دیگر گفته اند: «کتابت از عبدالحمید شروع و به ابن العمید ختم شد.» از شاگردانش مشهورتر از همه، ابن عباد، معروف به صاحب است. پسرش ابوالفتح علی بن محمد، نیز معروف به ابن عمید است که بعضی مقام علمی اش را برتر از پدر دانسته اند (دانشنامه ایران و اسلام، ۷۳۹/۵-۷۴۱ ه.ق).

۱۵- حسام الدوله زرین کمر: فرمانروایی (۳۴۶-۳۸۳ ه.ق).

۱۶- سیف الدوله باحرب: فرمانروایی (۳۸۳-۴۱۳ ه.ق).

۱۷- اردشیر: حسام الدوله اردشیر (۴۱۳-۴۴۰ ه.ق).

۱۸- قخرالدوله نامور: نامور و نام آور هم گفته شده است (۴۴۰-۴۷۵ ه.ق).

۱۹- عزالدوله هزاراسف: پسر نامور (۴۷۵-۵۱۵ ه.ق).

۲۰- شهرنوش بن هزاراسف: شهرنوش هم گفته شده است (۵۱۵-۵۳۸ ه.ق).

۲۱- کیکاووس بن هزاراسف: (۵۳۸-۵۷۵ ه.ق).

- ۲۲- خواجه نجم‌الدین حسین عمیدی: تاریخ رویان، حسن عمیدی آورده است.
- ۲۳- پانصد و شصت: سال درگذشت کیکاووس بن هزاراسف چنان که آورده شد، ۵۷۵ ه.ق است.
- ۲۴- هزاراسف بن شهرنوش: (۵۷۵-۵۹۱ ه.ق).
- ۲۵- هژیرالدین: ملک رویان.
- ۲۶- زرین کمر بن جستان: (۵۹۱-۶۱۰ ه.ق).
- ۲۷- بیستون بن زرین کمر: (۶۱۰-۶۲۰ ه.ق).
- ۲۸- نماور بن بیستون: (۶۲۰-۶۴۰ ه.ق).
- ۲۹- شهرآگیم بن نماور: (۶۴۰-۶۷۱ ه.ق).
- ۳۰- گردکوه: یا دژ گنبدان که جای آن در نود و پنج کیلومتری سمنان و پانزده کیلومتری دامغان در جاده تهران - مشهد است. بعد از آن که ابی‌الرضا معروف به المستوفی عقیده‌ی نزاریه پذیرفت، از ترس مردم به دامغان هجرت کرد و آب و ملکی خرید و قلعه‌ی گردکوه را عمارت کرد (قلاع اسماعیلیه، ص ۱۴۲).
- ۳۱- الموت: قلعه‌ی الموت در پانصد متری آبادی گازرخان است و این آبادی از آبادی‌های رودبار الموت است. این قلعه در تاریخ اسماعیلیه‌ی ایران جایگاه ویژه‌ای دارد. حسن صباح پس از آشنایی و پذیرش اسماعیلیه با موقعیتی که برای خود فراهم ساخت، ناشناس از خوزستان به اصفهان ری و از آن‌جا به دامغان و در پایان به الموت راه یافت و مدتی در قلعه بسر برد. بعد از استقرار، قلعه را مرمت کرد. تا این که در عهد استیلای مغول بر ایران، قلعه به دست هولاکو تسخیر گردید (تاریخ جهانگشا، ۱۱۳/۳-۱۰۶) و (جامع التواریخ، بخش اسماعیلیه، ص ۱۰۵).
- ۳۲- علاء‌الدین محمد بن حسن نومسلمان: (۶۰۹-۶۵۳ ه.ق) داعی و رییس اسماعیلیه‌ی الموت، پسر و جانشین جلال‌الدین نومسلمان است. در آخرهای عمر تندخویی و مالیخولیا بر او چیره گشت و به دست یکی از نزدیکان خود به نام حسن مازندرانی کشته شد. گویند این امر به فرمان پسرش رکن‌الدین خورشاه بوده است (دایرة المعارف فارسی، ۱۷۵۶/۲).
- ۳۳- حسن مازندرانی: او کسی است که علاء‌الدین محمد، داعی اسماعیلیه را با تبر کشت.

۳۴- رکن‌الدین خورشاه: (تولد ۶۲۷ ه.ق) آخرین رئیس و داعی الموت، پسر علاء‌الدین محمد است. دوران حکومت او دوام نیافت و تسلیم هولاکو خان گردید و به اردوی او پیوست و در سال ۶۵۴ ه.ق. در راه مغولستان کشته شد (دایرة المعارف فارسی، ۱/۱۰۹۳).

۳۵- خواجه نصیرالدین طوسی: (۵۹۷-۶۷۲ ه.ق) محمد بن محمد بن الحسن الطوسی، کنیه‌ی او ابوجعفر و لقبش نصیرالدین، مشهور به خواجه‌ی طوسی، در طوس تولد یافت. قرآن را در کودکی آموخت، علوم ادب از نحو و صرف، لغت، احادیث نبوی، فقه، منطق، حکمت، علوم طبیعی، الهی، ریاضیات، حساب، هندسه، جبر و موسیقی را فرا گرفت. خواجه مدتی در نیشابور ماند و از محضر بسیاری از استادان استفاده نمود، آن‌چنان که در اقسام علوم انگشت‌نما گشت.

از شاگردان خواجه می‌توان علامه حلی و قطب شیرازی و ابن الفوطی را نام برد. مدتی در قلعه‌ی الموت بسر برد و از کتابخانه‌ی معروف آن استفاده نمود. آثارش فراوان است که بیش‌تر آن‌ها به چاپ رسیده است (احوال و آثار نصیرالدین طوسی، ص ۳-۱۰).

۳۶- فخرالدوله نماور: (۶۷۱-۷۰۱ ه.ق).

۳۷- کیخسرو بن شهرآگیم: (۷۰۱-۷۱۲ ه.ق).

۳۸- شمس‌الملوک محمد: (۷۱۲-۷۱۷ ه.ق).

۳۹- نصیرالدوله شهریار: (۷۱۷-۷۲۵ ه.ق).

۴۰- تاج‌الدوله شاه کیخسرو: (۷۲۵-۷۳۴ ه.ق).

۴۱- جلال‌الدوله اسکندربین زیار: (۷۳۴-۷۶۱ ه.ق).

۴۲- ابوسعید بهادرخان: (۷۱۷-۷۳۶ ه.ق). نهمین پادشاه از سلسله‌ی ایلخانیان. پسر

الجایتو است.

۴۳- طغاتیمور: (فوت ۷۵۴ ه.ق) از شاهزادگان مغول در دوره‌ی سلطنت ایلخانیان، در

عهد ابوسعید بهادرخان در مازندران و استرآباد حکومت داشت. در آخر به دست یحیی کرابی از سرداران سبزواری به قتل رسید (دایرة المعارف فارسی، ۲/۱۶۲۵).

۴۴- فخرالدین شاه غازی: (فرمانروایی ۷۶۱-۷۷۶ ه.ق).

۴۵- عضد‌الدوله قباد: (فرمانروایی ۷۷۶-۷۸۳ ه.ق).

۴۶- سعد‌الدوله طوس بن زیار: (فرمانروایی ۷۹۱-۸۰۷ ه.ق). باید توجه داشت که مدت

- ۸ سال از ۷۸۳ تا ۷۹۱ ه.ق، سادات مرعشی این منطقه را در اختیار داشتند.
- ۴۷- امیر تیمور: تیمور لنگ (۷۳۶-۸۰۷ ه.ق) مؤسس دولت تیموریان یا گورکانیان (دایرة المعارف فارسی، ۱/۲۵۱).
- ۴۸- ملك كيومرث: (۸۰۷-۸۵۷ ه.ق) كيومرث بن بيستون بن گستهتم بن تاج الدوله زيار.
- ۴۹- قرا باغ: به معنی باغ سیاه، در آذربایجان است.
- ۵۰- اسکندر شیخی: پسر افراسیاب چلابی است.
- ۵۱- کدیر: دهی از دهستان کلرودی، بخش مرکزی شهرستان نوشهر، ۲۱ کیلومتری جنوب صلاح الدین کلا، در ۳۶ درجه و ۲۷ دقیقه عرض و ۵۱ درجه و ۴۷ دقیقه طول جغرافیایی واقع است. کوهستانی و سردسیر است (فرهنگ جغرافیایی، ص ۲۲۸).
- ۵۲- یالو: دهی از دهستان یالرود نور.
- ۵۳- هزار خال: دهی از دهستان توابع کجور، بخش مرکزی شهرستان نوشهر، ۳ کیلومتری جنوب کجور (فرهنگ جغرافیایی، ص ۲۲۵).
- ۵۴- ملك اسکندر: (۸۵۸-۸۸۱ ه.ق).
- ۵۵- قلعه ی کارود: در دهستان دیلاستاق بخش لاریجان قرار دارد و خرابه های آن باقی است.
- ۵۶- نمارستاق: از دهستان های بخش بلده نور است.
- ۵۷- محمد گیلانی: امیر سید محمد (وفات ۸۳۷ ه.ق) از فرمانروایان لاهیجان است، که مرعشی در تاریخ گیلان و دیلمستان خود شرحی درباره ی او آورده است (ص ۱۸۵-۱۱۰).
- ۵۸- قراقوینلو: (سیاه گوسفندان) اتحادیه ای از طوایف ترکمان که از ۷۷۷ تا ۸۷۳ در قسمت هایی از ایران و بین النهرین فرمانروایی داشته اند (دایرة المعارف فارسی، ۲/۲۰۲۵).
- ۵۹- حسن بيك آق قوینلو: اوزون حسن (۸۵۷-۸۸۲ ه.ق)، پادشاه معروف از سلسله ی امرای آق قوینلو، پسر علی بيك ترکمان.
- ۶۰- ساوجبلاغ: ناحیه ی حاصلخیز جزو ولایت تهران است که به طرف غرب رود کرج بر دو طرف جاده تهران به قزوین ممتد است. از شمال رشته کوه هایی آن را از طالقان جدا می کند (دایرة المعارف فارسی، ۱/۱۲۲۵).
- ۶۱- سید عماد: عمادالدین محمود پسر سید عزالدین حسن، از سادات است که نسبت

او به امام موسی کاظم (ع) می‌رسد. او در هزار جریب ساکن بود.
۶۲- امرای چلاوی: چلاویان از طوایف فرمانروای کوچک بودند که نام و اعمالشان بعضی
در ذکر تواریخ سلسله‌های حاکم در طبرستان آمده است.

www.tabarestan.info
تبرستان

دولت متغلبین از نواب خلفا و داعیان

- ۱- بیست و پنج سال...: چنان که در متن ملاحظه می‌شود، حکمرانی سید قوام‌الدین از سال ۷۷۵ ه.ق و مدت فرمانروایی او ۲۵ سال گزارش شده است، در حالی که به تصریح ظهیرالدین مرعشی، وفات قوام‌الدین ۷۸۱ ه.ق است. اگر گفته‌ی اعتمادالسلطنه را باور کنیم باید تاریخ مرگ میر قوام‌الدین سال ۸۰۰ ه.ق باشد و این درست نیست.
- ۲- سیدعلی: پسر کمال‌الدین (۸۰۹-۸۲۰ ه.ق).
- ۳- سید مرتضی: پسر سیدعلی (۸۲۰-۸۳۷ ه.ق).
- ۴- سید محمد: پسر سید مرتضی (۸۳۷-۸۵۶ ه.ق).
- ۵- سید عبدالکریم: پسر سید محمد (۸۵۶-۸۶۵ ه.ق).
- ۶- سید عبدالله: پسر سید عبدالکریم (۸۶۵-۸۷۲ ه.ق) مدت فرمانروایی او ۷ سال است نه ۱۷ سال، چنانکه در متن یاد شده است.
- ۷- سید زین‌العابدین: پسر سید کمال‌الدین، عموزاده‌ی سید عبدالله است (۸۷۲-۸۸۰ ه.ق).
- ۸- سید عبدالکریم ثانی: پسر سید عبدالله که از کودکی در خدمت سلطان ابوسعید بود. چون به سن رشد رسید، لشکر فراهم ساخت و روانه‌ی ساری شد. سید زین‌العابدین، تاب مقاومت او را نیاورد و منهزم شد و سید عبدالکریم به ساری بر مسند حکومت نشست (۸۸۰-۹۳۲ ه.ق) (تاریخ مازندران، شایان، ص ۲۴۱).
- ۹- تاریخ‌خانی: کتابی است در تاریخ چهل‌ساله‌ی گیلان، از سال ۸۸۰ تا ۹۲۰ ه.ق.
- ۱۰- سلطان احمدخان: از شاهان کیانی گیلان است (۹۱۱-۹۴۳ ه.ق).

- ۱۱- سلطان محمد: از شاهان کیانی گیلان است (۸۵۱-۸۸۳ ه.ق).
- ۱۲- میرزا علی: (۸۸۳-۹۱۰ ه.ق) از سلاطین کیانی گیلان است.
- ۱۳- میر ظهیرالدین: همان ظهیرالدین مرعشی، صاحب تاریخ مازندران است که به دستور میرزا علی همراه میر عبدالکریم عازم مازندران شد تا حکومت آن جا را از سیدزین العابدین بازگیرد و به میر عبدالکریم بازگرداند.
- ۱۴- یعقوب بیک: یعقوب بیک بن حسن بیک آق قویونلو.
- ۱۵- دریاوک: یا دریاچه ی رزشک، در مسیر شهرستان رودبار به رزجرد واقع است (تاریخ گیلان و دیلمستان، ص ۲۵۹).
- ۱۶- لمسر: قلعه ی لمسر از قلاع بسیار معروف سلسله کوه های البرز واقع در قسمت جنوب گیلان است. به روایتی آن را کلید گیلان گفته اند. این قلعه سالیان دراز تاختگاه سلاطین گیلان و بعدها محل برخورد اسماعیلیان و مخالفان آن ها بوده است (قلاع اسماعیلیه، به نقل فرمانروایان گیلان، ص ۹۱).
- ۱۷- سلطان هاشم: از پسران محمد کیا است.
- ۱۸- کامرو: محلی نزدیک قلعه ی پرستک (تاریخ خانی، ص ۴۱۷).
- ۱۹- میرسین کیا: کتوال قلعه ی فیروزکوه (تاریخ خانی، ص ۴۲۳).
- ۲۰- لاس: از دهکده های حدود فیروزکوه (تاریخ خانی، ص ۴۱۹).
- ۲۱- بارفروشه دبه: همان بارفروش (= بابل) است.
- ۲۲- هلرود: در تاریخ عالم آرای عباسی، هبله رود آمده است.
- ۲۳- آقا رستم روزافزون: در ابتدا از سپهسالاران امیر شمس الدین بود و بعدها قدرتی بهم رسانید و خود فرمانروایی یافت. او با شیبک خان پیوند سیاسی داشت.
- ۲۴- هامانه سر: صورت درست آن ماهانه سر (= ماهیه سردز = ماهنه سردز) است، در ناحیه ی دابوی آمل (از آستارا تا آسترآباد، ۱۵۸/۴).
- ۲۵- شمس الدین دیو: پیشکار میرزاخان.
- ۲۶- ازداره کله: نام این قلعه شباهت زیاد به آزاد کله دارد که امامزاده عباس در اراضی آن بنا شده، فعلاً با پیشرفت شهر داخل شهر ساری واقع شده است (از آستارا، ... ۵۱۵/۴).
- ۲۷- منغلای: واژه ی مغولی است به معنی پیشاپیش سپاه.

در ذکر فتح قلعه‌ی فیروزکوه

- ۱- شاهرخ گورکانی: شاهرخ بهادر، (۷۷۹-۸۵۰ ه.ق). شاهزاده‌ی تیموری، چهارمین پسر و جانشین امیر تیمور.
- ۲- سیدعزالدین هزارجریبی: از سادات بود و حکومت هزارجریب را در اختیار داشت.
- ۳- الغ بیک: (فرمانروایی ۸۵۰-۸۵۳ ه.ق) لقب او علاء الدوله، پسر شاهرخ تیموری بود.
- ۴- سرخس: در ۱۸۰ کیلومتری شرق مشهد، از شمال و شرق به ترکمنستان محدود است.
- ۵- هرات: نام شهری در خراسان بود که امروز جزو افغانستان در شمال غربی این کشور، در کنار رود هری واقع است. در دوران پسران تیمور پایتخت گردید. حدود ۸۰/۰۰۰ تن سکنه دارد. مزار بسیاری از اولیا و علما در آن قرار دارد همچون تربت پیر هرات، شیخ عبدالله انصاری، خواجه محمد ابوالولید و امام فخر رازی.
- ۶- قلعه عماد: در خراسان قرار داشت (حبیب‌السیر ۴/۲۶، ۳۱، ۴۱، ۵۴، ۵۵) اما موقعیت آن به درستی مشخص نشد.
- ۷- باباحسن: داروغه‌ی استرآباد از طرف میرزا ابوالقاسم بابر بود. او گردنکشان مازندران را به چنگ می‌آورد و در قلعه محبوس می‌ساخت.
- ۸- ابوالقاسم بابر: فرزند بایسنقر، که بعد از مرگ پدر آهنگ خراسان کرد.
- ۹- سلطان ابراهیم: فرزند میرزا علاء الدوله.
- ۱۰- میرزاشاه محمود: فرزند میرزا ابوالقاسم بابر.

- ۱۱- نسا: شهری در خراسان شرقی میان مرو و بلخ، در ده میلی جنوب عشق آباد کنونی واقع است. (فرهنگ فارسی معین ۶/۲۱۱۹)
- ۱۲- باورد: (ابورد) شهری بود در دشت خاوران در شمال خراسان کنونی نزدیک دره گز. (فرهنگ فارسی معین ۵/۹۷)
- ۱۳- میرزا جهانشاه: جهانشاه پسر قرایوسف از مشهورترین امرای قراقوینلو است (فرمانروایی ۸۳۹-۸۷۲ ه.ق). مسجد کبود در تبریز از آثار او است (تاریخ مفصل، ص ۶۵۴).
- ۱۴- سید ابراهیم قمی: مصاحب ابوسعید و از سادات بزرگ بود.
- ۱۵- میرزا سلطان حسین: نواده‌ی بایقرا.
- ۱۶- مولانا جامی: (۸۱۷-۸۹۸ ه.ق) شاعر، ادیب و عارف ایرانی، در خرگرد جام متولد شد. صاحب آثاری فراوان در شعر و نثر است.
- ۱۷- رادکان: مرکز دهستان رادکان بخش حومه‌ی شهرستان مشهد است، در ۸۸ کیلومتری باختر مشهد سر راه شوسه قدیمی مشهد به قوجان قرار دارد (فرهنگ فارسی معین، ۵/۵۶۸).
- ۱۸- افراسیاب چلاوی: از بزرگان آمل بود و برای رسیدن به فرمانروایی، شوهر خواهر خود فخرالدوله حسن آخرین شاه باوند را کشت.
- ۱۹- کیا جلال متمیر: از طرف فخرالدوله، فرمانروای فیروزکوه بود.
- ۲۰- سید کمال‌الدین: یکی از چهارده فرزندان میر قوام‌الدین است که بعد از پدر فرمانروایی مازندران را به عهده گرفت.
- ۲۱- امیر سیدعلی: معروف به سیدعلی ساری فرزند سید کمال‌الدین، که مرکز فرمانروایی او در ساری بود و در همین شهر نیز مدفون می‌باشد.
- ۲۲- سید مرتضی: برادر سیدعلی که مدتی فرمانروای آمل بود، بعد از شکست از سیدعلی به شیراز فرار کرد و همان‌جا وفات یافت.
- ۲۳- سید نصیرالدین: پدر میر ظهیرالدین مرعشی، فرزند کمال‌الدین.
- ۲۴- سیدعلی آملی: چند نوبت حکومت آمل یافت.
- ۲۵- سید زین‌العابدین: فرزند قوام‌الدین مرعشی است.
- ۲۶- آقا محمد روزافزون: فرزند آقا رستم روزافزون.

- ۲۷- دورمیش خان: فرستاده‌ی شاه اسماعیل صفوی بود، که برای گرفتن خراج مازندران از آقا محمد روزافزون گسیل شده بود.
- ۲۸- حافظ ابرو: شهاب‌الدین عبدالله بن عبدالرشید (وفات ۸۳۳ ه.ق)، مورخ معروف ایرانی در دربار تیمور گورکانی. وی آثار فراوانی چون ذیل ظفرنامه‌ی شامی، تاریخ شاهرخ، ذیل - جامع التواریخ رشیدی و... نوشته است.
- ۲۹- امیرالشعرا: منظور رضاقلی خان هدایت است.
- ۳۰- روضة الصفای ناصری: یا دنباله‌ی روضه الصفا، کتابی است در ۳ جلد که رضاقلی خان آن را در تاریخ صفویه و زندیه و قاجاریه نوشت و به روضة الصفای میرخواند درآفرود.
- ۳۱- میر شاهی بن عبدالکریم: یکی از سه پسر میر عبدالکریم بود که در سال ۹۳۹ ه.ق. به دستور محمد روزافزون کشته شد.
- ۳۲- شاه طهماسب: (۹۱۹-۹۸۴ ه.ق)، دومین شاه صفوی پسر بزرگ و جانشین شاه اسماعیل صفوی است.
- ۳۳- میرک دیو: پیشکار حسن میرزا در مازندران بود که پس از چندی حسن از او بدبین شد و عاقبت او را کشت (تاریخ مازندران، ۷۱/۲).
- ۳۴- الوند: بعد از میرعلی خان که گماشته‌ی مهد علیا در مازندران بود؛ آشوبی در منطقه روی نمود و از هر گوشه گردنکشانی سر برافراشتند، تا آن که الوند دیو و سید مظفر مرتضایی که برتر از دیگران بودند بر آن نهادند که مازندران را میان خود بخش کنند، در نتیجه نیمی از مازندران در اختیار الوند قرار گرفت (تاریخ مازندران، ۷۳/۲ و ۷۴).
- ۳۵- رضاقلی میرزا: (۱۱۳۱-۱۱۶۰ ه.ق) پسر بزرگ و ولیعهد نادرشاه افشار که در قضیه‌ی سوء قصد، نادر نسبت به او بدگمان شد و او را کور کرد. بعد از قتل نادر، رضاقلی به امر عادلشاه، برادرزاده‌ی نادر، در کلات به قتل رسید.
- ۳۶- داغستان: در جنوب شرقی اروپایی شوروی بر ساحل غربی دریای خزر قرار دارد. از شمال و شمال غرب به دامنه‌های شمالی کوه‌های قفقاز، از شرق به دریای خزر، از جنوب به ایران و از غرب به گرجستان محدود است.
- جمعیت آن حدود ۱/۰۶۳/۰۰۰ نفر است. سکنه‌ی داغستان از ۳۰ ملیت تشکیل یافته که بیش تر آن‌ها (لرگی‌ها) مسلمانند. در ایام باستان قسمت جنوبی دشت ساحلی تا دریند جزو

آلبانیه بود. در قرن چهارم میلادی، ایرانیان و بعد رومی‌ها گرفتار دفاع از تنگه‌ی دربند در مقابل مردم چادر نشین این ناحیه بودند. اوضاع زمان فتوحات مسلمانان حاکی از نفوذ تمدن ساسانی در این نواحی است. امرای بعضی از نواحی، اسامی ایرانی داشتند، مانند ناحیه‌ی طبرسران در غرب دربند که حکمرانانش عنوان طبرسران شاه داشتند. با وجود فتوحات مسلمانان، شهر دربند شهر مرزی محسوب می‌شد. در عهد تیموریان و اشغال داغستان به وسیله‌ی ترکان عثمانی، بر انتشار اسلام افزود. در قرن ۱۶ میلادی دولت‌های روس و ترکان عثمانی و ایران به آن چشم دوختند.

در ۱۰۱۵ هـ. ق شاه عباس اول صفوی، آن را تحت حمایت ایران باز آورد. در دوران ضعف دولت صفوی، پطر کبیر، دست‌اندازی‌هایی در آن کرد و دربند و ایالات ساحل غرب خزر را به تصرف در آورد. در دوران نادر، روس‌ها بر طبق پیمان ۱۷۳۲ میلادی همه‌ی نواحی واقع در جنوب رود کورا، و به موجب پیمان ۱۷۳۵ م. دربند و باکو و غیره را به ایران باز دادند. بعد از قتل نادر در ۱۱۶۰ هـ. ق. مطابق ۱۷۴۷ م.، روسیه بار دیگر بر این نواحی دست‌اندازی کرد و با تأسیس حکومت قفقاز، استیلای خود را بر آن جا مستقر نمود. کوشش سلاطین قاجار در بازپس گرفتن داغستان به جایی نرسید و سرانجام به موجب عهدنامه‌ی گلستان، این نواحی از دست ایران خارج شد (دایرة المعارف فارسی، ۴/۱-۹۴۳).

تکمیل

- ۱- بازیار و سرخاب: چنان که از تاریخ‌های مرعشی و شیخ علی گیلانی برمی آید، بازیار اشتباه است و مازیار درست است. مازیار و سرخاب دو برادر از فرزندان قارن بن شهریار بودند.
- ۲- رستم بن سرخاب: رستم بن سرخاب بن قارن.
- ۳- رستم را که...: اول مسلمان این سلسله، قارن بن شهریار است نه رستم.

فهرست تاریخ و سلطنت ملوک و حکمرانان

۱- معلوم نیست این اسامی در سلسله‌ی قارنوندان را کدام منبع ذکر کرده است. به طوری که تاریخ ابن اسفندیار و سید ظهیرالدین مرعشی و دیگر تاریخ‌های قدیم و جدید اشاره دارند، اسامی فرمانروایان در سلسله‌ی قارنوندان به شرح زیر است و ما آن را از کتاب تاریخ مازندران عباس شایان نقل می‌کنیم.

- ۱- قارن پسر سوخرا / از ۵۰ ق تا ۱۷ هـ / مدت فرمانروایی ۶۷ سال
- ۲- النداء پسر قارن / از ۱۸ هـ تا ۸۱ هـ / مدت فرمانروایی ۶۳ سال
- ۳- سوخرا پسر النداء / از ۸۱ هـ تا ۱۴۵ هـ / مدت فرمانروایی ۶۵ سال
- ۴- ونداد هرمز پسر سوخرا / از ۱۴۵ هـ تا ۱۹۹ هـ / مدت فرمانروایی ۵۴ سال
- ۵- قارن پسر ونداد هرمز / از ۱۹۹ هـ تا ۲۰۹ هـ / مدت فرمانروایی ۱۰ سال

۶- مازیار پسر قارن / از ۲۰۹ هـ تا ۲۲۴ هـ / مدت فرمانروایی ۱۵ سال

سلسله‌ی دوم گاوباره‌ها در طبرستان

۲- گیل گاوباره / از ۲۵ هـ تا ۴۰ هـ / مدت فرمانروایی ۱۵ سال

۳- پادوسپان اول: مطابق جدول مندرج در تاریخ مازندران عباس شایان، فرمانروایی شاه مذکور از ۴۵ هـ.ق تا ۷۵ هـ.ق مدت ۳۰ سال است، نه چنان که اعتماد السلطنه آورده است. اگر همان فاصله‌ی از ۴۵ تا ۷۵ را هم بپذیریم (مطابق جدول کتاب) باز ۳۵ سال می‌شود نه ۱۴ سال.

۴- جدول سال‌ها با اسامی شهریاران پادوسپانی را از روی جدول تنظیمی در کتاب تاریخ مازندران عباس شایان می‌آوریم:

پادوسپان اول / از ۴۵ هـ تا ۷۵ هـ / مدت فرمانروایی ۳۰ سال

خورزاد بن پادوسپان / از ۷۵ هـ تا ۱۰۵ هـ / مدت فرمانروایی ۳۰ سال

پادوسپان بن خورزاد / از ۱۰۵ هـ تا ۱۴۵ هـ / مدت فرمانروایی ۴۰ سال

شهریار بن پادوسپان / از ۱۴۵ هـ تا ۱۷۵ هـ / مدت فرمانروایی ۳۰ سال

ونداد امید بن شهریار / از ۱۷۴ هـ تا ۲۰۷ هـ / مدت فرمانروایی ۳۲ سال

عبداله بن ونداد امید / از ۲۰۷ هـ تا ۲۴۱ هـ / مدت فرمانروایی ۳۴ سال

افریدون بن قارن / از ۲۴۱ هـ تا ۲۶۳ هـ / مدت فرمانروایی ۲۲ سال

پادوسپان بن فریدون / از ۲۶۳ هـ تا ۲۸۱ هـ / مدت فرمانروایی ۱۸ سال

شهریار بن پادوسپان / از ۲۸۱ هـ تا ۲۹۶ هـ / مدت فرمانروایی ۱۵ سال

هرو سندان / از ۲۹۶ هـ تا ۳۰۸ هـ / مدت فرمانروایی ۱۲ سال

شهریار سوم پسر جمشید / از ۳۰۸ هـ تا ۳۲۰ هـ / مدت فرمانروایی ۱۲ سال

شمس الملوك محمد / از ۳۲۰ هـ تا ۳۳۲ هـ / مدت فرمانروایی ۱۲ سال

استندار ابوالفضل پسر شمس الملوك / از ۳۳۲ هـ تا ۳۴۶ هـ / مدت فرمانروایی ۱۴ سال

حسام‌الدین زرین کمر / از ۳۴۶ هـ تا ۳۸۳ هـ / مدت فرمانروایی ۳۷ سال

سیف‌الدوله باحرب پسر زرین کمر / از ۳۸۳ هـ تا ۴۱۳ هـ / مدت فرمانروایی ۳۰ سال

حسام‌الدوله اردشیر پسر باحرب / از ۳۱۴ هـ تا ۴۴۰ هـ / مدت فرمانروایی ۲۷ سال

فخرالدوله نامور (نماور) پسر اردشیر / از ۴۴۰ ه تا ۴۷۵ ه / مدت فرمانروایی ۳۵ سال
 هزاراسب پسر نامور / از ۴۷۵ ه تا ۵۱۵ ه / مدت فرمانروایی ۴۰ سال
 شهریوش پسر هزاراسب / از ۵۱۵ ه تا ۵۳۸ ه / مدت فرمانروایی ۲۳ سال
 استندار کیکاوس پسر هزاراسب / از ۵۳۸ ه تا ۵۷۵ ه / مدت فرمانروایی ۳۷ سال
 هزاراسب پسر شهریوش / از ۵۷۵ ه تا ۵۹۱ ه / مدت فرمانروایی ۱۶ سال
 زرین کمر پسر جستان پسر کیکاوس / از ۵۹۱ ه تا ۶۱۰ ه / مدت فرمانروایی ۱۹ سال
 بیستون پسر زرین کمر / از ۶۱۰ ه تا ۶۲۰ ه / مدت فرمانروایی ۱۰ سال
 (نماور) نامور پسر بیستون / از ۶۲۰ ه تا ۶۴۰ ه / مدت فرمانروایی ۲۰ سال
 شهرآگیم پسر نماور / از ۶۴۰ ه تا ۶۷۱ ه / مدت فرمانروایی ۳۱ سال
 فخرالدوله نماور شاه غازی / از ۶۷۱ ه تا ۷۰۱ ه / مدت فرمانروایی ۳۰ سال
 شاه کیخسرو پسر شهرآگیم / از ۷۰۱ ه تا ۷۱۲ ه / مدت فرمانروایی ۱۱ سال
 شمس الملوك محمد پسر کیخسرو / از ۷۱۲ ه تا ۷۱۷ ه / مدت فرمانروایی ۵ سال
 نصرالدوله شهریار پسر کیسخر / از ۷۱۷ ه تا ۷۲۵ ه / مدت فرمانروایی ۸ سال
 تاج الدوله زیار پسر کیخسرو / از ۷۲۵ ه تا ۷۳۴ ه / مدت فرمانروایی ۱۰ سال
 جلال الدوله اسکندر پسر زیار / از ۷۳۴ ه تا ۷۶۱ ه / مدت فرمانروایی ۲۷ سال
 فخرالدوله شاه غازی پسر تاج الدوله / از ۷۶۱ ه تا ۷۷۶ ه / مدت فرمانروایی ۱۵ سال
 عضدالدوله قباد پسر شاه غازی / از ۷۷۶ ه تا ۷۸۳ ه / مدت فرمانروایی ۷ سال
 سعدالدوله طوس پسر زیار / از ۷۹۱ ه تا ۸۰۷ ه / مدت فرمانروایی ۱۶ سال
 جلال الدوله کیومرث پسر بیستون / از ۸۰۷ ه تا ۸۵۷ ه / مدت فرمانروایی ۵ سال

۵- گاوبارگان دابویه:

دابویه پسر گاوباره / از ۴۰ ه تا ۵۶ ه / مدت فرمانروایی ۱۶ سال
 فرخان پسر دابویه / از ۵۶ ه تا ۷۳ ه / مدت فرمانروایی ۱۷ سال
 دارمهر پسر فرخان / از ۷۳ ه تا ۸۵ ه / مدت فرمانروایی ۱۲ سال
 سارویه پسر فرخان / از ۸۵ ه تا ۹۳ ه / مدت فرمانروایی ۸ سال

خورشید پسر دارمهر / از ۹۳ ه تا ۱۴۴ ه / مدت فرمانروایی ۵۱ سال

۶- علوی‌های حسینی:

ابو محمد حسن الاطروش ناصر کبیر / از ۲۸۷ ه تا ۳۰۴ ه / مدت فرمانروایی ۱۷ سال

حسن بن قاسم داعی صغیر / از ۳۰۴ ه تا ۳۱۶ ه / مدت فرمانروایی ۱۲ سال

ابوالحسین احمد صاحب الجیش / فوت ۳۱۱

ابوالقاسم جعفر / فوت ۳۱۲

ابوعلی محمد بن الحسین احمد / از ۳۱۲ ه تا ۳۱۶ ه / مدت فرمانروایی ۴ سال

ابوجعفر صاحب القلنسوه / از ۳۱۶ ه تا ۳۱۶ ه / مدت فرمانروایی ۶ ماه

اسماعیل بن ابوالقاسم / از ۳۱۶ ه تا ۳۱۶ ه / مدت فرمانروایی ۳ ماه

۷- شروین / از ۱۵۸ ه تا ۱۹۹ ه / مدت فرمانروایی ۴۰ سال

۸- شهریار اول / از ۱۹۹ ه تا ۲۱۱ ه / مدت فرمانروایی ۱۲ سال

۹- باوندیه‌ی سبهدیه:

حسام الدوله شهریار / از ۴۶۶ ه تا ۵۰۳ ه / مدت فرمانروایی ۳۷ سال

نجم الدوله قارن / از ۵۰۳ ه تا ۵۱۰ ه / مدت فرمانروایی ۷ سال

شمس الملوك رستم / از ۵۰۱ ه تا ۵۱۴ ه / مدت فرمانروایی ۴ سال

علاء الدوله علی / از ۵۱۴ ه تا ۵۳۵ ه / مدت فرمانروایی ۲۱ سال

(شاه) غازی رستم / از ۵۳۵ ه تا ۵۵۸ ه / مدت فرمانروایی ۲۴ سال

علاء الدوله حسن / از ۵۵۸ ه تا ۵۶۷ ه / مدت فرمانروایی ۹ سال

حسام الدوله اردشیر / از ۵۶۸ ه تا ۶۰۲ ه / مدت فرمانروایی ۳۴ سال

۱۰- ناصر الدوله: نصیر الدوله.

۱۱- مرعش: شهری در ترکیه در حدود شمال سوریه.

- ۱۲- کمال‌الدین / از ۷۸۱ هـ تا ۷۹۴ هـ / مدت فرمانروایی ۱۳ سال
- ۱۳- سیدشاهی / از ۹۳۲ هـ تا ۹۳۳ هـ / مدت فرمانروایی ۱ سال
- ۱۴- آقا محمد روزافزون / از ۹۱۷ هـ تا ۹۳۹ هـ / مدت فرمانروایی ۲۲ سال
- ۱۵- سید عبدالله / از ۹۳۹ هـ تا ۹۶۹ هـ / مدت فرمانروایی ۳۰ سال
- ۱۶- سیدمراد. / از ۹۶۹ هـ تا ۹۸۴ هـ / مدت فرمانروایی ۱۵ سال
- ۱۷- جستانی. این سلسله در دیلم فرمانروایی داشته‌اند و تختگاهشان رودبار بوده است.
- ۱۸- وهسودان. نخستین پادشاهی که از جستانیان معروف است مرزبان پسر جستان است نه وهسودان. جدول سلسله‌ی جستانیان به قرار زیر است:

- ۱- مرزبان پسر جستان که در طبری در وقایع سال ۱۸۹ از او نام برده است.
- ۲- جستان پسر مرزبان (جستان دوم).
- ۳- وهسودان پسر جستان، ابن اسفندیار در تاریخ خود از او یاد می‌کند.
- ۴- جستان پسر وهسودان (جستان سوم)، که در تاریخ طبری و ابن اسفندیار از او یاد شده است.
- ۵- علی پسر وهسودان، اسلام پذیرفت و هواخواه عباسیان و دشمن علویان بود.
- ۶- خسرو فیروز، پسر وهسودان که در متن کتاب به جای دو نفر خوانده شده است.
- ۷- مهدی پسر خسرو فیروز، بعد از مهدی، تاریخ اطلاعاتی از جستانیان به دست نمی‌دهد.

(شهریاران گمنام، ص ۳۴-۲۳)

- ۹- منوچهر / از ۴۰۳ هـ تا ۴۲۴ هـ / مدت فرمانروایی ۲۱ سال
- انوشیروان / از ۴۲۴ هـ تا ۴۴۱ هـ / مدت فرمانروایی ۱۷ سال
- کیکاووس / از ۴۴۱ هـ تا ۴۶۲ هـ / مدت فرمانروایی ۲۱ سال
- گیلان‌شاه / از ۴۶۲ هـ تا ۴۷۰ هـ / مدت فرمانروایی ۸ سال
- (تاریخ مازندران، شایان، ص ۲۰۳)

www.tabarestan.info
تبرستان

آیات قرآنی

شَهِدًا... / آیه ۱۸ سوره آل عمران
لَا يَمْسَهُ... / آیه ۷۹ سوره واقعه
وَأُورِثْنَا... / آیه ۱۳۷ سوره اعراف
قُلْ هَلْ هُمْ... / آیه ۲۶ سوره آل عمران
كَلْبِهِمْ بَاسِطٌ... / آیه ۱۸ سوره كهف
جَنَاتٍ تَجْرِي... / آیه ۲۵ سوره بقره

برگردان اشعار و عبارات عربی

صانها... خدای بلندمرتبه آن را از حوادث مصون و برکنار دارد.
لاتدعنی... مرا جز به «بندگی» او مخوان که آن بالاترین و نیک‌ترین نام‌های من است که
می‌تواند بر من باشد.

الذی یظہر لی... آنچه که به نظر می‌رسد و درست هم هست نیز مشاهدات ما هم آن را
می‌پذیرد، این است که مردم کوهستان افرادی جنگاورند و بیش‌تر جنگ‌افزارهایشان بل‌همی
آن طبر است؛ آن‌طور که کم‌تر افرادی هستند از فقیر و غنی و بزرگ و کوچک که در دستشان
طبر نباشد و به خاطر همین فراوانی طبر است که این سرزمین را طبرستان می‌نامند. و معنی

طبرستان یعنی سرزمینی که در آن طبر باشد.

آنه قادر... همانا خداوند بر تمام احوال مسلط است.

قال الاصطخری... اصطخری گوید، و اما جبال قارن، و آن روستاست و شهری در آن نیست مگر شمیار (شهمار) و فریم که در يك منزلی ساری نهاده اند و تختگاه آل قارن جایی به نام فریم است و آن جایی استوار است و این پادشاهان مملکت خود را از روزگار خسروان به ارث می برند.

قبح... خدای روی مصقله را زشت کناد که کارش چون آزاد مردان و بزرگان بود و گریختنش چون بردگان.

والعلم... همه‌ی دانش‌های ناشناخته، نزد پروردگار است.

فقیلت... قبول کردم از ولایت عهدش اگر بمانم بعد از او، و چگونه باشد این و به ضدّ این دلالت می کند جامع و جفر (تاریخ رویان، ص ۸۰).

باؤا بقتل... به کشتن رضا (ع) دچار شدند، پس از بیعت با او، چند روزی دیده‌ی بصیرتشان گشوده شد، سپس کور شد.

به سرکشی و اندارد بنی عباس را دولتشان، در حالی که اولاد علی (ع) موالی ایشان باشند، هرچند به این امر مجبور شده باشند.

نه بیعتی شما را از ریختن خونشان منع کرد، و نه سوگند و نه خویشاوندی و نه پیمان‌ها. چه بلاها دیدند، با آن که آن استخوان‌ها در دشت کربلا پوسیده شده بودند. چقدر مکر و خیانت شما در دین آشکار است! و چه خون‌هایی که از پیامبر خدا بر گردن شما است. اما علی (ع) شما را از نزدیکان خویش ساخت، هنگامی که ولایت را به دست گرفت، اگر نعمت‌ها را انکار نکنید. آیا منکرید ای فرزندان عباس نعمت او را؟ پدر یا عبیدالله یا قثم بن عباس.

(کدام يك از بنی عباس نعمت او را انکار می کنند؟)

امامک... پیشارویت را بنگر که چه راهی را می‌پیمایی؟ دو راه گوناگون است، راست و کژ. شعر از ابن رومی است.

کأن لم... اقتباس و تحریفی است از کأن لم تفنن بالامن، که پاره‌یی است از آیه‌یی از سوره یونس. و باید لم یغنوا گفته شود (تاریخ رویان، تعلیقات ص ۲۲۴).

یرید الجاحدون... منکران می‌خواهند که آن را خاموش کنند و خدا نمی‌خواهد، جز آن که

آن را به آخر برساند (تاریخ رویان، تعلیمات، ص ۲۲۴).

اذا کتبت... هرگاه دست حجامتگری سطری بنویسد، به سبب آن ترا از بیماری امان می آید؛ پس درد جسمت را با حجامت کردن قطع کن، مانند قطع کردن تو است درد کشورت را با شمشیر (تاریخ رویان، تعلیقات، ص ۲۲۴).

علی اقامه... بر سر و به شرط برپا داشتن کتاب خدا و روش پیغمبر او و امر به معروف و نهی از منکر.

قدر اینا... (این اسفندیار فرمان را با، تأمرهم بأخذ الرعايا بمافیة، شروع می کند)، امر می کنم شما را که نسبت به رعایا مطابق دستور کامل کتاب خدا عمل کنید و کارگزاران خود را به رفتار بر طبق قرآن و روش پیامبر و آنچه صحیحاً از امیرالمومنین علی علیه السلام، در اصول و فروع دین رسیده و ادارید، نیز به آشکار کردن برتری او بر همه ی امت، و نهی کنید ایشان را نهی شدید از قول به جبر و تشبیه و مکابره با یکتاپرستان و معتقدان به عدل و توحید، و امر کن ایشان را به بلند خواندن بسم الله الرحمن الرحیم، و به خواندن دعای قنوت در نماز صبح، و پنج تکبیر بر مرده و مسح نکردن به موزه و به گفتن حی علی خیر العمل در نماز و اقامه، و کسی که با امر ما مخالفت کند از ما نیست، و پند می دهیم کسی را که بخواهد عذر بیاورد.

الله فرد... خدا یکی است و پسر زید یکی است.

بفیک التراب. خاک بر دهان تو باد.

الله... عبد. خدا یکی است و پسر زید بنده یی است.

انا من عصاه... من آنم که زبانش در شعر بر او شوریده است و ای یسا که خردمند را زبانش زیان رساند. از من درگذرید که بد کردم، کافری را ندیدید که رهایی بخشید ایمانش او را از طغیان و سرکشی؟

لا تفل... نگو مژده باد که دو مژده باد رواست: از میان رفتن دشمن و روز جشن مهرگان.

ایها السید... ای سید بهترین یا پروردگار، لاله الا الله است که حرف نفی (لا) در اول آن است.

ویل لامة... وای بر مردمی که پادشاهشان زن باشد.

خمدت ریح... باد سوخرا خاموش شد و بخفت و باد شاپور ورزیدن گرفت.

النظر الی... دیدن سبزه به نور چشم می افزاید.

www.tabarestan.info
تبرستان

فهرست منابع و مآخذی که در پانویسها و تعلیقات از آن استفاده شده است

آملی، مولانا اولیاء الله، تاریخ رویان، منوچهر ستوده، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۸
ابن اسفندیار، بهاء الدین محمد بن حسین، تاریخ طبرستان، عباس اقبال، تهران، کلاله خاور،
۱۳۲۰

نامه‌ی تنسر، مجتبی مینوی، تهران، خوارزمی، ج ۲، ۱۳۵۴
ابن حوقل، ابوالقاسم محمد، صورة الارض، جعفر شعار، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۵
ابوالفدا، عمادالدین اسماعیل، تقویم البلدان، عبدالمحمد آیتی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۹
ارانسکی، ای. م.، فقه اللغة ایرانی، کریم کشاورز، تهران، پیام، ۱۳۵۸
اصفهان‌ی، حمزه بن حسن، تاریخ پیامبران و شاهان (سنی ملوک الارض والانبیاء)، جعفر شعار،
تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۶

اعتماد السلطنة، محمد حسن خان، تطبیق لغات جغرافیایی قدیم و جدید ایران، میر هاشم محدث،
تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳

اعظمی سنگسری، چراغعلی، سکه‌های طبرستان، بررسی‌های تاریخی، سال ۸، شماره ۱ و ۲،
تهران، ارتش ۱۳۵۲

اقبال، عباس، تاریخ مفصل ایران، تهران، خیام، ۱۳۴۶

تاریخ مغول، تهران، امیرکبیر، ج ۳، ۱۳۴۷

بووا، لوسین، برمکیان، عبدالحسین میکده، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ج ۲، ۱۳۵۱

بارتولد، و.، تذکره‌ی جغرافیای ایران، حمزه‌ی سردادور، تهران، انتشارات توس، ج ۲، ۱۳۵۸

برزگر، اردشیر، تاریخ تبرستان پس از اسلام، تهران، ۱۳۲۷

بریمانی، احمد، دریای مازندران، تهران، دانشگاه تهران، ۲۵۳۵

- بیرشک، احمد، گاهنامه‌ی تطبیقی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۷
- بیرونی، ابوریحان، آثارالباقیه، علی اکبر دانا سرشت، تهران، ابن سینا، ۱۳۵۲
- پورداوود، ابراهیم، گاتها، بمبئی، ۱۳۰۵
- پیرنیا، مشیرالدوله حسن، ایران باستان، تهران، دنیای کتاب، ج ۳ و ۱۳۶۶
- ایران قدیم، تهران، وزارت معارف، ۱۳۰۹
- تبریزی، محمدحسین بن خلف، برهان قاطع، محمد معین، تهران، امیرکبیر، ج ۳، ۱۳۵۷
- ترکمان، اسکندر بیک، عالم آرای عباسی، ایرج افشار، تهران، امیرکبیر، ۱۳۳۵
- خواندمیر، غیاث‌الدین، حبیب‌السیر، محمد دبیر سیاقی، تهران، خیام، ج ۳، ۱۳۶۲
- دیاکونوف، ا.م، تاریخ ماد، کریم کشاورز، تهران، پیام، ج ۲، ۱۳۵۷
- دینوری، ابوحنیفه، اخبار الطوال، محمود مهدوی دامغانی، تهران، نشر نی، ۱۳۶۴
- ذبیحی، مسیح، استراباد نامه، تهران، ابن سینا، ۱۳۴۸
- گرگان نامه...
- رابینو، ه.ل، مازندران و استراباد، غلامعلی وحید مازندرانی، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ج ۳، ۱۳۶۵
- فرمانروایان گیلان، م. پ، جکتاجی و رضا مدنی، رشت، نشر گیلکان، ۱۳۶۴
- به صورت گرگان نامه.
- رزم آرا، حسینعلی، فرهنگ جغرافیایی ایران، تهران، سازمان جغرافیایی کشور، ۲۵۳۶
- رضا، عنایت‌الله، ایران و ترکان در روزگار ساسانیان، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۵
- زامبور، ادواردفن، نسب‌نامه‌ی خلفا و شهریاران، محمد جواد مشکور، تهران، خیام، ۲۳۵۶
- ستوده، منوچهر، از آستارا تا استراباد، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ج ۴، ۱۳۶۶
- قلاع...
- شایان، عباس، مازندران، ایرج افشار، تهران، علمی، ج ۲، ۱۳۶۴
- شهرستانی، ابوالفتح محمدبن عبدالکریم، الملل والنحل، افضل‌الدین صدر ترکه اصفهانی، محمد رضا جلالی نایینی، تهران، اقبال، ۱۳۵۰
- صفا، ذبیح‌الله، حماسه‌سرایی در ایران، تهران، امیرکبیر، ج ۳، ۱۳۵۲
- طبری، محمدبن جریر، تاریخ طبری، ابوالقاسم پاینده، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲-۱۳۵۴

- علوی، ابوالعالی محمد الحسینی، بیان الادیان، عباس اقبال، تهران، ابن سینا، ۱۳۱۲
- فرای، ر. ن، تاریخ ایران (کمبریج)، (از اسلام تا سلاجقه)، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳
- فلسفی، نصرالله، زندگانی شاه عباس اول، تهران، علمی، ج ۳، ۱۳۶۴
- فومنی، عبدالفتاح، تاریخ خانی، منوچهر ستوده، تهران، بنیاد فرهنگ، ۱۳۵۲
- قزوینی (علامه)، محمد، یادداشت‌ها، ایرج افشار، تهران، علمی، ج ۳، ۱۳۶۳
- کریستن سن، آرتور، ایران در زمان ساسانیان، رشید یاسمی، تهران، ابن سینا، ج ۴، ۱۳۵۱
- کسروی، سید احمد، شهریاران گمنام، تهران، امیرکبیر، ج ۲، ۱۳۳۵
- کاروند...
- گردیزی، ابوسعید عبدالحی، تاریخ گردیزی، عبدالحی حبیبی، تهران، دنیای کتاب، ۱۳۶۳
- گیلانی، ملا شیخ علی، تاریخ مازندران، منوچهر ستوده، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲
- لسترنج، گی، سرزمین‌های خلافت شرقی، محمود عرفان، تهران، بنگا، ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۳۷
- مجله التواریخ والقصص، مجهول المؤلف، به تصحیح بهار، محمدتقی، تهران، کلاله خاور، ۱۳۱۸
- مدرس رضوی، محمدتقی، احوال و آثار نصیرالدین طوسی، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۴
- مرعشی، ظهیرالدین، تاریخ گیلان و دیلمستان، منوچهر ستوده، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۷
- تاریخ طبرستان و رویان و مازندران، محمدحسین تسبیحی، تهران، شرق، ۱۳۴۵
- برن‌هاردداران، عباس شایان
- مستوفی، حمدالله، نزهة القلوب، محمد دبیر سیاقی، تهران، طهوری، ۱۳۳۶
- مصاحب، (سرپرست) غلامحسین و رضا اقصی، دایرة المعارف فارسی، تهران، فرانکلین، ج ۱، ۱۳۴۵ ش ج ۲، ۱۳۵۶ ش
- معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۴۵-۱۳۵۲
- مقدسی، ابو عبدالله محمد بن احمد، احسن التقاسیم فی معرفة الاقالیم، علینقی منزوی، تهران، شرکت مؤلفان و مترجمان، ۱۳۶۱ معجوری، اسماعیل، تاریخ مازندران، ساری، ناشر مؤلف، ۱۳۴۲ و ۱۳۴۵
- مینوی، مجتبی و صادق هدایت، مازیار، تهران، امیرکبیر، ج ۴، ۱۳۴۴

نادرخان، محمد، راهنمای قطن و بدخشان، منوچهر ستوده، تهران، مؤسسه فرهنگی
جهانگیری ۱۳۶۷
همدانی، خواجه رشیدالدین فضل‌الله، جامع‌التواریخ (قسمت اسماعیلیان)، محمدتقی دانش
پژوه، محمد مدرس زنجانی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ج ۲، ۲۵۳۶
هوار، کلمان، ایران و تمدن ایران، حسن انوشه، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۳
یارشاطر، احسان، دانشنامه‌ی ایران و اسلام، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۱ جلد، (آ و
الف) ۱۳۵۴-۱۳۷۰

www.tabarestan.info
تبرستان

www.tabarestan.info
تبرستان

فهرست‌های سه‌گانه

www.tabarestan.info
تبرستان

فهرست اشخاص، طایفه‌ها، دودمان‌ها، ادیان

آ □

- آبار - ۴۴
 آترویات - ۳۴۰
 آتسز خوارزم شاه - ۱۴۸ - ۱۴۹
 آخان، امیر ابوالحسن - ۲۵۵
 آذرولاش - ۱۹۲، ۱۹۳، ۲۱۰، ۲۹۲
 آرداباز - ۹۰
 آرکادیوس (قیصر روم) - ۳۱۲، ۱۲
 آریایی - ۳۳۹، ۳۲۴
 آرین (مورخ) - ۳۲۷، ۹۲، ۸۶
 آرین - ۶۲، ۵۸، ۵۷، ۵۶، ۳۲
 آزرمیدخت - ۳۷۲، ۱۲۵
 آستیاز - ۳۲۷، ۳۴، ۳۳، ۳۲
 آقا بابا (ملا) - ۲۸۰
 آق قوینلو - ۴۰۱، ۳۵۲، ۳۲۳، ۲۰۹، ۸۰
 آل بادوسپان ← بادوسپانان
 آلبارسلان - ۳۷۷
 آلبنی (طایفه) - ۳۲۲
 آل باو - ۱۲۸
 آل باوند ← باوندیان
 آل بویه - ۳۷۵، ۳۷۳، ۲۷۲، ۲۰۱، ۱۹۰، ۱۲۸، ۲۰
 آل دابویه - ۲۹۲، ۹۹
 آل محمد (ص) / آل رسول - ۲۵۹، ۱۹۰، ۱۱۱
 آل زیار - ۳۷۵، ۹۹
 آل شنسب - ۳۶۳، ۳۴۳
 آل طاهر ← طاهریان
 آل عباس ← عباسیان
 آل علی (ع) - ۲۶۴
 آل قارن ← قارنوندان
 آل مرعش - ۳۲۵
 آلن - ۳۲۲، ۲۸
 آل وشمگیر ← وشمگیریان

آمارد/امرد/مارد-۳۱،۲۸-۳۶،۳۸،۴۱-۴۵،۴۳-۴۸،۹۲،۹۳،۳۲۳،۳۲۵،۳۲۷
آماردی-۲۸
آناری-۳۶،۳۵
آهورا-۵۸

□ الف

ابان (پسر عثمان) - ۳۳۶،۵۵
ابراهیم بن ابله - ۱۷
ابراهیم (شاهزاده) - ۲۰۶
ابراهیم، میرزا سلطان - ۴۰۵،۲۵۲،۲۵۱
ابراهیم قمی، صدرالدین (سید) - ۴۰۶،۲۵۴
ابن اسفندیار - ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۷۹، ۱۸۶، ۲۸۹، ۳۱۵، ۳۵۲، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۸، ۳۷۳، ۳۷۷،
۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۵، ۳۹۴
ابن حسینخان (فیروز جنگ) - ۲۳۱
ابو حوقل - ۳۸۲، ۳۸۱، ۳۴۶
ابن خردادبه - ۳۷۲، ۳۱۶
ابن الخشاب - ۳۱۸
ابن رسته - ۳۸۲، ۳۸۱
ابن عباد (صاحب) - ۳۹۸، ۳۶۴
ابن عربی (محبی الدین) - ۳۱۸
ابن العمید - ۳۹۸، ۲۰۱
ابن فقیه - ۳۸۲، ۳۸۱، ۳۱۸
ابن الفوطی - ۴۰۰
ابن المقفع - ۱۹، ۱۸
ابوالاحمد قاضی - ۱۸۷
ابواسحاق خان (امیر) - ۲۵۶
ابوالبرکات انباری - ۳۱۸
ابوبکر (اتابک) - ۱۶۷
ابوبکر (امیرزاده) - ۲۴۸
ابوبکر محمد بن علی خسروی سرخسی - ۳۷۴
ابوجعفر اسرپ (اسپهبد) - ۱۶۳
ابوالحسام (مرزیان لارجان) - ۱۴۳
ابوالحسن خان سرهنگ سوادکوهی - ۲۷۸
ابوالخصیب مرزوق سنندی - ۱۰۳، ۱۹۶، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۹۵
ابورضا حسین مامطیری - ۱۶۹، ۲۰۳، ۳۱۵، ۳۸۹

- ابوزرجمهر - ۲۲
- ابوسعید بہادرخان (سلطان) - ۲۰۵، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۳۴۳، ۴۰۰، ۴۰۳، ۴۰۶
- ابوالعباس - ۱۰۳
- ابوعمر - ۱۱۲
- ابوعون بن عبدالملک - ۱۹۶
- ابوالفداء - ۳۴۶
- ابوفرأس - ۱۰۷، ۳۶۴
- ابوالفضل (وزیر علاء الدولہ) - ۱۵۰، ۱۵۲
- ابوالفضل محمد بن شہریار - ۲۰۱، ۳۹۸
- ابوالقاسم جمال الدین (سید) - ۱۶۳
- ابوالقاسم سواد کوہی شرمستی (شیخ) - ۲۸۶
- ابومسلم - ۱۹۵، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۷۹
- ابوالملوک شہریار (پسر شروین) - ۱۸۵، ۱۸۶
- ابویوسف، قاضی - ۳۶۳
- ابی الرضا (معروف بہ المستوفی) - ۳۹۹
- اتلمش - ۲۴۶
- اجستوار (ہیاطلہ) - ۱۷۸
- احمد (پسر محمد بن اوس) - ۱۸۹
- احمد (پسر محمد ملکشاہ) - ۱۳۷، ۱۳۸
- احمد بن حنبل - ۱۰۵، ۳۶۳
- احمد بن میرزا عمر شیخ - ۲۴۶
- احمد میرزا سلطان - ۲۵۶
- احمد خان، سلطان - ۲۱۷، ۴۰۳
- ارامنه - ۳۳
- ارتدکس - ۴۸
- اردبیلی (سید) - ۲۵۴
- اردشیر بابکان - ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱۰، ۲۶۶، ۲۹۰، ۳۱۶، ۳۲۸، ۳۷۱
- اردشیر (دراز دست) - ۳۳، ۳۴
- اردشیر ماہلورج - ۱۸۳
- اردوان - ۱۹
- ارسطو - ۲۶
- ارغون شاہ - ۲۴۲
- ارلات، امیرزین العابدین - ۲۵۶
- ازارقہ - ۳۵۹
- اژدہاکی - ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۴۱
- اسپیداس - ۳۵

استرآبادی، خواجہ عمادالدین - ۲۵۱
 استرآبادی، میرولی - ۲۵۸
 استرابین - ۳۲۸، ۳۱۶، ۶۷، ۳۶
 اسحاق لیپور (امیر) - ۳۸۰، ۱۴۳، ۲۳
 اسد جندان - ۳۶۲، ۱۱۵
 اسرائیلیان - ۳۴۱ (بنی اسرائیل) ۸۱
 اسکافی، ابوالقاسم - ۳۷۵
 اسکندر (پسر غاور، برادر حسام الدولہ) - ۲۰۳
 اسکندر (مقدونی، ذوالقرنین) - ۱۹، ۲۱، ۲۶، ۲۹، ۳۳، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۱۷۷،
 ۲۱۰، ۲۶۶، ۳۲۷، ۳۳۲، ۳۳۵، ۳۴۰، ۳۷۱
 اسکندر بیک منشی ترکمان - ۲۲۰، ۲۲۳، ۲۲۶، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳
 اسکندر روزاقزون - ۲۷۳
 اسکندر شیخی - ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۴۳، ۲۴۸، ۴۰۱
 اسکیت - ۲۶
 اسلام ۳۹، ۴۸، ۴۹، ۵۱، ۵۵، ۹۹، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۲۶، ۱۸۶، ۱۹۶، ۳۱۶، ۳۷۴، ۴۰۸
 اسلاو - ۳۹۵
 اسماعیلیہ - ۱۶۹، ۲۰۴، ۳۲۹، ۳۸۷، ۳۹۹، ۴۰۴
 اشرف افغان - ۳۴۳
 اشرفی، محمد علی - ۲۷۱
 اشرفی (حجۃ الاسلام) - ۲۸۲، ۲۸۴
 اشکانی - ۳۲۷
 اشکانیان - ۲۹، ۴۲، ۳۴۱
 اشک پنجم - ۳۲۷
 اصطخری - ۹۷، ۳۴۳، ۳۵۴، ۳۷۴، ۳۸۱، ۳۸۲
 اصفہدان مازندران - ۱۰۷
 اعتضاد السلطنۃ، علیقلی میرزا - ۶۹، ۳۴۴
 اعتماد السلطنۃ، محمد حسن - ۱۱، ۳۱۷، ۳۴۴، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۹، ۳۸۹، ۳۹۸، ۴۰۳
 اعراب - ۱۲، ۴۶، ۴۷، ۲۹۱، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۷۲
 اعراب شام - ۴۸
 افراسیاب - ۲۱، ۳۴، ۳۲۴
 افراسیاب چلاوی - کیا افراسیاب
 افشین - ۱۸۸، ۱۸۹
 افغانہا - ۳۴۳
 اقبال، عباس - ۳۱۷
 اکاسرہ - ۱۹۳
 اکتریاس - ۳۳، ۳۲۸

اکراد - ۶۸،۳۲
 اکزرسس - ۳۱
 اگوست (اگوستوس) - ۳۲۱،۲۶
 البانی - ۲۸
 الف بیک - ۴۰۵،۲۴۸
 النداء - ۱۸۱
 الوار - ۸۷،۶۸،۳۲
 الوند دیو - ۴۰۷،۲۶۸،۲۳۳،۲۳۲،۲۲۸،۲۲۶
 الوند سلطان - ۲۳۲،۲۲۸،۲۲۷
 الله قلی بیک قورچی باشی - ۲۳۰
 الیاس بیک ایقوت اغلی - ۲۲۱،۲۲۰
 امام حسن (ع) - ۳۶۵
 امام حسین (ع) - ۳۶۵
 امام زمان (عج) - ۲۳۴
 امام محمد باقر (ع) - ۵۵-۵۳
 امامی مذهب - ۱۹۰
 امامیه (مذهب) - ۲۰۲
 امرای چلاوی ← چلاویان
 امرای تیمور - ۲۰۷
 امرای خراسان - ۱۹۹
 امرای عرب - ۲۰۰، ۱۹۹
 امرؤ القیس - ۳۶۴
 اموی - ۳۵۹
 امویان / خلفای اموی / بنی امیه - ۳۶۱، ۳۳۵، ۱۹۵، ۱۰۹، ۵۵، ۴۵
 امیدوارین لشکرستان - ۳۶۸، ۱۱۴
 امیرانشاه - ۲۴۰
 امیر تیمور گورکان - ۴۰۷، ۴۰۵، ۴۰۱، ۳۲۵، ۳۲۳، ۲۴۹ - ۲۴۰، ۲۲۲، ۲۰۷، ۲۰۶
 امیر چویان - ۳۹
 امیر شبلی - ۲۳۸
 امیر شهنشاه - ۱۴۳
 امیر علی (سپهسالار باحرب) - ۱۶۶، ۱۵۸
 امیرنصر سامانی - ۳۷۵
 امیرولی - ۲۴۰ - ۲۳۸
 امین (خلیفه) - ۳۷۹، ۳۳۵
 امین الدوله عبدالرزاق - ۳۹۲
 امین السلطان (میرزا علی اصغر خان) - ۲۸۰، ۸۵، ۱۶، ۱۵، ۱۱، ۱۰

انبارلو - ۳۶
 انصاری (شیخ مرتضی) - ۲۸۷، ۲۸۶، ۲۸۴
 انوشیروان - ۱۲۲ - ۱۲۴، ۱۸۰، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۱۰، ۲۲۸، ۲۹۱، ۳۱۶، ۳۳۱، ۳۷۱
 انوشیروان بن منوچهر - ۳۷۷
 اورارتو - ۳۳۲
 اورمزد - ۶۰، ۵۹
 اوز (طایفه) - ۲۸
 اوزبک - ۳۲۳، ۲۸
 اوستایی (بشر) - ۳۳۸
 اولادزاد (خاندان) - ۳۴۸
 اولیاء اللہ آملی - ۱۰۵، ۲۰، ۱۲۲، ۱۹۰، ۳۱۸، ۳۵۹، ۳۸۱، ۳۹۷
 اویٹ بن (ویت بن) - ۳۵
 اهریمن - ۵۹، ۵۷
 اهل سنت - ۲۰۸
 اهورامزدا - ۶۰
 ایختوویکو - ۳۲۷
 ایرانی - ۲۶، ۲۹، ۵۶، ۵۸، ۳۳۵، ۳۳۸، ۴۰۸
 ایرانیان / ایرانی ها - ۳۲۴، ۳۳۵، ۳۶۰، ۳۷۴، ۴۰۸
 ایرج - ۳۲۸، ۳۴۱
 ایکوتیمور - ۲۴۱
 ایل ارسلان - ۳۸۵
 ایلچیان - ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۶۸
 ایلخانیان - ۴۰۰
 ایلدگز - ۱۵۷، ۱۵۸، ۳۸۵
 ایویان - ۳۸۷

□ ب

باباحسن، امیر - ۲۵۰ - ۲۵۲، ۲۵۵
 بابر، میرزا ابوالقاسم - ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۵
 بابیہ - ۲۸۷
 باجعفر - ۲۳
 باحرب لارجانی ← سیف الدولہ باحرب
 بادوسپانان - ۹۹، ۱۹۹، ۳۹۵
 بادوسپان بن جیل - ۱۹۴، ۱۹۹، ۳۹۷
 بادوسپان بن خورزاد - ۱۹۹، ۲۰۰، ۳۹۷

بادوسپهان بن فریدون بن قارن - ۱۲۸ - ۳۹۷، ۳۷۴، ۲۰۰
 بادوسپهان بن گردزاد لپوری - ۱۱۶، ۱۱۴ - ۳۶۸، ۱۱۸
 بارتولد - ۳۷۲، ۳۲۳
 بارزانت - ۹۱
 بارکیلی - ۱۶۵
 باز یار سرخاب - ۲۷۲
 باکالنجار - ۱۳۹، ۱۴۴، ۲۳۶، ۲۳۷
 بالروس - ۳۴
 بانو گشب - ۲۴۷
 بانی بن سعید - ۱۳۰، ۳۷۵
 باو (از اولاد کبیرس) - ۱۲۱، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۲۹۱، ۳۷۳
 باو (سپهر سرخاب) - ۹۷
 باو بن شاپور - ۲۷۲، ۳۷۱
 باوندیان / باوندیه / ملوک باوند / ملوک الجبال / سلسله باوند / آل باوند - ۹۷، ۹۹، ۱۱۴، ۱۱۵،
 ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۳۰، ۱۳۰، ۱۳۰، ۱۶۹، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۵، ۱۷۷، ۱۸۶، ۲۰۳، ۲۶۶، ۲۷۷، ۳۱۲،
 ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۵۸، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۷۱، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۸۰، ۳۹۱
 بایتون تاش - ۱۶۶
 بایزید بسطامی - ۳۴۳
 بایسنقر - ۴۰۵، ۲۶۴
 بایقرا، حسین - ۳۴۳، ۴۰۶
 بایندری - ۲۲۰
 بختیاری - ۳۲
 بدیع الزمان میرزا - ۲۱۸
 برازا - ۹۰
 بربر - ۱۹
 برزق - ۲۴۶
 برزگر، اردشیر (نویسنده تاریخ تبرستان) - ۳۸۲
 برغش - ۱۶۳، ۱۴۲، ۳۸۰
 برکیارق - ۱۳۲، ۳۷۷
 برمکیان - ۳۶۱
 برن هارد درن - ۳۸۲
 برو کلمان - ۳۳۵
 برهمن - ۵۶
 بزیت منجم - ۱۷، ۳۱۶
 بسوس (والی باختر) - ۹۰، ۹۱
 بطلمیوس - ۴۲، ۳۳۱

بطریق (پاتریک) - ۴۸،۴۴
 بکجری - ۳۷۸،۱۳۳
 بکریک - ۲۱۸
 بلاش (پسر فیروز) - ۱۷۹،۱۷۸
 بلعمی، ابوعلی محمد بن - ۱۸۱
 بلغار / بلغارها - ۳۹۵،۳۳۶،۵۵،۴۴
 بندار بن مرتی - ۳۶۱،۱۰۴
 بنو ثعلبہ بن شیبان - ۳۶۳،۳۵۹
 بنوناجیہ - ۱۰۲
 بنی آشور - ۳۳۸،۲۹۰،۵۷
 بنی امیہ ← امویان
 بنی حسن (ع) - ۳۸
 بنی حسین (ع) - ۳۸
 بنی عباس ← عباسیان
 بنی فاطمہ - ۳۸
 بوالحسن دلشاد دبیر - ۲۳۶
 بودا - ۳۳۹،۳۳۸،۵۹
 بودا، آیین - ۳۳۹،۳۳۸
 بوگونات (قسطنطنین چہارم) - ۳۳۲
 بونصر، (خواجہ) - ۲۳۶
 بویہ (سر دودمان آل بویہ) - ۳۷۳
 بہاء ولد - ۳۶۴
 بہرام (پسر اصفہید رستم) - ۲۳
 بہرام چوبینہ - ۳۷۲،۱۲۵
 بہرام بن خورزاد - ۱۹
 بہرام بن شہریار - ۳۸۰،۱۴۴،۱۴۳،۱۴۱،۱۳۹
 بہرام گور - ۳۹۳،۳۴۱،۶۳
 بہمن بن اسفندیار - ۳۴۱،۶۳
 بہمن - ۳۲۱
 بہمن (اردشیر) - ۳۲۸
 بہمن (پسر علاء الدولہ) - ۱۴۶
 بہواط - ۱۹۲،۱۹۱
 بیان قوجین - ۲۴۶
 بیبرس - ۳۳۲
 بیرانہ وند - ۱۲۱
 بیرونی، ابوریحان - ۳۷۳،۳۱۶،۲۶

- بیژن - ۲۴۷
 بیستان (پسراکوس) - ۸۷
 بیستون بن زرین کمر - ۳۹۹، ۲۰۲
 بیگ تیمور قوجین - ۲۴۷
 بیهقی، ابراهیم بن محمد - ۳۳۵، ۵۱
 بیهقی، ابوالفضل - ۲۳۶

□ پ

- پاپوس - ۳۳۱، ۴۲
 پادشاهان فارسی - ۱۹۳
 پادشاه خزر - ۱۷۹
 پاذگوسپان - ۳۳۷
 پارتاک (طوائف) - ۳۵۵، ۸۷
 پارت‌ها - ۴۲
 پارساد - ۴۳، ۳۳
 پارس‌ها - ۳۴۰
 پارسیان - ۳۲۱
 پارمین (سردار اسکندر) - ۸۹
 پتسخوارشاه - ۳۱۶
 پروکوپیوس - ۳۱۶
 پرویز - ۱۲۵
 پطر کبیر - ۴۰۸
 پلین - ۳۲۷، ۳۲
 پوران دخت - ۳۷۲
 پوگونات - ۳۳۲، ۴۸-۴۳
 پول (از قاضیان امپراتوری) - ۴۶
 پولادقا - ۲۵۸
 پولوست - ۲۸
 پیر اسکندر - ۲۴۵
 پیران ویسه - ۳۴
 پیر پادشاه - ۲۴۲
 پیرزاده، امیر فضل‌الله - ۲۵۵
 پیرزاده (حاجی) - ۲۷۷
 پیر عثمان، (امیر) - ۲۵۵
 پیر علی (امیر) - ۲۵۶

پیره محمدخان - ۲۲۴
پیشدادی (سلاطین) - ۶۱، ۲۹۰، ۳۴۱، ۳۵۷
پیشدادیان - ۳۴، ۶۲، ۳۲۴

□ ت

تاتار - ۲۴۶، ۶۳
تاج الدوله کبخسرو - ۲۰۵، ۴۰۰
تاج الدوله یزدجرد بن شهریار - ۱۷۲، ۳۹۱
تاج الدین شهریار بن خورشید مامطیری - ۱۶۳
تاج الملوک (برادر شاه غازی) - ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳
تثودوسیوس - ۳۱۲
تثوفان - ۳۳۱، ۴۳
تپورها ← تپورها
تراژان - ۲۶، ۳۲۱
ترک - ۲۸، ۴۴، ۵۵، ۱۷۸
(امرا) ۲۵۹ (ترکان) ۱۲۲، ۱۲۶، ۱۴۶، ۱۶۵، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۰۸، ۳۳۸، ۳۴۰، ۳۸۲
(ترکان شرقی) ۳۲۲، (ترکان عثمانی) ۴۰۸
ترک تکین - ۱۰۸، ۳۶۵
ترکمان - ۲۸، ۲۵۱، ۴۰۱، ۴۲۳
(ترکمانان سلجوقی) ۱۳۱، ۲۵۲
الترنجی، محمد بن ابراهیم - ۳۸۲
تسنن - ۳۶۳
تغایمور (طغنا...) - ۱۶۱، ۱۶۳، ۲۰۵، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۳۸۱
تقی، (وزیر مازندران) - ۷۳، ۲۳۵
(ساروتقی) - ۳۴۷
تکاکله - ۱۳۲، ۱۳۳
تکش (سلطان) - ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶، ۲۰۲، ۳۸۵، ۳۸۶
تکلو، علی خان بیک - ۲۷۳
تنسر (بهرام بن خورزاد) - ۱۹، ۲۰
تنکری برمش (خواجه) - ۲۴۶
تور - ۳۲۸
تورانی - ۲۶، ۲۹، ۳۲، ۳۲۴، ۳۷۹
تورن فورث - ۸۴، ۳۵۳
تهمورث - ۳۴۱
تیری باز - ۳۴

تیموریان ← گورکانیان

□ ث

الثائر بالله (سید ابو جعفر محمد بن حسین) - ۱۱۹، ۲۰۱، ۳۶۹، ۳۹۸

□ ج

- جا بر بن عبد الله انصاری - ۳۷۱، ۱۲۳
جاماسب (پسر فیروز) - ۱۷۸، ۲۱، ۱۷۹، ۱۹۱، ۱۹۳، ۲۲۸، ۲۹۱، ۳۹۳
جامی، عبدالرحمان - ۴۰۶، ۲۵۶
جرشاه / گرشاه - ۲۰، ۲۱، ۹۹، ۱۷۷، ۳۱۵، ۳۹۳
جسنفشاہ - ۱۸، ۲۱، ۱۲۲، ۱۷۷، ۲۱۰، ۲۶۶، ۳۷۱
جسنفشاہیان - ۲۹۱
جشی، محمد - ۱۴۵، ۱۴۷
جعفر بن رستم - ۱۱۵
جعفر بن شہریار - ۱۱۴، ۱۱۷، ۱۲۸، ۳۶۷، ۳۷۴
جعفر قلی خان - ۲۷۳، ۲۷۴
جعفر (ملا)، آلاشتی سوادکوهی - ۲۷۹
جعفر سوادکوهی آلاشتی - ۲۷۸
جلال الدولہ اسکندر - ۱۷۳، ۱۷۵، ۲۰۵، ۳۹۲، ۴۰۰
جلال الدین سلطان (میرزا) - ۲۵۲
جلال الدین محمد خوارزمشاہ - ۲۰۳
جلال الدین محمود - ۳۸۵
جلال الدین نو مسلمان - ۳۹۹
جلالیان - ۳۸۱
جلوہ، ابوالحسن - ۲۸۳
جمشید - ۳۴۱، ۳۵۷، ۹۶
جمشید قارن - ۲۴۳
جوالبقی - ۳۱۸، ۲۲
جوجی مغول - ۳۲۳
جوری، شیخ حسن - ۲۰۵، ۲۳۸، ۳۹۲
جہان بیک شاملو - ۲۲۰
جہان شاہ (میرزا) - ۲۵۱، ۲۵۵، ۴۰۶
جیلان شاہ / گیلان شاہ - ۱۹۳، ۱۹۹، ۲۹۱، ۳۶۱
جیل بن جیلان - ۱۹۱

جیل بن جیلان شاه - ۲۱، ۱۹۷، ۲۶۶

جیهانی - ۳۸۱

□ ج

چاولی (برادر سنقر) - ۱۳۸،

چچن - ۲۸، ۳۲۳

چغانی، ابوعلی - ۳۷۴، ۳۷۵

چلابیان / چلاویان / امرای چلاوی - ۱۷۴، ۲۱۰، ۲۲۱، ۲۶۰، ۴۰۲

چنگیزخان - ۳۸، ۳۹، ۳۲۳، ۳۴۳

چنگیزیان - ۱۶۹، ۲۰۳، ۲۰۵

چینیان - ۳۳۸

□ ح

حافظ ابرو - ۲۶۴، ۴۰۷

حبيب الله (شیخ) - ۲۸۴

حجاج بن یوسف ثقفی - ۵۵، ۱۰۹، ۱۹۴، ۱۹۵، ۳۳۶، ۳۵۲، ۳۵۹

حزم السعدی - ۱۸۲، ۳۹۴

حسام الدوله اردشیر (پسر علاء الدوله حسن) - ۱۵۶، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۷، ۱۶۹، ۲۰۲، ۳۵۱، ۳۸۵، ۳۸۷

حسام الدوله اردشیر (پسر کینخوار) - ۱۷۱، ۳۹۱

حسام الدوله اردشیر (پسر نماور) - ۲۰۳

حسام الدوله زوزین کمر - ۲۰۱، ۳۹۸

حسام الدوله شهریار بن قارن - ۱۳۰، ۱۳۹، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۶۱، ۳۷۵، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹

حسن، (پسر سلطان محمد) - ۲۱۶، ۲۶۷

حسن (ملا) - ۲۸۰

حسن بن حسین (عم عبداللہ طاهر) - ۱۸۸

حسن بن حسین بن مصعب - ۳۶۲

حسن بن زید (داعی کبیر) - ۸۰، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۱۱، ۱۱۹، ۱۲۸، ۱۲۹، ۲۰۰، ۳۵۲، ۳۶۵، ۳۶۷

۳۶۹، ۳۷۴، ۳۹۷

حسن بن علی (ناصر الحق، داعی الی الحق) - ۱۹۹

حسن بن علی بن ابی طالب (ع) - ۱۰۱

حسن بن قاسم (داعی صغیر) - ۱۱۹، ۲۰۰، ۳۶۹

حسن بویه - ۱۳۰، ۲۰۱، ۳۷۵

حسن بیبک آق قویونلو - ۸۰، ۲۰۹، ۲۵۴، ۲۵۵، ۳۵۲، ۴۰۱

حسن شیخ تیمور (امیر) - ۲۵۸

- حسن صباح - ۳۲۹، ۳۹۹
 حسن قحطبه - ۱۸۴
 حسن مازندرانی - ۲۰۴، ۳۹۹
 حسن میرزای حاکم (برادر شاه اسماعیل دوم) - ۲۶۸، ۴۰۷
 حسن هزار جریبی - ۲۶۴
 حسین، (پسر سلطان محمد) - ۲۱۶
 حسین (شیخ) - ۲۸۷
 حسین (میرزا سلطان) - ۲۵۴، ۴۰۶
 حسین، میرزا سلطان - ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۵۴، ۲۵۶
 حسین بن حمزه - ۱۱۴
 حسین بیک، علی خان - ۲۲۰
 حسین خان سپهسالار - ۲۷۷
 حسین کیای چلاوی (امیر) - ۲۲۰، ۲۲۱
 حسین محمد حنفی - ۱۱۳
 حسین میرزا (سلطان) - ۲۲۴
 حکام گیلان ← ملوک گیلان
 حلّی، (علامه) - ۴۰۰
 حمزه (پسر سلطان محمد) - ۲۱۶
 حمزه‌ی اصفهانی - ۲۷، ۱۰۲، ۳۱۲، ۳۶۰
 حمزه‌ی موسوی (سید) - ۲۶۸
 حمصی، سدیدالدین محمود - ۲۰۲
 حنبلی - ۳۶۳
 حیدر بن کاووس - ۱۸۸
 حیدر علی (ملا) - ۲۷۹

□ خ

- خاقان ترک - ۱۲۳، ۱۷۸، ۱۸۰، ۳۷۲
 خالد بن برمک - ۱۰۳، ۱۸۴، ۳۶۱
 خدا بنده - ۲۶۷
 خداداد شرمستی (آخوند ملا) - ۲۸۶
 خدای داد بهادر - ۲۴۱، ۲۴۷
 خرداد خسرو - ۱۲۷
 خزر (قوم) - ۳۹۵
 خزیمه - ۱۰۳، ۳۶۱
 خواجه (سید) - ۲۴۷

خواجه‌وند - ۱۲۱
 خوارج - ۱۰۲، ۱۹۴، ۳۳۶، ۳۵۹
 خورزاد بن بادوسپان - ۱۹۹، ۳۹۷
 خورشاه بن علاء‌الدین - ۱۷۱
 خورشید (اصفهد) - ۱۰۳، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۷۱، ۲۷۲، ۳۱۸، ۳۵۲، ۳۶۰، ۳۶۱
 خورشید بن جسنف بن وندرند - ۱۱۴
 خوزستانی‌ها - ۶۱
 خسرو اول ← انوشیروان
 خسرو پرویز - ۲۷۲، ۳۳۵، ۳۷۲
 خشایارشا - ۳۲۷، ۳۲۸
 خشتروپاون - ۳۱۳
 خضر خواجه (امیر) - ۲۵۰
 خطایی - ۳۲۶
 خطیب تبریزی - ۳۱۸
 خلفای راشدین - ۳۳۵، ۵۲
 خلیل ونداسفان - ۱۸۷
 خلیل سلطان - ۲۴۰
 خیابن رستم - ۱۱۴

□ د

دیوان مازندران - ۵۸
 دابو (امیر) - ۱۳۹
 دابویه (پسر گواراره) - ۱۹۴، ۱۹۹، ۲۹۱، ۳۵۲
 دادمهر بن فرخان - ۱۹۵
 دارا - ۱۹، ۲۵، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۳۲۱
 دارابن رستم - ۱۳۰، ۳۷۵
 دارانژین - ۹۰
 دارمستتر - ۳۱۷
 داعیان - ۹۹، ۱۱۳، ۱۹۹، ۳۶۳، ۴۰۳
 داعی صغیر ← محمد بن زید
 داعی کبیر ← حسن بن زید
 داغستانی - ۲۸
 دامغانی، پهلوان حسن - ۲۳۹، ۲۴۰
 داناسرشت، علی اکبر - ۳۱۷
 داهی (قوم) - ۳۳۸

داریوش اول - ۳۵۴، ۳۳۲، ۳۱ -
 در بیک (درویک) - ۳۵
 دمیری، کمال الدین - ۳۳۵، ۵۱
 دورمیش خان شاملو - ۴۰۷، ۲۶۵، ۲۶۴، ۲۶۳
 دوکوزینی - ۳۶، ۳۵
 دوین (سلطان) - ۲۳۹
 دیا آگر - ۳۵۴
 دیالم / دیالمه / مردم دیلم / دیلمیان - ۱۷، ۱۱۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۷، ۱۳۴، ۳۵۵، ۳۷۵
 دیلمی (پادشاهان) - ۲۸
 دمیرکوند - ۱۲۱
 دین بودایی - ۳۳۷
 دین زردشت - ۳۳۷، ۸۶
 دیو - ۳۷، ۳۸، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰
 دیو، شمس الدین - ۲۲۴
 دیوساران - ۲۶۸

□ ر

رابینو - ۳۴۸ - ۳۵۲، ۳۸۰، ۳۸۲
 رافضیان - ۱۳۲
 رافع بن هرثمه - ۱۲۹، ۳۷۴
 رجبعلی سوادکوهی (ملا) - ۲۸۰
 رجبعلی سوادکوهی آلاشتی (آخوند ملا) - ۲۸۲
 رستم (پسر زال) - ۲۰، ۲۴۷، ۳۲۷، ۳۲۸
 رستم (سپهسالار آمل) - ۱۵۲
 رستم (پسر نجم الدوله) - ۱۳۹ - ۱۴۱
 رستم بن اردشیر ← شمس الملوک رستم
 رستم بن دارا - ۱۴۵، ۱۴۶
 رستم روزافزون (آقا) - ۱۸، ۲۱۹، ۲۲۲، ۴۰۴، ۴۰۶
 رستم بن سرخاب - ۱۲۹، ۲۷۲، ۳۷۴
 رستم بن عمر شیخ - ۲۰۶، ۲۴۴، ۲۴۸
 رستم بن مرزبان - ۱۳۰، ۳۷۵
 رستم بورکله - ۱۶۵
 رستم فرخزاد - ۱۲۶
 رستم کبودجامه - ۱۴۸، ۱۴۹، ۳۸۰
 رضاقلی (پسر نادر) - ۲۶۹، ۴۰۷

رضاقلی خان - ۲۷۴
 رضی الدین (سید) - ۲۴۲
 رکن الدولہ حسن بویہ - ۳۹۸، ۳۷۳
 رکن الدولہ قارن - ۳۸۹، ۱۶۹
 رکن الدین، کیخسرو - ۱۷۲
 رکن الدین خورشاه - ۴۰۰، ۳۹۹، ۲۰۴
 رکن الدین، درویش - ۲۳۸
 رکن الدین کبودجامہ - ۳۸۱، ۳۸۰
 روح بن حاتم قبیسہ - ۳۶۱، ۱۸۴، ۱۰۳
 روح بن زنیاع - ۳۳۶، ۵۳
 رودابه - ۳۲۸، ۳۷
 روزافزون - ۲۷۳، ۲۳۱
 روزافزونیہ (ملوک) - ۲۶۶
 روس‌ها - ۳۹۵، ۳۴۰، ۳۲۳، ۲۷
 روملو، حسن بیگ - ۲۶۳
 رومیان - ۴۰۸، ۳۷۲، ۴۹، ۴۲
 رویانی، علی بن جمال الدین - ۳۱۸، ۲۰
 ری نوست (پسر ژوستی نن) - ۴۶

□ ز

زاب - ۳۴۱
 زال - ۳۲۸، ۳۷، ۳۶
 زاهد طارمی (امیر شیخ) - ۲۵۸
 زردشت - ۶۰، ۵۸، ۵۷، ۲۶
 زرمهر - ۱۸۱
 زرین کمر جستان - ۳۹۹، ۲۰۲
 زندیہ - ۴۰۷
 زنگی تونی (امیر) - ۲۴۶
 زید بن علی بن الحسین بن علی (ع) - ۳۶۵، ۳۶۴
 زیدی‌ها - ۳۶۴، ۱۰۸، ۳۸
 امام زین العابدین (ع) - ۳۹۲، ۳۲۵، ۲۲۲، ۱۱۹
 زین العابدین، سید (پسر میر قوام الدین) - ۴۰۶
 زین العابدین بن کمال الدین (سید) - ۴۰۳، ۸۰
 زین العابدین (سید) - ۴۰۴، ۳۵۲، ۲۱۸، ۲۱۷
 زین العابدین (سید) - ۲۶۳

زين العابدين مازندراني (شيخ) - ۲۸۷

□ ژ

ژان - ۴۴

ژل - ۳۳

ژوستی نن - ۴۵-۴۷، ۴۹، ۵۱، ۵۵، ۵۷، ۳۳۲

□ س

سابق الدوله قزوینی (نظام الملک) - ۳۸۵، ۱۵۶

ساتراپ / ساتراپی - ۳۱۳، ۳۱، ۱۳

سادات - ۱۰۵ - ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۱۱، ۱۱۷، ۱۲۸، ۱۸۲، ۲۶۶

سادات حسنی - ۱۰۶، ۹۹

سادات حسینی - ۱۰۶، ۹۹

سادات طبرستان - ۳۵۲، ۳۴۷

سادات مرعشی - ۲۹، ۲۱۸، ۲۱۷، ۲۲۲، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۶۰، ۲۶۶، ۲۷۳، ۳۲۵

۴۰۶، ۴۰۵، ۴۰۱

ساروان، امیرجنید - ۲۵۶

سارویه - ۳۹۵، ۱۹۵

ساسانی - ۴۰۷

ساسانیان - ۱۲، ۱۸، ۲۷، ۲۹، ۴۷، ۱۲۱، ۲۹۰، ۳۱۶، ۳۲۳، ۳۳۷، ۳۴۱، ۳۷۲

ساطی بارزان - ۹۱

ساک - ۳۲، ۲۶

سالم فرغانی - ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۵، ۳۹۴

سام - ۳۲۸، ۳۷، ۳۶

سامانی - ۲۷

سامانیان - ۳۴۳، ۱۳۰

ساوجی، صاحب سعدالدین - ۲۳۸

سربدار / سربداران / سربداریه - ۱۷۲، ۲۰۵، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۳۹۲

سبزواری، میرزا حسن - ۲۸۳

ستلمیش - ۲۳۸، ۲۳۷

سرخاب (پسر باو) - ۹۷، ۱۲۷، ۱۲۸، ۲۷۲، ۳۵۸

سرخاب (پسر بهواط) - ۱۹۲

سرخاب (پسر اسپهبد قارن) - ۱۱۸، ۱۲۹، ۳۷۴، ۲۰۰

سرجوس بن منصور رومی (سرژوس) - ۴۸، ۴۹

سعد الذولہ طوس بن زیار - ۴۰۰، ۲۰۶
 سعد بن ابی وقاص - ۳۶۴
 سعید بن دعلج - ۳۶۷، ۳۶۱، ۱۸۲، ۱۰۳
 سعید بن مسلم بن قتیبہ - ۳۹۴، ۱۸۵
 سفاح - ۳۶۱
 سفیان بن ابی الابر - ۳۶۰، ۱۹۵، ۱۹۴
 سفیان بن عیینہ - ۳۶۳
 سکاها / سکایی - ۳۵۵، ۳۳۸، ۳۲۲، ۳۲۱
 سگری - ۳۵۵، ۸۷، ۳۲، ۲۶
 سگونند - ۱۲۱
 سلاجقہ ۲۷، ۱۳۰، ۳۳۱، ۳۴۰
 سلاطین ایران - ۲۲۸، ۶۳، ۳۹، ۳۴، ۳۰
 سلاطین گیلان - ۲۸۹
 سلاطین مازندران - ۲۸۹
 سلجوقیان عراق - ۳۸۵
 سلجوقیان کرمان - ۳۸۷
 سلم - ۳۲۸
 سلوکوس - ۳۳۱
 سلیمان بیک - ۲۱۸، ۲۱۷
 سلیمان - ۱۸۹
 سلیمان سوادکوهی شرمستی (آخوند ملا) - ۲۸۵
 سلیمان شاه - ۲۴۸، ۲۴۴، ۲۰۶، ۲۰۲
 سلیمان بن عبداللہ اموی - ۱۰۲
 سلیمان بن عبداللہ طاهر - ۳۶۸، ۳۶۲، ۲۰۰، ۱۹۸، ۱۱۷-۱۱۵، ۱۰۴
 سلیمان بن عبدالملک اموی - ۳۵۲، ۱۹۵، ۸۰
 سلیمان بن قتلمش - ۳۳۱
 سلیمان بن منصور - ۱۸۵
 سمرقندی، عبدالرزاق - ۲۵۵، ۲۵۳، ۲۵۱، ۲۴۱، ۲۴۰، ۲۳۸
 سمعانی، کمال الدین - ۳۶۴
 سمنانی، شمس الدین محمد (خواجہ) - ۲۵۰، ۲۴۹
 سنایی - ۳۳۹، ۵۹
 سنت (طریقہ) - ۲۴۲
 سنجر (سلطان) - ۳۸۶، ۳۷۷، ۲۰۲، ۱۵۱، ۱۴۹، ۱۴۷، ۱۴۵، ۱۴۴، ۱۴۲، ۱۳۹، ۱۳۲، ۲۳
 سنقر اینانج - ۳۸۵، ۱۵۷
 سنقر نجاری - ۳۷۷، ۱۳۸، ۱۳۴، ۱۳۳، ۱۳۲
 سنگور - ۱۶۶

سوادکوهی / سوادکوهیان - ۲۷۲، ۷۷
 سوخرا - ۳۱۵، ۲۹۱، ۲۶۶، ۱۸۱، ۱۸۰، ۱۷۹، ۱۷۸، ۱۲۴
 سوخرا بیابان ← قاروندان
 سوس ← شوش
 سونجک (امیر) - ۲۴۸
 سونجک بهادر - ۲۴۰
 سیاوش - ۳۲۱
 سیاوش بن کاووس - ۱۳۹
 سیت - ۳۲، ۲۶
 سیده خاتون - ۳۷۵
 سیف الدوله اردشیر - ۲۰۱
 سیف الملوک - ۲۴۸
 سیف الدوله با حرب لارجانی - ۳۹۸، ۳۸۵، ۲۰۱، ۱۵۷، ۱۵۶

□ ش

شاہپور (فرزند کیوس) - ۱۲۴
 شاہپور (پسر شروین) - ۱۸۵
 شاہپور اول ساسانی - ۳۳۱، ۳۲۸، ۳۴
 شاسمانی، ابوبکر - ۲۳۹
 شاہ اسماعیل سامانی - ۲۷۲
 شاہ اسماعیل صفوی - ۴۰۷، ۳۲۶، ۲۲۲، ۲۲۱، ۲۲۰، ۲۹
 شاہ اسماعیل ثانی - ۲۶۸، ۲۶۷
 شاہرخ خان مہرداد - ۲۲۵، ۲۲۴
 شاہرخ، میرزا - ۴۰۵، ۲۶۱، ۲۴۹، ۲۴۸، ۲۴۶، ۲۴۳
 شاہ سلطان حسین صفوی - ۳۴۳
 شاہ صفی - ۳۴۷، ۷۳
 شاہ طہماسب - ۴۰۷، ۲۷۳، ۲۶۷، ۲۶۶، ۲۲۸، ۲۲۴، ۲۲۳
 شاہ عباس - ۴۰۸، ۳۴۷، ۳۴۱، ۳۲۵، ۲۷۱، ۲۶۸، ۲۳۳ - ۲۲۶، ۷۹، ۷۸، ۳۹، ۲۹
 شاہ عباس ثانی - ۳۴۷، ۲۶۸، ۷۳
 شاہ غازی (پسر فخرالدولہ حسن) ۱۷۴
 شاہ غازی رستم (پسر علاء الدولہ علی) - ۳۸۵، ۳۸۰، ۳۷۸، ۲۰۲، ۱۵۶، ۱۵۴ - ۱۴۴
 شاہویروی - ۲۳۱
 شاہی بیگ خان - ۲۲۱
 شایان، عباس - ۳۶۱
 شبلی (پسر سید زین العابدین) - ۲۶۳

شرف الملوك (پسر حسام الدوله اردشير) - ۱۶۶-۱۶۷
 شرف الملوك (پسر فخر الدوله حسن) - ۱۷۴
 شرف الملوك بن شاه كيخسرو - ۱۷۲، ۳۹۱
 شروين اول - ۲۹۸
 شروين (اصفهد) - ۱۲۱، ۱۳۰، ۱۸۱، ۱۸۳، ۱۸۵، ۲۰۰، ۲۷۲، ۳۶۱، ۳۷۴، ۳۷۸
 شروين پسر سرخاب - ۱۲۸
 شروين دشتي - ۱۲۱، ۳۱۲
 شمس الدين (مير) - ۲۱۷-۲۲۰
 شمس الدين ديو - ۴۰۴
 شمس الدين عباس (امير) - ۲۴۶
 شمس الدين كيا (كوتوال قلعه ي فيروزكوه) - ۱۵۵-۱۵۶
 شمس المعالي قابوس - ۳۷۵
 شمس الملوك (پسر فخر الدوله) - ۱۷۴
 شمس الملوك اردشير باوند - ۲۰۵، ۳۷۹
 شمس الملوك رستم بن اردشير - ۱۷، ۱۶۶، ۱۶۹، ۲۰۳، ۳۱۵، ۳۱۷، ۳۸۷، ۳۸۹
 شمس الملوك محمد - ۱۷۱، ۱۷۲، ۲۰۵، ۳۹۱، ۴۰۰
 شوش - ۹۰
 شهاب الدين (از شاهان غور) - ۱۰۶، ۳۶۳
 شهرآگيم بن نماور - ۱۷۱، ۲۰۳، ۲۰۵، ۳۵۱، ۳۹۹
 شهرنوش بن هزار اسف - ۴۰۱، ۳۹۸
 شهروراز (شاهين) - ۳۳۵
 شهر يار بن بادوسپان - ۱۸۱، ۲۰۰، ۲۰۱، ۳۹۳، ۳۹۷، ۳۹۸
 شهر يار بن قارن - ۱۲۸
 شهر يار مامطيري - ۱۶۴، ۱۶۵
 شهر يار (عم زاده ي علاء الدوله) - ۱۴۳
 شهر يار بن شروين - ۱۳۰، ۳۷۵
 شهر يار بن داراي باوند - ۲۰۱
 شيباني (امرا) - ۳۲۳
 شيبك خان - ۳۲۳، ۴۰۴
 شيخ علي گيلاني - ۷۹، ۸۰، ۲۷۱، ۲۸۹، ۳۵۱
 شيخ حيدر - ۳۲۶
 شيخ صفى الدين اردبيلي - ۳۲۶
 شير بمكوت (كوتوال قلعه كسيليان) - ۱۴۴
 شيرزاد (پسر ابوالحسام، مرزبان لارجان) - ۱۴۳
 شيرويه - ۱۲۵، ۳۷۲
 شيعة / شيعة اماميه / اثني عشريه / شيعة - ۱۰۳، ۲۰۸، ۳۲۶، ۳۶۴، ۳۷۳

□ ص

- صاحب قرآن - ناصر الدین شاه
صاعد (پسر سید زین العابدین) - ۲۶۳
صاحب بن مسرح خارجی - ۳۳۶، ۵۵
صغانیان - ۱۷۸
صفا (حاجی میرزا) - ۲۷۷، ۲۷۵
صفاریان - ۳۴۳
صفویان / سلاطین صفوی / صفویہ - ۲۹، ۳۰، ۵۷، ۳۱۲، ۳۲۳، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۳، ۳۴۷، ۴۰۷، ۴۰۸، ۳۵۱، ۳۴۷
صقالہ - ۳۹۵
صلاح الدین ایوب - ۱۶۳، ۳۸۷
صلیبیان - ۳۳۱
صوتاش (امیر) - ۱۶۵

□ ض

- ضحاک - ۹۶
ضریر (ابومقاتل) - ۱۱۸، ۳۶۹
ظاپور (تہور) - ۲۸، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۲۲۳، ۲۲۵، ۲۵۲
ظالش (پسر امیر چوپان) - ۳۹
ظاہر بن عبداللہ بن طاہر - ۱۰۴
ظاہریان - ۱۰۸، ۳۴۳، ۳۶۲
ظاہری عراقی، احمد - ۳۶۴
ظباطبایی، سید علی - ۲۷۸
ظہری، محمد بن جریر - ۸۱، ۳۵۲
ظوالش (ظایفہ) - ۲۹، ۳۹
ظوسی، خواجه نصیر الدین - ۲۰۴، ۴۰۰
ظوسی، ابوالعباس - ۳۶۱

□ ظ

- ظہیر الدین مرعشی - ۲۰، ۲۳، ۵۹، ۷۱، ۹۶، ۹۷، ۱۲۲، ۱۷۴، ۱۷۷، ۱۹۱، ۲۱۷، ۲۲۳، ۲۵۸
۲۵۹، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۸۹، ۳۱۸، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۷، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۶۸، ۳۷۹، ۳۸۱، ۳۹۲
۳۹۸، ۴۰۱، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۶

ع □

- عادل شاه - ۴۰۷
- عباس (سپہسالار) - ۲۲۰، ۲۱۸
- عباسعلی آلاشتی (ملا) - ۲۷۸
- عباسیان/بني عباس/خلفای عباسی ۲۸، ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۲۸، ۱۲۸، ۲۲۸، ۲۹۱، ۳۳۵، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۴
- عباد الباقی سواد کوهی آلاشتی (آخوند ملا) - ۲۸۲
- عبد الحمید (کاتب) - ۳۹۸
- عبد الحمید مضروب - ۳۶۱، ۱۰۴
- عبد الحی (برادر سید ظہیر الدین) - ۲۶۳
- عبد الرحمن بن مہدی بصری - ۳۶۳
- عبد الرسول (ملا) - ۲۸۰
- عبد العزیز حمار - ۱۸۵
- عبد العزیز بن مروان - ۵۲
- عبد العظیم (پسر سید زین العابدین) - ۲۶۳
- عبد الفتاح فومنی - ۲۸۹
- عبد الکریم (پسر سید محمد) - ۴۰۳
- عبد الکریم، میر (پسر سید عبداللہ) - ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۰، ۲۲۳، ۲۶۴، ۲۶۶، ۴۰۳، ۴۰۴
- عبد الکریم، امیر نظام الدین سید - ۲۵۱
- عبد اللہ (حاجی) - ۲۴۸
- عبد اللہ (خواجہ ناصر الدین) - ۲۵۶
- عبد اللہ، سید (پسر سید کمال الدین) - ۲۴۳
- عبد اللہ (پسر سید عبدالکریم) - ۲۱۷، ۲۵۳، ۲۵۲، ۴۰۳
- عبد اللہ، میر (پسر سلطان محمود) - ۲۶۶
- عبد اللہ انصاری - ۴۰۵
- عبد اللہ بن حازم - ۱۸۵
- عبد اللہ خان (میر) - ۲۲۲، ۲۲۴، ۲۲۶
- عبد اللہ زبیر - ۳۳۶
- عبد اللہ ساروی - ۲۲۰
- عبد اللہ بن سعید - ۱۱۳
- عبد اللہ سواد کوهی آلاشتی (آخوند ملا) - ۲۸۱
- عبد اللہ بن طاہر - ۱۰۴، ۱۸۷، ۱۸۸، ۳۶۲
- عبد اللہ بن عمر - ۱۰۱
- عبد اللہ بن قحطیہ - ۱۸۵
- عبد اللہ قریش - ۳۶۲
- عبد اللہ بن مالک - ۱۰۲، ۳۵۹

عبداللہ وندا امید - ۳۶۷، ۱۱۳
 عبداللہ بن ونداد بن شہریار - ۳۹۷، ۲۰۰
 عبدالملک (میر) - ۲۱۹، ۲۱۸
 عبدالملک قعقاع - ۱۸۵
 عبدالملک بن مروان - ۳۵۹، ۳۳۶، ۵۵-۵۱، ۴۹، ۴۷، ۴۶، ۴۵
 عبدالوہاب (ملا) - ۲۸۰
 عبرانیان - ۳۴۱، ۱۹
 عبید اللہ بن یحییٰ بن خاقان - ۳۹۴
 عثمانی ہا - ۳۳۲
 عجم - ۳۶۰، ۱۸۲، ۱۲۶، ۱۲۳، ۶۷، ۶۳
 عراق (مردم) - ۵۵
 عرب ۱۳، ۲۲، ۶۲، ۶۳، ۹۸، ۱۲۳، ۱۷۹، ۱۸۲، ۱۸۸، ۲۷۲، ۳۶۹، ۳۷۲
 عزالدولہ ہزار اسف - ۳۹۸، ۲۰۱
 عزالدین حسن کیا - ۱۵۲
 عزالدین گر شاسف - ۱۶۶، ۱۶۴
 عزالدین ہزار جریبی (سید) - ۴۰۵، ۴۰۱، ۲۴۸
 عزیز خان (امیر) - ۲۶۷، ۲۲۴، ۲۲۳
 عضدالدولہ فنا خسرو (امیر) - ۱۹۰، ۲۰
 عضدالدولہ قباد (پسر فخرالدین شاہ غازی) - ۴۰۰، ۲۰۶
 عقیل بن مبرور - ۱۱۳
 علاء الدولہ حسن (اصفہد) - ۱۴۷، ۱۴۹، ۱۵۲، ۱۵۵، ۱۵۸-۱۶۰، ۱۶۲-۳۸۵، ۳۸۰
 علاء الدولہ علی - ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۶-۱۵۰، ۱۷۲، ۳۹۱
 علاء الدین محمد بن حسن نومسلمان - ۳۹۹، ۲۰۴
 علی (پسر علاء الدولہ حسن) - ۳۸۵، ۱۶۲
 علی (آقا) - ۲۸۳
 علی، میرزا (پسر سلطان محمد) - ۲۱۶-۲۲۰، ۲۰۴
 علی (پسر اسکندر شیخی) - ۲۴۸
 علی آملی (سید) - ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۰۶
 علی بن ابی طالب (ع) - ۴۸، ۱۰۲، ۱۳۳، ۲۶۵
 علی اصغر (ملا) - ۲۸۰
 علی اوس - ۱۱۳
 علی بن بابا - ۲۰۲
 علی بہادر (امیر شیخ) - ۲۴۰-۲۴۳
 علی بیگ ترکمان - ۴۰۱
 علی بن جستان - ۳۹۴، ۱۸۲
 علی خان (میر) - ۲۲۴، ۲۲۶، ۴۰۷

علی ساری (سید) - ۲۱۷، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۶۰، ۲۶۲، ۴۰۳، ۴۰۶
 علی سوادکوهی برنتی (شیخ) - ۲۸۷
 علی سوادکوهی شش رودباری (آخوند ملا) - ۲۸۵
 علی شاه (پسر تکش) - ۱۶۵
 علی بن شمس الدین بن حاجی حسین - ۲۱۷
 علی بن قلندر (سرمدار) - ۲۳۹
 علی کارکیا (میرزا) - ۳۱۸
 علی کیا (پسر افراسیاب چلابی) - ۱۶۵، ۱۷۳، ۲۲۱
 علی کیای فیروزکوهی - ۱۶۴، ۳۸۷
 علی بن لیث - ۱۴۶
 علی بن محمد تقی (ع) - ۱۹۰
 علی مردان سوادکوهی شش رودباری (آخوند ملا) - ۲۸۵
 علی مرعشی (سید) - ۲۲۲، ۳۲۵
 علی بن موسی الرضا (ع) - ۱۰۵، ۱۰۷
 علی بن نصر - ۱۱۳
 علی نقی (شیخ) - ۲۸۶
 علی نماور (اصفهد) - ۱۴۳
 علی نوری (آخوند ملا) - ۲۸۷
 علی بن وهسودان (نایب خلیفه) - ۲۰۱، ۳۹۸
 علویان - ۱۸۷، ۳۶۵، ۳۶۸، ۳۷۳
 علویان بغداد - ۲۶۴
 علویان مدینه - ۲۶۴
 عماد (سید) - ۲۱۰، ۴۰۱
 عمادالدوله علی - ۳۷۳
 عماد الدین - ۲۴۱
 عمر بهادر - ۲۴۱، ۲۴۸
 عمر بن خطاب - ۱۰۱
 عمرو بن علا - ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۸۲، ۱۹۶، ۲۰۰، ۲۷۱، ۳۶۰
 عمرو لیث - ۱۲۹، ۲۷۲
 عمرو بن نهران - ۱۸۲، ۳۹۴
 عمیدی (نجم الدین حسین) - ۲۰۲، ۳۹۹
 عنصر المعالی کیکاووس - ۳۷۴
 عیسوی (مذهب) - ۴۷، ۴۸
 عیسی بن علی عباس - ۱۸

□ غ

- غازان خان - ۲۳۷
 عز / غزان - ۳۸۷، ۳۲۲، ۲۰۲، ۲۸
 غزنویان - ۳۶۴، ۳۴۳، ۲۷
 غلامحسین برنتی سوادکوهی (شیخ) ۲۸۸
 غیاث الدین (از شاهان غور) - ۳۶۳، ۱۰۶
 غیاث الدین (پسر سید کمال الدین) - ۲۴۱
 غیاث الدین محمد (پسر امیر جلال الدین) - ۲۵۴، ۲۵۳

□ ف

- فاضل - ۲۴۶
 فاطمه ی زهرا (س) - ۳۶۵
 فاطمی (خلفا) - ۳۳۵
 فالیزبان - ۱۱۴
 فتحعلی شاه - ۳۵۳، ۳۴۴، ۳۴۰، ۲۷۸
 فخر الدوله حسن - ۴۰۶، ۳۹۲، ۳۷۳، ۲۵۸، ۱۷۴، ۱۷۳، ۱۷۲، ۱۲۸
 فخر الدوله گر شاسف - ۳۸۶
 فخر الدوله نماور (پسر نصر الدوله) - ۳۹۸، ۲۰۱
 فخر الدوله نماور بن بیستون - ۳۹۹، ۲۰۲
 فخر الدوله ناهاور شهر آگیم (شاه غازی) - ۴۰۰، ۳۹۱، ۲۰۵، ۱۷۲
 فخر الدین (ملک) - ۴۰۰، ۲۰۵
 فخر الدین رازی (امام فخر) - ۴۰۵، ۳۶۳، ۱۰۶
 فخر الملوک (پسر علاء الدوله حسن) - ۳۸۵، ۱۶۲
 فخر الملوک رستم بن باوند - ۳۸۰
 فراشه - ۱۸۳
 فرامرز بن رستم - ۳۸۰، ۱۴۴، ۱۴۱
 فرامرز بن شیرزاد - ۳۷۸، ۱۳۳
 فرامرز بن مردان شاه لنگرودی - ۳۸۰، ۱۴۲، ۲۳
 فرانسوی ها - ۳۳۲، ۵۶
 فرای، ر - ۳۲۲
 فرخان بزرگ (ذوالمنقب) - ۳۸۲، ۳۷۹، ۳۶۰، ۳۵۲، ۱۹۵، ۱۹۴، ۱۰۲، ۸۰
 فرخی سیستانی - ۳۷۱
 فردوسی - ۲۴۷، ۵۵، ۳۸، ۳۷، ۳۶
 فرشوادجر شاه - ۱۹۳

فرنیخ - ۳۲۱
 فراداد (فرهاد) - ۹۲
 فرهاد اول - ۳۲۷، ۳۳، ۳۲
 فرهادخان - ۲۶۸، ۲۳۲، ۲۲۸، ۲۲۶
 فریدون فرخ (پیشدادی) - ۳۵۷، ۳۴۱، ۳۲۸، ۹۶، ۹۵
 فریدون بن قارن - ۳۹۷
 فضل اللہ (سید) - ۲۶۳
 فضل رفیقی - ۱۱۴
 فضل بن سہل ذوالریاستین - ۳۹۴، ۱۸۲
 فنیقی ہا - ۳۳۲
 فیروز (از شاہان خوارزم) - ۱۶۶
 فیروز (پسر نرسی) - ۳۳۵، ۱۹۲
 فیروزان بن حسین - ۱۳۰
 فیروز شاہ (امیر) - ۲۶۱
 فیروز بن لیث - ۳۸۰، ۱۳۹
 فیروز بن یزدجرد - ۳۹۳، ۱۷۸
 فیوا - ۲۸

□ ق

قآن - ۳۹۱، ۱۷۲
 قابوس بن وشمگیر - ۳۷۵
 قاجار - ۴۰۸، ۴۰۷، ۳۴۴، ۲۷۴
 قارن (پسر سوخرا) - ۳۹۳، ۲۹۱، ۱۸۱
 قارن (پسر علاء الدولہ) - ۱۵۰
 قارن بن اصفہید شروین - ۳۷۴، ۱۸۵، ۱۲۸
 قارن (پسر ونداد هرمزد) - ۱۸۵
 قارن بن شہریار - ۱۱۵-۱۱۸، ۱۲۸، ۱۲۹، ۲۰۰، ۳۶۸، ۳۷۴
 قاروندان / سوخرا بیان / وندادیان ۲۰، ۲۱، ۹۹، ۱۰۴، ۱۲۸، ۱۳۲، ۱۷۷، ۱۸۱، ۱۸۹، ۳۱۵، ۳۵۷، ۳۷۳، ۳۷۸، ۳۸۰، ۳۹۳
 قاسم - ۳۶۵
 قاسم، سید (نایب داعی) - ۳۷۴، ۱۲۹
 قاسم موسیٰ - ۲۶۳
 قاضی - ۳۷۹
 قاضی حسن کیا - ۲۱۸
 قالموق - ۳۲۳، ۲۸

قباد بن فیروز - ۳۷۱، ۱۹۱، ۱۸۰، ۱۷۸، ۱۷۷، ۲۲، ۲۱ -
 قبیچاق - ۳۲۳
 قتلغ شاه - ۲۵۹، ۲۵۸، ۲۳۷ -
 قتیبة بن مسلم - ۳۹۴
 قثم بن عباس - ۱۰۱
 قراقوینلو - ۴۰۶، ۴۰۱، ۳۲۳، ۲۰۹ -
 قریش - ۴۴
 قزلباش - ۲۲۸، ۲۲۷، ۲۲۱ -
 قزوینی، ذکریا بن محمود - ۳۱۸، ۲۳ -
 قسیم بن سنان - ۱۸۴
 قشتم (امیر) - ۱۵۱ - ۱۵۳، ۱۶۰، ۱۶۱ -
 قطب الدین برسق، ۱۶۱
 قطب الدین شیرازی - ۴۰۰
 قطری بن الفجاءة المازنی - ۱۰۲، ۱۹۴، ۳۵۲، ۳۵۹، ۳۶۰ -
 قعقاع بن عیسی (عبسی) - ۳۳۳، ۴۹ -
 قمری گرگانی - ۳۷۳
 قوام الدین مرعشی (میر بزرگ) - ۱۷۳، ۲۱۷، ۲۲۲، ۲۲۶، ۲۳۸، ۲۴۳، ۲۵۹، ۲۶۲، ۳۲۵، ۳۴۶،
 ۴۰۳، ۴۰۶، ۳۹۲
 قورخمس خان شاملو - ۲۲۴
 قوش علی کیای کرد - ۱۶۶
 قوهیار - ۱۸۳

□ ک

کادوسی (= کادوزی) - ۳۵۵، ۸۹، ۸۷، ۳۵ - (کادوسیان) - ۲۸، ۲۹، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۳۲۲ -
 کاراپا (طایفه) - ۵۹، ۶۰
 کاراپا (پیشوای مراسم دینی) - ۳۳۹
 کارکیا محمد - ۲۱۸ - ۳۱۸، ۲۲۰ -
 کاسپین (طایفه) - ۳۱، ۳۶ -
 کالیج، جمال الدین - ۲۶۲
 کاوه - ۱۷۸
 کاوی (کوی، کی) - ۳۳۹، ۵۹ -
 کتایون - ۳۲۷
 کت بوقا - ۲۰۳، ۲۰۴ -
 کراتر (سردار اسکندر) - ۹۲، ۹۳ -
 کزار - ۲۲

- کسایبی (نحوی) - ۳۳۵،۵۱ -
- کسروی، سید احمد - ۳۱۸
- کسری - ۲۱ (خاندان) - ۱۸۸
- کلیتوس - ۸۹
- کمال الدین (خواجہ) - ۲۵۶
- کمال الدین (سید) - ۲۴۱، ۲۴۳، ۲۶۰، ۳۸۱، ۴۰۶
- کمبوجیہ - ۲۳۵
- کنستانتین دوم - ۳۳۲
- کنت کورس - ۳۲۷، ۳۲
- کوریلون (سردار نرون) - ۳۳
- کونوس (سردار اسکندر) - ۹۰
- کیا اسکندر سیاوش - ۲۵۹، ۲۵۸
- کیا اسکندر، امیر (پسر افراسیاب چلابی) - ۲۳۸
- کیا افراسیاب چلابی - ۱۷۳، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۳۸، ۲۴۳، ۲۵۸، ۳۷۳، ۳۹۲، ۴۰۶
- کیا جلال متمریر - ۱۷۳، ۲۵۸، ۲۵۹، ۴۰۶
- کیا جمال - ۳۹۲
- کیا محمد دبیر صالحانی (سید) - ۱۱۱، ۱۱۲، ۲۰۰، ۳۶۷، ۳۹۷
- کیان (سلاطین) / کیانیان - ۲۵، ۲۹، ۳۴، ۴۲، ۶۲، ۱۷۷، ۲۶۶، ۲۹۰، ۳۲۱، ۳۲۵، ۳۲۷، ۳۴۱
- کیان (سردودمان کیانیان) - ۳۲۴
- کیانی (شاهان گیلان) - ۴۰۳، ۴۰۴
- کیاوشناسب جلال - ۳۸۱
- کیایان بیستون - ۲۶۰، ۲۶۱
- کیایان چلاب - ۱۷۳، ۳۹۲
- کیپر - ۳۲۸، ۳۳
- کیخسرو - ۲۵، ۲۸، ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۶۱، ۳۲۱، ۳۳۹، ۳۴۱
- کیخسرو (اصفہید) - ۱۴۳
- کیخسرو بن شہرآگیم (ملک شاہ) - ۲۰۵، ۴۰۰
- کیقباد - ۳۲۴
- کیکاوس - ۷۷
- کیکاوس ناصر الملک - ۱۵۵، ۳۸۵
- کیکاوس بن ہزار اسف - ۱۵۳، ۲۰۱، ۲۰۲، ۳۵۱، ۳۹۸، ۳۹۹
- کیمدور (سلطان) ← کیا محمد دبیر صالحانی
- کینہ خوار (کینہ خوار) - ۱۵۸
- کیوس - ۱۲۲ - ۱۲۴، ۲۹۱، ۳۱۲، ۳۱۶، ۳۷۱
- کیومرث (نخستین انسان اوستایی) - ۳۳۸، ۳۴۱

گ □

- گاسپی - ۳۵
گایواره - ۲۱، ۱۹۲، ۱۹۴، ۱۹۹، ۲۶۶ (ملوک و دودمان) ۹۹، ۱۲۶، ۱۲۸، ۱۷۲، ۱۹۱، ۳۶۸، ۳۷۲، ۳۹۳
گردبازو - ۱۵۹، ۱۶۱
گرگسار - ۳۶، (گرگساران) - ۳۷، ۳۸
گرشاسپ (پیشدادی) - ۳۴۱
گرشاسف ← عزالدین گرشاسف
گشتاسپ کیانی - ۳۱، ۳۲۷
گل (= گیل) - ۲۸، ۳۴، ۱۳۷، ۳۲۴
گیلانیان - ۲۹، ۵۷، ۸۶، ۲۳۴
گورکانیان (= تیموریان) - ۲۷، ۲۳۸، ۳۳۷، ۳۴۳، ۴۰۱
گیلان شاه بن کیاووس - ۱۳۱، ۳۷۷
گیو - ۲۴۷

ل □

- لاتین (مردم) - ۵۶
لارجانی ها - ۱۵۸
لزگی ها - ۴۰۷
لسترنج - ۳۵۲، ۳۸۱
لقمان (پادشاه) - ۲۴۰
لویی چهاردهم (امپراتور فرانسه) - ۸۴
لهراسب - ۶۳، ۳۲۷، ۳۴۱
لهراسب (عمزاده اسکندر شیخی) - ۲۴۸

م

- ماجوج - ۲۸
ماد / مادها / مد - ۲۲۱، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۵۴، ۳۵۵
مارکواریت - ۳۳۱
مارونیت ها - ۴۷
مازدیسنی - ۶۰
مارد ← آمارد
مازندرانی - ۲۵، ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۶، ۴۰، ۴۱، ۵۵، ۵۷، ۷۶، ۷۷، ۸۶، ۲۳۸، ۲۵۰

مازندرانیان - ۳۲۷،۲۶۲،۲۵۱
 ماز یارین قارن - ۳۹۳،۳۷۴،۳۱۵،۲۰۰،۱۸۹-۱۸۵،۱۲۹،۱۱۸،۱۰۴،۹۷،۱۷
 ماسارد - ۳۲۲،۲۸
 ماکان کاکي - ۳۷۴،۱۳۰
 مالک اشتر - ۱۰۲،۱۰۱
 مالک دینار - ۳۸۷،۱۶۴
 مالکی (مذهب) - ۱۰۲
 مأمون (خلیفه) - ۳۷۹،۳۶۳،۳۱۶،۱۸۷،۱۸۵،۱۰۷،۱۰۶،۱۰۵
 ماهوی سوری - ۳۷۹،۱۲۶
 مبارزالدین ارجاسف - ۳۸۶،۱۶۳،۱۶۰
 مبشر بهادر - ۲۴۰
 مشہی - ۳۶۴
 متوکل عباسی - ۳۶۴،۱۹۰،۱۸۹،۱۸۸،۱۰۹،۱۰۷
 مثنیٰ بن حجاج - ۱۸۵
 مجدالدوله (پسر فخرالدوله دیلمی) - ۱۳۰
 مجدالدین جیلی - ۳۶۴
 محدث، عبدالرزاق - ۳۶۳
 محسن (شیخ) - ۲۸۶
 محمد (پسر امیر عبدالکریم) - ۲۶۴
 محمد (پسر سید مرتضیٰ) - ۴۰۳،۲۱۷
 محمد (از شیخان گیلان) - ۲۳۴
 محمد (پسر موسیٰ بن حفص) - ۱۸۷،۱۸۶
 محمد بن ابراهیم - ۱۸۸
 محمد اتابک - ۳۸۵،۱۵۷
 محمد اخشید - ۱۱۴
 محمد امین سوادکوهی آلاشتی - ۲۷۹
 محمد اوس - ۳۹۷،۳۶۷،۳۶۲،۲۰۰،۱۸۹،۱۱۶،۱۱۴،۱۱۲،۱۱۱،۱۰۴
 محمد بیک بیگدلی - ۲۲۹
 محمد تقی (ملا) - ۲۸۰
 محمد تقی سوادکوهی آلاشتی (آخوند ملا) - ۲۸۱
 محمد حسن، شیخ (صاحب جواهر الکلام) - ۲۷۵
 محمد بن حمزه - ۱۱۴
 محمد خان ترک - ۱۳۸
 محمد خان ترکمان - ۲۲۶
 محمد خان قاجار - ۳۴۰
 محمد خدا بنده (پسر شاه طهماسب) - ۲۶۷،۲۲۵-۲۲۲

- محمد خوارزم شاه - ۱۶۷، ۱۶۹، ۲۷۳، ۳۸۱
 محمد بن رستم بن رستم یزدان گرد - ۲۰۰
 محمد بن رستم بن وندا امید شهریار - ۱۱۴، ۳۶۸
 محمد روزافزون (آقا) - ۲۶۳ - ۲۶۶، ۴۰۶، ۴۰۷
 محمد زمان سوادکوهی آلاشتی (حاج ملا) - ۲۸۲
 محمد بن زید (داعی صغیر) - ۱۱۶، ۱۱۹، ۱۹۰، ۲۰۱، ۲۶۴، ۳۶۹، ۳۷۴
 محمد سوادکوهی کارمزدی (آخوند ملا) - ۲۸۴
 محمد شاه قاجار - ۸۴، ۸۵، ۲۷۳، ۲۷۸، ۲۷۹، ۳۵۳
 محمد بن شهریار بن جمشید (اصفهد) - ۲۰۱، ۳۹۸
 محمد طاهری (امیر) - ۳۷۴
 محمد بن العباس - ۱۱۳، ۱۱۵
 محمد بن عبدالعزیز (عامل رویان) - ۱۱۵
 محمد بن عبدالکریم - ۱۱۳
 محمد بن عبدالله (حاکم طبرستان) - ۱۰۴، ۳۶۲
 محمد بن عبدالله طاهر - ۱۰۸، ۱۸۹، ۳۶۵
 محمد العلوی - ۱۱۷
 محمد علی اشرفی (حاجی) - ۷۹
 محمد بن عیسی - ۳۶۲
 محمد قاسم (آخوند ملا) - ۲۸۵
 محمد قاسم سوادکوهی شش رودباری (آخوند ملا) - ۲۸۴
 محمد قوجین - ۲۴۷
 محمد کاظم سوادکوهی کارمزی (آخوند ملا) - ۲۸۴
 محمد کیا (پسر افراسیاب چلابی) - ۱۷۳، ۱۷۴
 محمد کیا - ۴۰۴
 محمد گیلانی (سید سلطان) - ۲۰۹، ۲۱۷، ۴۰۱، ۴۰۴
 محمد مصطفی (ص) - ۴۹، ۵۳، ۵۴، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۴، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۳۳، ۳۷۱
 محمد ملکشاه - ۲۳، ۱۳۲، ۱۳۸، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۳۷۷
 محمد بن ورد عطار - ۲۶۴
 محمد ابوالولید (خواجه) - ۴۰۵
 محمد یوسف سوادکوهی آلاشتی - ۲۷۹، ۲۸۱
 محمود (پسر سلطان محمد سلجوقی) - ۲۳، ۱۴۲، ۱۴۴، ۱۴۵
 محمود (پسر ایل ارسلان) - ۱۵۸، ۱۶۰
 محمود میرزا (پسر سلطان مراد) - ۲۲۴
 محمود (میرزا سلطان) - ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۶، ۴۰۵
 محمود افغان - ۳۴۳
 مدرس محقق گیلانی - ۲۸۳

مراد (سلطان) ۲۷۳، ۲۶۶، ۲۲۳
 مراد بیک جهان سوز - ۲۲۱
 مراد علی - ۲۷۸
 مرتضی، سید (پسر سید علی ساری) - ۲۱۷، ۲۴۳، ۲۶۱، ۲۶۳، ۲۷۳، ۴۰۳
 مرتضی، سید (برادر سید علی) - ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۶۰، ۴۰۶
 مرتضی سوادکوهی آلاشتی (ملا) - ۲۸۱
 مرتضی قلی خان - ۲۷۳، ۲۷۴
 مرداوینج - ۳۷۵
 مردابیت - ۴۳
 مرعشیان - ۳۹۲، ۹۹
 مرعشیهی اصفهان - ۳۲۵
 مرعشیهی شوستر - ۳۲۵
 مرعشیهی قزوین - ۳۲۵
 مرعشیهی مازندران - ۳۲۵
 مرگیان - ۳۱۷
 مروان بن حکم - ۴۴، ۴۹، ۳۳۶
 مروان بن محمد بن مروان - ۵۵
 مری بویس - ۳۲۲
 مزدک - ۱۲۲
 مستعصم - ۳۱۸
 مستعین بالله - ۳۶۴
 مستنصر - ۱۹۰
 مستوفی، حمدالله - ۳۴۱، ۳۴۶
 مسعود سربداری - ۲۰۵، ۳۹۲
 مسعود (پسر سلطان محمود) - ۲۳۶
 مسلمانان/ اهل اسلام - ۴۹، ۱۰۳، ۱۱۱، ۱۹۰، ۱۹۶، ۳۳۲، ۳۳۵، ۳۳۷، ۳۴۰، ۳۶۴، ۴۰۸
 مسیح (ع) - ۵۳
 مسیحیان - ۳۳۲
 مشرکین - ۵۵
 مشکور، محمد جواد - ۳۱۶
 مصریان - ۳۳۲
 مصطفی سوادکوهی برنتی (شیخ) - ۲۸۷
 مصعب بن زبیر - ۳۵۹
 مصقله بن هبیره شیبانی - ۱۰۲، ۱۹۴، ۳۵۹
 مصمغان - ۱۱۴، ۱۸۱، (ولاش) ۳۶۸، ۳۹۳
 مضراب (امیر) - ۲۴۴

مظفر مرتضایی (سید) - ۴۰۷، ۲۶۸، ۲۶۷، ۲۲۸، ۲۲۷، ۲۲۶ -
 معاویة بن ابی سفیان - ۳۵۹، ۳۳۲، ۱۰۲، ۴۹، ۴۸، ۴۷، ۴۵، ۴۴، ۴۳ -
 معتزله - ۳۶۵
 معتصم (خلیفہ عباسی) - ۱۸۷، ۱۲۸ - ۳۹۴، ۳۱۶، ۱۹۰ -
 معتضد - ۲۶۵، ۲۶۴
 معز الدولہ احمد - ۳۷۳
 مغول - ۳۹۹، ۳۸۱، ۳۷۹، ۳۵۵، ۳۵۱، ۳۴۳، ۳۲۳، ۳۱۹، ۳۱۲، ۲۷۳، ۱۷۲، ۱۷۱ -
 المقتدر باللہ - ۳۹۸
 مقدسی - ۳۷۴، ۳۷۲، ۳۴۳، ۳۴۱ -
 مقدم، محمد - ۳۹۹
 مقریزی، تقی الدین - ۳۳۶، ۵۵
 ملاحده - ۳۵۱، ۲۰۲، ۱۷۱
 ملک اسکندر (پسر کیومرث بیستون) - ۲۵۳، ۲۰۹، ۲۰۸ -
 ملک اشرف - ۲۳۱
 ملک بهمن (از رستمدریان) - ۲۶۴
 ملک بهمن لارجانی - ۲۳۲، ۲۲۹، ۲۲۶
 ملک بیستون، ۱۶۶، ۳۸۷
 ملک الجبال - ۱۳۰، ۱۲۸، ۱۲۲، ۱۲۱
 ملک جهانگیر - ۲۳۱، ۲۲۹، ۲۲۸، ۲۱۰، ۲۰۹
 ملک حسین - ۲۲۹
 ملک خانم - ۲۴۰
 ملکشاه سلجوقی - ۳۷۷، ۱۳۲
 ملک مظفر (پسر ملک کیومرث) - ۲۰۸
 ملک کاووس (پسر ملک کیومرث) - ۲۶۴، ۲۳۱، ۲۰۸ -
 ملک کاووس (پسر فخر الدولہ) - ۱۷۴
 ملک کیخسرو - ۲۲۹
 ملک کیومرث بن بیستون - ۴۰۱، ۲۶۳، ۲۶۲، ۲۴۴، ۲۲۸، ۲۰۸، ۲۰۷، ۲۰۶ -
 ملک محمود - ۲۲۸
 ملگونف - ۳۵۰
 ملوک استندار - ۱۹۴
 ملوک باوندیہ ← باوندیان
 ملوک دابیوہ - ۱۹۱
 ملوک رستمدرار - ۲۳۰، ۲۰۵، ۱۹۹، ۱۹۱، ۱۷۱، ۲۱
 ملوک طبرستان - ۲۱۰
 ملوک فرس - ۲۶۶
 ملوک قارونوند ← قارونندان

ملوک گیلان / حکام گیلان - ۲۱۷، ۲۰۳، ۱۹۹
 ملوک مازندران - ۲۶۶، ۱۷۷، ۹۷
 منتصر (خلیفہی عباسی) - ۳۶۵، ۱۹۰، ۱۰۸
 منذر بن نعمان - ۳۴۱
 منصور (خلیفہی عباسی) - ۳۶۱، ۳۶۰، ۳۵۷، ۲۷۲، ۲۷۱، ۱۰۹، ۱۰۳
 منصور بن نوح (ابوصالح) - ۸۱
 منصور بن یحیی - ۳۶۲
 منکوبرز - ۳۸۰، ۱۶۳، ۱۴۰
 منکوقآن - ۲۰۴، ۲۰۳، ۱۷۱
 منوچہر - ۱۹
 منوچہر شاہ - ۳۴۱، ۳۲۸، ۷۹، ۳۷، ۳۶، ۲۰
 منوچہر (میرزا) - ۲۵۴
 منوچہر خان (معتدل الدولہ) - ۲۵۳، ۸۴
 موبدان - ۱۷۸، ۱۲۴
 حضرت موسیٰ (ع) - ۸۱
 موسیٰ بن جعفر (ع) - ۴۰۲، ۱۰۵
 موسیٰ بن حفص - ۳۹۴، ۱۸۶
 موسیٰ خورنی - ۳۳۱، ۴۲
 مولوی رومی - ۲۶۴، ۲۷۶
 مؤید آبیہ - ۳۸۶، ۲۰۲، ۱۶۰، ۱۵۹
 مؤید (خواجہ علی) - ۲۴۰
 مہجوری، اسماعیل - ۳۹۴، ۳۸۰، ۳۷۸، ۳۱۸
 مہدی علیا (خیر النساء بیگم) - ۴۰۷، ۲۵۴، ۲۲۶ - ۲۲۲
 مہدی (خلیفہی عباسی) - ۳۹۵، ۳۶۱، ۳۶۰، ۲۷۱، ۱۹۶، ۱۸۴، ۱۸۲، ۱۰۳
 مہدی (شیخ) - ۲۸۳
 مہدی سواد کوهی - ۲۷۴
 مہدی قلی خان - ۲۷۴
 مہدی لپور (اصفہد) - ۳۷۸، ۱۳۶، ۱۳۲
 مہر - ۲۹۲
 مہراب کابلی - ۳۲۸، ۳۷
 مہران - ۳۷۲
 مہربن دارا - ۱۶۳
 مہربن و لاش - ۲۱۰
 میر خواند - ۴۰۷
 میرزا بابا سواد کوهی اُریمی (آخوند ملا) - ۲۸۷
 میرزاخان - ۴۰۴، ۲۶۶، ۲۲۶، ۲۲۵

میر سنقر کوچک (سلطان احمد) - ۱۳۷
 میر سین کیا (میر حسین کیا) - ۴۰۴، ۲۱۹
 میر شاہی بن عبدالکریم - ۴۰۷، ۲۶۶
 میر عبداللہ - ۲۷۳
 میرک دیو - ۴۰۷، ۲۶۸، ۲۶۷

□ ن

نادرشاہ - ۴۰۸، ۴۰۷، ۳۵۴، ۳۴۳، ۲۶۹
 ناصبی (مذہب) - ۳۹۴
 ناصر (خلیفہ) - ۲۶۴، ۱۹۰
 ناصر الدین شاہ - ۳۴۴، ۲۷۹، ۲۷۴، ۸۵، ۱۰
 ناصر علوی - ۲۳۷
 ناصر کبیر (سید) - ۳۷۹، ۲۰۰، ۱۳۷، ۱۳۰
 الناصر الدین اللہ - ۳۸۷، ۱۶۳
 نبوتید - ۳۲۷
 نجم الدولہ قارن - ۳۷۹، ۳۷۸، ۱۳۹، ۱۳۳
 نرسی - ۱۹۲، ۱۹۱
 نرن (قیصر روم) - ۳۳
 نریمان - ۳۲۸
 نزاریہ - ۳۹۹
 نصرانی / نصرانیت - ۱۰۲، ۵۲
 نصر بن احمد سامانی - ۲۷۲
 نصرت الدین کبود جامہ - ۳۸۱، ۳۸۰، ۱۶۵
 نصر بن حسن فیروزان - ۱۳۰
 نصر بن عمران - ۳۹۴، ۱۸۲
 نصیر الدولہ شہریار - ۴۰۰، ۳۹۱، ۲۰۵، ۱۷۱
 نصیر الدین حمزہ - ۳۹۴، ۱۰۶
 نصیر الدین (سید) - ۴۰۶، ۲۶۳ - ۲۶۰
 نعمت اللہ (شیخ) - ۲۸۶
 نوڈر - ۳۴۱
 نوالدین (امیر شیخ) - ۲۴۷
 نور دین (امیر) - ۳۲۷
 نوشتکین (حاجب) - ۲۳۷، ۲۳۶
 نولد کہ - ۳۱۷
 نیستانی، جواد - ۳۸۳

□ و

- واثق - ۱۸۹، ۱۸۸
 واصل بن عطا - ۳۶۵
 والرین (امپراتور روم) - ۳۲۸، ۳۲۴
 وشمگیر - ۳۷۵، ۱۳۰
 وشمگیریان - ۳۷۷، ۳۷۳، ۱۳۱، ۱۲۸
 ولاش - ۳۷۳، ۲۷۲، ۱۲۷
 ولی (امیر) - ۲۳۸ - ۲۴۱
 ولی (شاه) - ۲۴۶
 ولی بیک (امیر مبارزالدین) - ۲۵۶
 ولی خان ترکمان - ۲۲۴
 وندامید بن شهریار - ۳۹۷، ۲۹۳
 ونداد ایزد - ۱۸۳
 ونداد اسفان - ۳۹۴، ۱۸۴
 ونداد امید بن ونداد اسفان - ۱۸۶
 ونداد هرمز (اصفهبید) - ۳۹۳، ۳۶۱، ۳۵۹، ۳۵۷، ۲۰۰، ۱۸۵، ۱۸۱، ۱۲۸، ۱۰۴، ۹۸، ۹۶، ۱۷
 وندادیان - ۳۱۵، ۱۷۷
 وهسودان (حاکم دیلمان) - ۳۶۸، ۱۱۷
 ویجن - ۳۶۸، ۱۱۴
 ویهان بن سهل - ۱۱۴
 هادی (خلیفه‌ی عباسی) - ۳۹۴، ۱۸۴
 هادی طهرانی (حاج مآل) - ۲۸۳
 هارلز (= هادل) - ۳۳۹، ۶۰
 هارلوس - ۸۹
 هارون الرشید - ۳۵۹، ۳۳۵، ۱۸۵، ۱۸۴، ۱۰۵، ۹۶، ۵۱
 هارون بن محمد (ابوالقاسم) - ۱۸۷
 هاشم، سلطان (پسر سلطان محمد) - ۴۰۴، ۲۲۰، ۲۱۹، ۲۱۸، ۲۱۶
 هانی بن هانی - ۱۸۵
 هخامنشیان - ۳۴۰، ۳۱۳
 هدایت، رضاقلی خان (امیر الشعرا) - ۴۰۷، ۲۷۳، ۲۶۹، ۲۶۸، ۲۶۵
 هرید هرابده - ۱۹
 هرثمه - ۲۷۲
 هرودوت - ۳۲۷، ۶۰، ۳۵، ۳۳، ۳۱
 هرمز - ۳۷۲، ۱۲۴
 هروستندان بن تیدای شیرزاد - ۳۹۸، ۲۰۰

هزار اسف بن شهرنوش - ۳۹۹،۳۵۱،۲۰۲
 هزبرالدین - ۳۹۹،۲۰۲
 هشیم بن بشیر - ۳۶۳
 هولاکو خان - ۴۰۰،۳۹۹،۲۰۵،۲۰۴،۱۷۱
 همدانی، رشید الدین فضل الله - ۲۳۸،۲۳۷
 هندو، امیر احمد - ۲۵۵
 هندو، شیخ علی - ۲۳۸
 هندوستانی - ۵۷،۵۶
 هندوها / هندو / هندوان - ۳۳۸،۵۹-۵۸
 هندویی (مذهب) - ۵۸
 هنینگ - ۳۱۷
 هوشنگ - ۳۴۱،۱۲۳،۵۸
 هیاطله - ۳۹۳،۱۷۸

□ ی

یادگار محمد (میرزا) - ۲۵۵
 یاقوت حموی - ۳۸۲،۳۸۱،۳۷۹،۳۱۹،۳۱۸،۹۷،۹۶،۲۶،۲۳
 یحیی (زان) - ۴۴
 یحیی اکثم - ۱۸۶
 یحیی بن روزبهان - ۱۷
 یحیی بن عمر (سر دودمان علویان) - ۳۶۴،۱۰۸
 یحیی کرابی - ۴۰۰
 یحیی بن ابی منصور ← بزیت منجم
 یرغش ارغونی - ۳۸۰،۱۶۳،۱۴۰
 یزدگرد (برادر علاء الدوله و نجم الدوله) - ۱۴۱،۱۳۹
 یزدگرد اول - ۳۴۱،۳۱۲،۱۲
 یزدگرد سوم - ۳۷۲،۱۹۴،۱۹۳،۱۲۶
 یزدگرد گردبازو - ۳۸۵،۱۶۲،۱۵۶
 یزید بن معاویه - ۳۳۶،۱۸۴،۴۹،۴۸،۴۴
 یزید بن مهلب - ۳۵۲،۱۹۵،۱۰۲،۸۰
 یعقوب بیک (پسر حسن بیک آق قویونلو) - ۴۰۴،۲۱۸،۲۱۷
 یعقوب بن لیث - ۸۰
 یعقوبی - ۳۴۱
 یونانی - ۳۳۸،۹۰،۴۴،۴۲،۳۲،۲۶
 یونانیان - ۳۵۵،۳۱۳،۴۲

یوسف برلاس - ۲۴۸، ۲۴۷

یهودیان - ۳۳۲

فهرست جغرافیایی

□ آ

آتروپاتگان (آذربایجان) - ۳۴۰

آتن - ۳۳۱

آذربایجان - ۱۳، ۲۰، ۲۱، ۳۳، ۶۱، ۶۲، ۶۸، ۱۲۵، ۲۰۶، ۲۳۷، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۶۱، ۲۷۰، ۲۷۲، ۲۷۷

آذربایجان شرقی - ۳۴۴

آراکس - ۲۶

آرال - ۳۲۲

آرم - ۱۳۲، ۱۴۵، ۱۴۸، ۱۵۱، ۱۸۳، ۳۷۸

آریم - ۷۳

آستارا (آسترا) - ۶۷، ۶۸، ۲۱۶، ۳۲۲، ۳۴۴

آسور - ۳۳۸

آسیا - ۲۷، ۳۹، ۳۳۲، ۳۳۷

آسیارود - ۲۰۵

آسیای صغیر - ۳۳۷

آطو - ۷۴

آلاشت - ۲۷۸، ۲۴۵

آلبانیه - ۳۹۵، ۴۰۷

آمل - ۲۸، ۲۹، ۸۰، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۳، ۱۴۵، ۱۵۶، ۱۶۶

۱۷۲ - ۱۷۴، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۹۴، ۱۹۶، ۲۰۱، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۲۷، ۲۲۸

۲۳۷، ۲۳۸، ۲۴۱، ۲۴۴، ۲۴۹، ۲۵۸، ۲۶۰، ۲۶۲، ۲۶۹، ۲۷۳، ۲۹۱، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۱۵، ۳۱۸

۳۲۳، ۳۲۵، ۳۴۶، ۳۵۱، ۳۵۷، ۳۵۹ - ۳۶۲، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۷۹، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۹۲، ۴۰۴، ۴۰۶

آمل (در ماوراء النهر) - ۳۷۹

آمل دریا - ۳۷۹

آمودریا (= باردریا = ورارود) - ۳۷۹

آمیناب - ۹۱

آناطولی - ۳۷۷، ۵۶

آنند (بلوک) - ۳۴۸، ۷۴

آوه - ۲۴۴

□ الف

- ابوالحسن کلا (تذیر) - ۲۸۲، ۲۸۳
 ابهر رود - ۳۴۴
 ابیورد (= باورد) - ۲۵۱، ۳۸۶، ۴۰۶
 اترابین - ۱۳۲، ۱۵۳، ۳۷۸
 اجرین - ۳۶۰
 ادنه - ۳۳۱
 اران - ۴۰۷
 اردبیل - ۳۳
 اردن - ۲۳۲
 ارش رود - ۳۵۱، ۸۰
 ارمن / ارمنستان / ارمنیه - ۲۶، ۳۲، ۳۳، ۴۲، ۴۶، ۵۶، ۶۱، ۶۲، ۱۷۹، ۱۹۳، ۳۳۲،
 ارنبوئه - ۵۱
 ارنگه‌ی بزرگ (گته ارنگه) - ۳۷۸
 ارنگه‌ی کوچک - ۳۷۸
 اروپا - ۳۹، ۸۴، ۳۳۲
 ازآن رود - ۸۳
 ازرود - ۳۷۸، ۷۳
 اسالم - ۳۲۴
 اسپانیا - ۸۱، ۸۴
 استانبول (اسلامبول) - ۲۷۶، ۲۷۷، ۳۳۲
 استراباد - ۳۸، ۳۹، ۶۷، ۶۸، ۸۵، ۹۳، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۹، ۱۴۸، ۱۵۷، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۶۹،
 ۲۱۶، ۲۱۸، ۲۳۳، ۲۳۶، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۶، ۲۴۸، ۲۵۰، ۲۵۲، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۶۱، ۲۶۶، ۲۷۴،
 ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۴۴، ۳۷۹، ۴۰۰، ۴۰۵
 استندار (ولایت) - ۱۹۱، ۱۹۹
 اسدجندان (محل) - ۳۶۸
 اسرائیل - ۳۳۲
 اسکندریه - ۳۳۱
 اشرف (بهشهر) - ۲۷۲
 اصطخر - ۸۷، ۹۱، ۱۲۵، ۱۹۴، ۲۶۷، ۲۷۲، ۳۵۵
 اصفهان (سیاهان) (۲۲، ۲۳، ۶۱، ۷۳، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۴۰، ۱۴۲، ۲۳۲، ۲۶۹، ۲۸۷، ۳۱۲،
 ۳۴۷، ۳۹۹
 افغانستان - ۶۷، ۸۵، ۳۲۸، ۳۳۷، ۳۴۳، ۳۶۴ و ۴۰۵
 افریقیه - ۲۷۶
 اکباتان (همدان) - ۸۷، ۳۵۴

اکفوده (دریا) - ۳۲۲،۲۷
 البرز - ۵۷،۶۸،۳۱۲،۳۲۵،۳۳۳،۳۳۹،۳۴۱،۳۴۴،۳۴۵،۳۵۴،۳۵۵،۳۷۴،۴۰۴
 الموت - ۳۸،۱۷۱،۳۹۹،۴۰۰
 الوند - ۱۲۱
 امامزاده طاهر (مرقد) - ۲۰۸
 امامزاده عباس (مرقد) - ۴۰۴
 امامزاده عبدالحق (مرقد) - ۳۴۹،۷۷
 امامزاده عبدالعظیم (مرقد) - ۲۷۸
 امامزاده هادی (مرقد) - ۲۷۷
 امیدوار کوه - ۳۱۲
 امیرکلا - ۳۴۸،۷۴
 امیری (از دهستان لاریجان) - ۳۵۷
 انارکله - ۷۳
 انارم - ۷۳
 اناره کوی - ۳۶
 اندلس - ۸۱
 انطاکیه - ۳۳۱،۳۲۸،۴۷،۴۳
 انگلیس - ۳۴۳
 اوات - ۷۴
 اوتی جان - ۷۷
 اورشلیم - ۳۳۲
 اوریم - ۷۳
 اویر (کشور) - ۵۷
 اهواز - ۳۷۳،۲۹۰
 اهلیم - ۳۵۱،۱۸۲،۸۰
 ایالت جبال - ۳۴۰
 ایتالیا - ۳۲۷،۸۴
 ایجرود - ۳۴۴
 ایرات بن - ۳۴۸،۷۴
 ایران - ۱۲،۱۵،۱۹،۲۸،۳۱،۳۲،۳۴،۳۸،۴۱،۵۳،۵۵،۵۷،۶۱،۶۳،۶۸،۸۸،۸۹،۹۱،۹۱،۱۲۶،۱۲۴،
 ۳۲۴،۳۲۳،۳۲۲،۳۱۶،۳۱۲،۳۰۶،۳۰۳،۲۹۰،۲۴۱،۲۲۴،۲۰۹،۲۰۵،۱۷۱،۱۲۶،۱۲۴،
 ۴۰۸،۴۰۱،۳۹۹،۳۹۳،۳۵۴،۳۵۳،۳۴۶،۳۴۴،۳۴۳،۳۴۱،۳۴۰،۳۳۸،۳۳۷،۳۳۵،۳۲۸
 ایران بزرگ - ۳۴۰
 ایران زمین - ۱۷۸
 ایرانشهر - ۳۵۵،۳۳۱،۱۹
 ای مرت ← باشق آچق

ایوان کیف - ۳۳

□ ب

باب‌الایواب ← دربند

بابل - ۸۷، ۳۲۷، ۳۳۸، ۳۵۴

بابل / بارفروش / بارفروش دیه - ۳۴، ۷۲، ۲۲، ۲۶۸، ۲۷۳، ۲۸۲، ۲۸۶، ۳۰۱، ۳۲۵، ۳۴۵

۳۴۶، ۳۵۰، ۳۷۹ - ۳۸۳، ۴۰۴

بابلسر - ۳۸۱، ۳۹۴

بادکوبه - ۲۷

بارز - ۲۴۳

بازارکان - ۱۵۲، ۳۸۱

باش آجق - ۴۶، ۳۳۳

باکو - ۳۹۵، ۴۰۸

بالالاریجان - ۳۵۷

بالاکوه - ۳۴۶

بالکار - ۳۳۶

بانصر کلا - ۳۸۰

باول کنار - ۱۴۵، ۳۸۰

بایع کلا - ۷۳

بجنورد - ۳۸۵

بخارا - ۳۷۵

بدخشان - ۱۸۰، ۳۴۴، ۳۹۳

برجستانک - ۳۸۲

برج لاجیم - ۳۴۵

برنت - ۷۳

بژم موشا (کتل امامزاده هاشم) - ۳۷۸

بستام - ۳۶۷

بسطام، ماه - ۱۹، ۶۷، ۶۸، ۱۴۵، ۱۵۶، ۱۶۳، ۱۶۵، ۲۴۰، ۲۵۵، ۳۴۳

بشم - ۳۶۷

بصره - ۳۱۷

بغداد - ۲۰، ۸۰، ۱۳۶، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۶، ۲۰۴، ۲۶۴، ۲۷۲، ۳۱۸، ۳۱۶

۳۶۱، ۳۶۳، ۳۷۳، ۳۷۷

بقعدی کجور - ۱۱۱

بلاد جبال - ۳۱۷

بلاد عجم - ۲۷۸

بلخ (باکتریا) ۴۰۶،۳۴۴،۳۳۸،۳۳۷،۲۵۶،۲۴۰،۸۷،۶۳،۵۷

بلده - ۴۰۱

بلغار - ۳۳۶

بلوک داود - ۷۷

بنارس - ۳۳۸

بندی - ۳۸۲،۳۷۸،۳۴۶،۱۰۱،۹۹،۷۲

بندر دریای خزر (بابلسر) - ۲۶۸

بن کلا - ۳۴۹،۷۷

بنگاله - ۳۳۸

بنه داره کلاته - ۳۸۰،۱۴۱

بهرام آباد - ۱۸۲

بهرام ده - ۳۹۴،۳۷۷

بهرام کلادیه - ۳۸۵

بهرستاق - ۳۵۷

بهریمیر (= بهنمیر) - ۳۸۱،۱۵۲

بهشهر - ۳۸۰،۳۷۳،۳۵۱،۳۲۵

بهمنان - ۷۴

بون - ۲۰۵

بیت المقدس - ۳۳۲،۲۷۶،۴۸،۴۳

بیرون بشم - ۳۷۸،۳۵۴

بیزانس - ۳۳۲،۳۳۱،۴۵

بیستون (محل) - ۳۳۲

بیم دره - ۷۴،۷۳

بین التهرین (= میان رودان) - ۴۰۱،۳۵۴،۳۴۰،۲۹۰

بیه - ۳۵

بیه پس - ۳۲۸،۲۲۰،۳۵

بیه پیش - ۳۲۸،۳۵

بیهق - ۳۸۶

□ پ

پارت - ۳۵۴،۳۲۸،۹۱-۸۹،۸۷

پارس - ۲۲،۱۹

پاریس - ۳۵۳

پاساکلا - ۷۴

پاکستان - ۳۴۳

- پالند - ۷۴
 پای دشت - ۳۷۷،۳۶۸،۱۱۷،۱۱۴
 پایین خیابان - ۳۵۱
 پتر (تنیر) - ۳۸۵
 پتر و بهرام کلاتیه - ۱۵۷
 پتسخوارگر / پتسخوار / پدشخوار / پتسوارش / پتسخوار / پیش خوار کوه - ۳۱۶
 پتنه - ۳۳۸
 پرس پولیس - ۳۵۵
 پژم سر - ۲۱۹،۲۱۸
 پس قلعه - ۳۷۸
 پشت کوه - ۳۷۸،۳۱۷،۲۱۰
 پلام - ۲۱۵
 پل بشل - ۷۸
 پل جمنو - ۱۱۶
 پل دختر - ۳۴۹،۷۷
 پل سالار - ۲۵۷،۲۵۶
 پل سفید - ۳۴۸،۳۴۷،۳۴۵،۷۷
 پل کسلیان - ۷۷،۷۶،۷۲
 پل منجیل - ۶۸،۳۵
 پلور - ۳۷۸،۳۵۹،۳۲۳
 پنجک رستاق - ۳۷۸
 پوتی - ۲۶
 پیاز مرکر - ۷۱
 پیر نعیم - ۷۴
 پیل کاسپین - ۹۰-۸۷،۳۳،۳۲
 پیمت - ۳۹۱،۱۷۲
 پینه ازم - ۳۴۸

□ ت

- تالیو - ۳۵۸،۱۲۷،۹۷
 تبریز - ۴۰۶،۱۷۹
 تندرستاق - ۳۷۸
 تجری اسب شورپی - ۳۸۲
 تخارستان - ۳۹۳
 تخت سلیمان - ۳۵۴

ترکستان - ۳۴۰، ۱۲۳، ۶۱، ۳۹
 ترکستان چین - ۳۴۰
 ترکمنستان ۴۰۵
 ترکیه ۴۱۲، ۳۳۲، ۳۳۱
 ترمذ - ۲۴۰
 ترنجه - ۳۸۲، ۳۸۱
 تفلیس - ۳۵۳، ۳۴۰
 تل آویو - ۳۳۲
 تلم - ۷۴
 تمنجاوه (= تمنگا) - ۱۳۰، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۷۴
 تمیشه - ۳۷۹، ۳۷۳، ۷۹، ۱۳۸، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۸، ۱۵۰، ۱۵۸، ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۷۲، ۱۸۲، ۱۹۵، ۲۳۷
 تنکابن - ۳۶۷، ۳۳۹، ۲۳۱، ۲۲۸، ۶۰، ۳۶
 تنگه‌ی چهل در - ۷۷
 تنگه‌ی خزر (دروازه‌ی خزر) - ۳۹۵
 تنگه‌ی دربند - ۴۰۸
 تنگه‌ی کلیس - ۱۴۰
 تنگه‌ی کولا - ۱۴۲
 توجی - ۳۸۱، ۱۱۵
 توچال - ۳۷۸
 تور - ۳۳۸، ۵۷
 توران - ۲۴۱، ۱۷۸، ۷۶، ۳۰
 تومی - ۳۸۱، ۱۵۳
 تهران (طهران) - ۳۲۳، ۶۸، ۶۹، ۲۴۴، ۲۶۸، ۲۷۰، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۶، ۳۱۹، ۳۲۳
 ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۸ - ۳۵۰، ۳۵۵، ۳۹۹، ۴۰۱
 تیسفون - ۳۷۲
 تیلاب (قریه) - ۳۵۷، ۹۶

□ ج

جاجرم - ۳۸۵، ۱۵۶، ۲۰
 جاده‌ی شاه عباسی - ۷۷
 جاده‌ی هراز - ۳۵۷
 جاریک - ۲۵۶
 جبال دیلمستان - ۱۰۹
 جبال سوادکوه - ۱۲

جبال شروین - ۱۱-۱۳، ۷۱، ۹۵-۹۸، ۱۲۱، ۳۱۲
 جبال طبرستان - ۱۰۹، ۶۰
 جبال فیروزکوه - ۲۲۰
 جبال قارن - ۹۸، ۱۸۱، ۳۱۲
 جبال قفقاز - ۳۹۵
 جبال کردین - ۴۱
 جبال لبنان - ۳۳۱، ۴۵
 جبال مازندران - ۳۴۳، ۶۷
 جبال ونداد هرمزد - ۹۶-۹۸، ۳۵۷
 جر - ۲۱، ۲۰
 جربی - ۳۱۶
 جرجان ← گرگان
 جرعومای - ۲۳۷
 جرمغان - ۲۳۷
 جزودان - ۲۵۶
 جزیره العرب - ۲۹۰
 جلال ازرق - ۳۷۹، ۳۸۱، ۳۸۲
 جلزجن فیروزکوه - ۲۷۹
 جندی شاپور - ۳۲۸
 جنگل استرآباد - ۸۵
 جنگل سوادکوه - ۸۳
 جنگل مازندران - ۸۵، ۲۴۶
 جنگل هندوستان - ۸۵
 جوزجآباد - ۲۳۷
 جویبار - ۳۵۰
 جهاننما (قصر) - ۳۴۷
 جهنمدره - ۲۴۷
 جینه - ۱۶۶

□ ج

چارسون - ۷۴
 چارمان - ۱۶۰
 چالوس - ۱۷، ۸۵، ۱۱۳، ۱۱۵-۱۱۷، ۱۸۲، ۱۸۵، ۱۸۹، ۲۳۹، ۳۵۴، ۳۶۷، ۳۷۷، ۳۹۴، ۳۹۸
 چرات (قصبه) - ۱۷، ۷۴، ۳۱۵ و ۳۴۶
 چشمه علی ری - ۲۷۷

چلاو - ۲۳۸، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۶۱، ۲۵۷
 چلاون - ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۳، ۲۴۴
 چلندر - ۳۷۸
 چمستان - ۳۵۱
 چمن کاپوش - ۸۵
 چمنو - ۱۱۵-۱۱۷، ۲۰۰
 چندلا - ۷۴
 چهار دانگه - ۳۴۶
 چین - ۸۴

ح □

حازمه کوی - ۱۸۵
 حجاز - ۲۰، ۲۷۶، ۲۸۳، ۳۶۳
 حزمه رز - ۲۰۱
 حسن کياده - ۳۲۴
 حسن کیف - ۳۶۷
 حسین آباد - ۳۱۷
 حلب - ۳۳۱
 حله (شهر) - ۳۱۸
 حیره - ۳۴۱

خ □

خاتون بارگاه - ۳۷۸
 خالد سرا - ۱۰۳
 خانقاه - ۷۳
 خانقاه پی - ۷۳
 خاوران - ۴۰۶
 خاور نزدیک - ۳۵۳
 خراسان - ۱۳، ۳۹، ۵۷، ۶۱، ۶۳، ۶۷، ۹۶، ۹۸، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۶، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۸،
 ۱۳۹، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۷۸، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۵، ۱۸۹، ۱۹۳، ۱۹۵،
 ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۱۵، ۲۱۸، ۲۳۱، ۲۳۷-۲۴۰، ۲۴۴، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۱، ۲۵۳، ۲۵۵،
 ۲۵۶، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۹۰، ۳۱۶، ۳۱۹، ۳۲۸، ۳۳۷، ۳۴۰، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۵۲، ۳۶۱،
 ۳۶۲، ۳۷۴، ۳۷۷، ۳۷۹، ۳۸۵، ۴۰۵، ۴۰۶
 خرسنگ - ۳۵۹

خرگرد - ۴۰۶
 خررود - ۳۴۴
 خزر (کشور) - ۱۹۲، ۱۷۹
 خلخال - ۳۴۴، ۶۸
 خلیج حسینقلی - ۳۲۲
 خلیج گرگان - ۳۵۱
 خلیل کلا - ۷۴
 خمسه - ۳۴۴، ۷۸
 خوارزم - ۳۸۵، ۳۳۸، ۲۴۳، ۲۰۳، ۱۶۹، ۱۶۶، ۱۶۵، ۱۶۲، ۱۵۸، ۱۲۳، ۵۷
 خواجهک - ۳۶۸، ۱۱۷
 خواجه کلا - ۳۴۹، ۷۷، ۷۴
 خوارری - ۳۴۶، ۳۴۵، ۳۲۸، ۳۱۸، ۲۳۵، ۱۴۲، ۷۲، ۲۳
 خورتاب رودبار - ۳۷۸
 خورشید رستاق - ۳۷۸
 خورمنده چال - ۷۴
 خوزستان - ۳۹۹، ۳۵۳، ۳۲۸ (عربستان) ۲۵۴
 خوشابر - ۳۲۹
 خیر رود کنار - ۳۷۸
 خیوه - ۳۳۸

□ د

دابو - ۴۰۴، ۳۷۹، ۳۶۱، ۲۳۸، ۱۵۶، ۱۳۹، ۱۰۳
 دارالفنون (مدرسه) - ۳۴۴
 داغستان - ۴۰۸، ۴۰۷، ۳۲۳، ۲۷۰
 دارالمرز - ۲۳۴، ۲۱۶
 دامغان - ۳۴۱، ۲۶۱، ۲۵۳، ۲۴۸، ۲۴۶، ۲۴۰، ۲۳۸، ۲۰۵، ۱۶۵، ۱۶۳، ۱۵۶، ۱۴۶، ۶۸، ۶۳، ۲۰
 ۳۹۹، ۳۸۷، ۳۸۶، ۳۷۴
 دانشگاه لوون - ۳۳۹، ۶۰
 دانشمند (محل) - ۳۲۴
 داهی (ناحیه) - ۵۷
 دجله - ۳۳۲
 دربند - ۴۰۷، ۳۹۵، ۳۲۸، ۱۹۲، ۱۷۹
 دربند کولا - ۱۹۶
 دروازه‌ی کاسپین - ۳۳
 درویشان (محل) - ۱۶۱

دره گز - ۴۰۶،۲۵۶

دره کورا - ۳۲۱

دریای آرال (خوارزم) - ۳۲۲،۳۳۷،۳۴۰،۳۷۹

دریاچه‌ی ایسیک گول - ۳۴۰

دریاچه‌ی بالخاش - ۳۴۰

دریاچه‌ی قراگول - ۳۴۰

دریای خزر (گرگان، هیرکانی، کاسپین، ساکازنه، مازندران، آبسکون، جیلی، طبرستان، جرجان،

بادکوبه، حاجی طرخان، دیلم، قزوین، خراسان، گیلان، سکوت‌ها) - ۲۱،۲۵،۲۹،۳۱،۳۳،۳۸،

۳۹،۴۱،۶۰،۶۱،۶۳،۶۷،۶۸،۷۲،۷۷،۸۴،۸۹،۹۱،۹۲،۱۶۶،۲۲۸،۲۴۶،۲۴۷،۲۶۵،۲۸۹،

۲۹۰،۳۲۱،۳۲۵،۳۲۸،۳۲۹،۳۳۲،۳۳۷،۳۳۹-۳۴۴،۳۴۶،۳۵۴،۳۶۷،۳۶۸،۳۷۹،۳۹۵،

۴۰۸،۴۰۷

دریای سوخ - ۳۳۵

دریای سفید - ۸۴

دریای سیاه / بحر اسود / قرادنگیز / بنطس - ۲۶،۴۲،۳۲۱،۳۴۰

دریای فارس - ۸۳

دریای کاشغر (= قزل سو) - ۳۴۰

دریای مدیترانه - ۳۳۱،۳۳۲،۳۳۵

دریاوک (= دریاچه‌ی زرشک) - ۲۱۷،۲۱۸،۴۰۴

دژکوزا - ۳۵۸

دستیا - ۳۱۲

دستی - ۱۲

دشت آبی - ۱۲

دشت ترکمان - ۳۳۸،۵۷

دشت سر - ۳۷۹

دشت گرگان - ۵۷

دلارستاق - ۴۰۱،۳۵۷

دماوند - ۱۹،۱۱۶،۱۲۱،۱۴۴،۱۶۳،۱۹۴،۲۲۰،۲۳۳،۲۳۸،۲۵۸،۲۶۳،۲۶۸،۳۱۸،۳۲۵،

۳۷۸،۳۴۵

دمشق - ۴۳،۴۶،۴۸،۵۳،۲۷۶،۳۱۶،۳۱۸،۳۳۲

دیناره - ۲۱

دوآب - ۳۴۸،۳۴۷،۷۲

دوآب بالا - ۷۳

الدوارة خراسانیه - ۲۷

دودانگه - ۳۱۸،۳۴۵،۳۵۷،۳۸۰

دوراه اسطله - ۷۴

دولت آباد - ۳۷۸

دونگا - ۳۸۱، ۱۵۲، ۱۳۹ -
 دهستان - ۲۴۸، ۲۴۰، ۲۳۹، ۱۶۵، ۱۵۸، ۵۸ -
 دہ میان - ۷۳ -
 دیالم - ۳۷۳، ۱۸۵ -
 دیلم - ۳۷۴، ۳۶۸، ۳۴۳، ۳۳۹، ۳۰۶، ۲۹۸، ۲۹۷، ۲۰۹، ۲۰۳، ۱۹۴، ۱۹۲، ۱۱۷، ۶۱، ۶۰، ۲۰ -
 ۴۱۳
 دیلمان - ۳۲۹، ۲۷۲، ۲۲۰، ۲۱۸، ۱۸۲، ۱۷۳، ۱۳۷، ۱۱۸، ۱۱۶، ۱۱۴، ۳۵، ۱۹ -
 دیلمستان - ۳۷۳، ۲۱۵، ۲۰۳، ۱۹۹، ۱۹۶، ۱۹۴، ۱۲۹، ۱۰۷، ۳۸ -
 دیوکلا - ۳۸۰ -
 دیولیلیم - ۳۴۹، ۷۷، ۷۴ -
 دینور - ۳۱۷ -

□ ر

رادکان - ۴۰۶، ۲۵۷ -
 راستویی - ۲۸۱، ۳۴۹، ۳۴۷، ۳۲۴، ۹۳، ۷۳ - ۷۱ -
 رامسر - ۳۴۴، ۳۳۹ -
 رانکوه - ۳۲۹، ۲۳۱ -
 راه شاه عباسی - ۷۶، ۷۳ -
 رجه - ۷۳ -
 رحمت آباد - ۳۶، ۳۵ -
 رزجرد - ۴۰۴ -
 رستمدرار - ۲۳۱، ۲۲۸، ۲۲۱، ۲۲۰، ۲۱۱ - ۲۰۷، ۲۰۲، ۱۹۹، ۱۹۱، ۱۷۴، ۱۷۲، ۱۶۹، ۱۶۶، ۸۰ -
 ۳۹۷، ۳۹۲، ۳۶۸، ۳۵۱، ۲۹۳ - ۲۹۱، ۲۶۵، ۲۶۳، ۲۶۲، ۲۵۵، ۲۵۳، ۲۴۴، ۲۴۱، ۲۴۰، ۲۳۸
 رشت - ۳۵۳، ۳۲۸، ۳۵ -
 رودآراسپی - ۲۸ -
 رودآماردی - ۶۸ -
 روداترک - ۳۳۸، ۳۲۴، ۲۹۰، ۲۹، ۲۸ -
 رودارس - ۳۲۲، ۲۹۰، ۲۶ -
 روداورال - ۳۲۳ -
 رودباول (= بابل) - ۳۹۴، ۳۸۱، ۳۴۶، ۲۶۰، ۷۲ -
 رودبار - ۴۱۳، ۴۰۴، ۲۲۰ -
 رودبار اشکور - ۱۰۳ -
 رودبار الموت - ۳۹۹، ۳۲۹ -
 رودبار اوریم - ۳۴۸ -
 رودبار علیا - ۳۷۸ -

- رودبار قصران - ۳۷۸
 رودبار کارمزد - ۱۴۴
 رودبار گیلان - ۳۵۳، ۸۳
 رودبست - ۳۹۴، ۱۸۷
 رود تارم (یار کند دریا) - ۳۴۰
 رود تالار - ۳۸۲، ۳۴۶، ۳۴۵، ۷۸، ۷۷، ۷۲
 رود تجن - ۳۴۶، ۳۲۵، ۷۲
 رود توجی - ۳۸۲
 رود جاجرود - ۳۷۸
 رود جیحون (آمو) - ۳۹۳، ۳۷۹، ۳۳۸، ۳۳۷، ۳۲۴، ۲۰۴، ۱۷۸، ۱۳۸، ۱۲۳، ۵۶
 رود چالوس - ۳۷۸، ۳۶۷، ۳۵۴، ۳۳۹
 رود چو - ۳۴۰
 رود دن - ۳۲۳
 رود دیرد - ۲۷
 رود ریون - ۲۶
 رود زنجان - ۳۴۴
 رود سبحاس - ۳۴۴
 رود سفید رود / قزل اوزن - ۳۵۳، ۳۴۴، ۳۲۹، ۳۲۸، ۳۲۴، ۸۹، ۶۸، ۳۵، ۲۸
 رود سورخانی - ۳۳۹
 رود سیحون - ۳۲۴
 رود شاهرود - ۶۸
 رود قره‌سو - ۳۲۲
 رود کارون - ۳۵۴، ۳۲۸
 رود کاری - ۳۹۴
 رود کر - ۲۹۰، ۲۶
 رود کربند - ۸۰
 رود کرج - ۴۰۱، ۳۷۸
 رود کرخه - ۳۵۴
 رود کرگان - ۳۲۴
 رود کورا - ۴۰۸
 رود گرگان (آب گرگان) - ۳۳۸، ۲۴۰، ۲۳۹
 رود گنگ - ۳۳۸، ۵۸
 رود لار - ۳۲۳
 رود نیل - ۳۳۵
 رود ولگا - ۳۲۳
 رود ولوبی - ۷۲

رود هراز / هرگز / اراز - ۳۷۸،۳۵۹،۳۲۳،۲۸
 رود هری - ۴۰۵
 رودسر - ۳۷۹،۲۱
 روسیه - ۴۰۸،۳۹۵،۳۴۶،۳۴۳،۳۲۴،۱۹۲،۸۴
 روم - ۳۳۲،۳۳۱،۳۱۶،۳۱۲،۲۴۹،۲۰۶،۱۸۷،۱۲۵،۵۲،۴۸،۲۰،۱۹،۱۲
 روم شرقی - ۳۴۰،۳۳۱
 رومیه الصغری - ۴۸،۴۷،۴۴
 رومیه الکبری - ۲۶
 رویان - ۱۹-۱۰۳،۲۱،۱۰۴،۱۱۲،۱۱۵،۱۱۲،۱۲۹،۱۳۲،۱۴۴،۱۴۶،۱۶۶،۱۸۱،۱۸۲،۱۸۶،
 ۱۸۷،۱۸۹-۱۹۱،۱۹۳،۱۹۴،۱۹۹،۲۰۰،۲۰۲،۲۰۳،۲۰۵،۲۰۶،۲۰۸،۲۰۹،۲۱۴،۲۲۸،
 ۲۳۷،۲۳۹،۲۹۳-۳۱۶،۳۱۸،۳۵۱،۳۶۱،۳۶۷،۳۶۸،۳۷۷،۳۷۸،۳۹۱،۳۹۴،۳۹۷،
 ری - ۱۷-۲۰،۲۱،۲۰۹۶،۱۰۳،۱۰۶،۱۱۲،۱۲۶،۱۳۰،۱۳۱،۱۳۷،۱۴۴،۱۵۲،۱۵۷،۱۵۸،
 ۱۶۲،۱۶۷،۱۸۵،۱۹۵،۲۰۱،۲۰۲،۲۱۳،۲۲۰،۲۳۸،۲۴۰،۲۴۴،۲۵۳،۲۶۳،۲۷۱،۳۳۵،
 ۳۴۶،۳۶۳،۳۷۵،۳۷۷،۳۷۸،۳۸۵،۳۹۹

□ ز

زابلستان - ۳۷،۱۸۱،۳۲۸،۳۹۳
 زادراکارتا (شهر) - ۹۲،۹۳
 زادمهران (محلله‌ای در ری) - ۲۰۲
 زارم - ۱۶۱،۱۶۲،۱۹۶
 زاره - ۲۶
 زاره فراخ - ۲۶
 زاره کامرود - ۲۶
 زاغمرز - ۳۷۳
 زانوس رستاق - ۳۷۸
 زرنگ (سیستان) - ۳۵۵
 زره او جستان - ۲۷
 زرنجان - ۲۶۴
 زندرستاق - ۳۷۸
 زنگیان - ۷۴
 زیراب - ۳۴۵،۳۴۹

□ س

ساری (سارویه) - ۲۹،۷۲،۸۰،۹۳،۹۷،۱۰۳،۱۱۵،۱۱۶،۱۳۲،۱۳۷،۱۴۱،۱۴۵،۱۵۰،۱۵۲

۱۵۳، ۱۵۵، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۶۶، ۱۷۱، ۱۷۳، ۱۸۴، ۱۸۷، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۰۲، ۲۱۷، ۲۲۰،
 ۲۲۷، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۴۳، ۲۴۴، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۳، ۲۵۵-۲۶۱، ۲۶۵، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۱، ۲۷۳،
 ۲۹۱، ۳۰۱، ۳۲۵، ۳۴۵، ۳۴۷، ۳۵۰، ۳۵۲، ۳۵۷، ۳۷۸، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۹۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۶،
 ساکازنه - ۳۲۱، ۲۶
 سامرا (سرمن رای) - ۲۸۳، ۱۹۰
 سان - ۲۵۶
 ساوجبلاغ - ۴۰۱، ۲۳۱، ۲۱۰
 ساوه - ۲۴۴، ۲۲۸
 سبزوار - ۴۰۰، ۳۹۲، ۲۰۵
 سبکرخ - ۳۴۸، ۷۴
 سبکوود - ۳۴۸
 سخت سر (=رامسر) - ۳۵۱، ۳۴۴، ۶۷
 سد سفیلرود - ۳۲۴
 سد شادروان - ۳۲۸
 سرین - ۷۴
 سرجه رود پی - ۲۳
 سرخ ریاط (سرخ آباد) - ۳۴۸، ۳۴۷، ۷۷، ۷۳
 سرخ رود - ۳۸۰
 سرخس - ۴۰۵، ۲۴۹، ۲۴۰، ۲۳۱، ۱۶۴
 سرخه چال - ۳۴۷
 سرخه کلا - ۳۴۹، ۷۷، ۷۴
 سردره خوار - ۳۴۵، ۳۲۸، ۲۶۹، ۸۷، ۳۲
 سرک - ۳۷۸
 سرکلا - ۳۴۹، ۷۷
 سروکلا - ۳۵۰، ۲۶۰، ۷۸
 سعیدآباد - ۳۷۷، ۳۶۷، ۳۶۱، ۱۸۲، ۱۱۳، ۱۰۴، ۱۰۳
 سمام - ۳۲۹
 سمرقند - ۳۲۳، ۲۵۶، ۲۴۳، ۲۴۰
 سملقان - ۲۳۷
 سمنان - ۳۵۵، ۳۴۳، ۳۴۱، ۲۷۵، ۲۴۰، ۱۹۴، ۱۶۳، ۱۴۷، ۱۴۲، ۱۴۱، ۱۳۴، ۶۸، ۶۳، ۲۳
 ۳۹۹، ۳۶۰
 سنگسر - ۳۵۵
 سنگسرک - ۷۳
 سنگانی شت - ۳۴۸، ۷۴
 سواد رودبار - ۷۴
 سوادکوه (سواته کوه) - ۱۰-۱۳-۱۵-۱۸-۲۳-۲۵، ۴۰، ۶۰، ۶۱، ۷۱، ۷۷، ۷۹، ۸۰، ۸۳، ۸۴، ۸۶

۲۲۷،۲۱۸،۲۱۷،۱۹۱،۱۸۶،۱۷۷،۱۵۲،۱۴۳،۱۲۸،۱۲۲،۱۲۱،۱۰۱،۹۹،۹۸،۹۶،۹۵،۹۳
،۳۱۲،۲۹۸،۲۸۴،۲۸۳،۲۸۰،۲۷۵-۲۷۱،۲۶۹،۲۶۸،۲۶۳-۲۵۸،۲۳۵،۲۳۴،۲۳۳،۲۳۱
۲۸۲-۳۸۰،۳۵۷،۳۵۳،۳۵۱،۳۴۹-۳۴۵،۳۱۵

سوته سره - ۷۴

سوته کلاته - ۱۴۲

سودان - ۳۳۵،۲۷۶

سوریه - ۴۱۲،۳۸۷،۳۳۲،۳۳۱،۴۸،۴۷،۴۴

سوق الریاحین - ۱۰۵

سومنات - ۳۷۱

سه هزار - ۳۵۴

سیاه کوه - ۳۴۵

سیبریہ - ۳۲۳

سی پی - ۷۴

سی رستاق (سدن رستاق) - ۳۸۰،۱۴۶

سیروان - ۳۱۷

سیره جاتان - ۲۶۰

سیستان (سگستان / سجستان) - ۳۵۵،۳۲۸،۲۵۸،۳۷

سیسنگان - ۳۵۱

سیسیل - ۲۲

□ ش

شاراق - ۷۱

شارمام - ۳۷۳،۱۲۷

شاسمان - ۲۴۳،۲۴۰،۲۳۹

شام - ۳۶۳،۳۳۲،۲۷۶،۲۴۹،۱۹۴،۸۱،۵۳،۴۸-۴۶،۴۳،۲۰

شاندردمن - ۳۲۹

شاه دیز - ۲۳۷

شاهرود - ۳۴۳،۳۴۱

شاه کوه - ۱۹۶

شاه میرزاد (شهمیرزاد) - ۳۵۵

شاهی (= قائم شهر) - ۳۵۰،۳۲۵

شبرغان - ۲۵۶

شروان - ۳۱۳

شش رودبار - ۷۴

شلاب ← چلاو

شلمبه (شلنبه) - ۳۱۸،۱۱۶
 شلنگ - ۳۷۸
 شمیران - ۳۷۸
 شنوران - ۲۳۸
 شورکه چال - ۳۴۷،۷۳
 شورمست - ۷۳
 شوروی - ۴۰۷،۳۴۴،۳۴۳،۳۳۸،۳۳۶،۳۳۲،۳۲۴
 شوش - ۳۵۴،۳۱۷،۸۹،۸۷،۲۲
 شوستر - ۳۱۷
 شهرستانک - ۳۷۸
 شهرمار - ۳۵۷،۹۷
 شهرنو - ۲۳۷
 شهریار کوه - ۳۸۰،۳۷۸،۳۱۲،۲۱۱،۱۴۱،۱۴۰،۱۳۹،۱۳۲
 شیراز - ۴۰۶،۲۳۳،۲۰۷،۸۳
 شیردره - ۷۴
 شیرکلا - ۷۴
 شیرگاه - ۳۸۲،۳۴۹،۳۴۵،۲۱۹،۱۵۲،۱۵۱،۷۷
 شیروان - ۲۶

□ ص

صالحان (در کجور) - ۳۹۷،۳۶۸،۱۱۲
 صحرای تکه مکان - ۳۴۰
 صفین - ۴۸
 صقلاب - ۳۹۵،۱۹۲،۱۷۹
 صقلیه - ۲۲
 صلاح الدین کلا - ۴۰۱
 صنعا - ۳۶۳
 صومعه سرا - ۳۲۹

□ ط

طاپورستان - ۹۲،۲۸،۲۶
 طالع (طاله) - ۷۳
 طالقان - ۴۰۱
 طاهر گوراب - ۳۲۹

طائف - ۲۷۶

طبرستان - ۱۷، ۱۱ - ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۸، ۳۲، ۳۵، ۶۱، ۷۹، ۸۰، ۹۵، ۹۷، ۹۹، ۱۰۱ - ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۹، ۱۲۱ - ۱۲۸، ۱۳۱، ۱۳۶ - ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۵۰، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۷، ۱۷۹ - ۱۸۸، ۱۸۶ - ۱۹۵، ۲۰۰، ۲۰۲ - ۲۱۲، ۲۱۶ - ۲۲۳، ۲۲۲، ۲۲۶ - ۲۹۶، ۲۹۲ - ۲۸۹، ۲۸۷، ۲۷۵، ۲۷۳، ۲۷۱، ۲۶۶، ۲۶۴، ۲۵۹، ۲۳۵، ۲۳۳ - ۲۳۱، ۲۲۸، ۲۲۶ - ۳۷۱، ۳۶۸، ۳۶۵، ۳۶۲ - ۳۵۹، ۳۵۷، ۳۵۴، ۳۵۲، ۳۴۳، ۳۱۷ - ۳۱۵، ۳۰۶، ۳۰۴، ۳۰۲، ۲۹۸
۴۱۰، ۴۰۲، ۳۹۵، ۳۹۴، ۳۸۷، ۳۸۲، ۳۷۷، ۳۷۴

طبرسران - ۴۰۸

طوالش - ۳۲۲

طوس - ۴۰۰، ۳۸۶، ۱۸۵

□ ع

عاصه - ۷۳

عالیه کلا - ۷۴

عایشه کرکیل دز - ۱۹۶

عباس آباد - ۷۳

عثمانی - ۳۳۲، ۲۷۷، ۴۲

عراق - ۱۰۶، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۵۸، ۱۶۷، ۱۸۸، ۱۸۶، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۲۰، ۲۲۷، ۲۲۸

۳۶۴، ۳۶۳، ۳۵۴، ۳۳۶، ۳۳۲، ۳۰۶، ۲۷۸، ۲۶۱، ۲۳۳، ۲۲۸

عراق عجم - ۳۲، ۴۲، ۶۱، ۸۴، ۸۶، ۱۲۵، ۱۵۹، ۲۷۲، ۲۹۰، ۳۴۰، ۳۴۱

عراق عرب - ۵۶، ۸۴، ۱۲۶، ۲۸۳، ۲۹۰، ۳۴۰، ۳۵۴

عراقین - ۱۹، ۲۰، ۱۹۴

عربستان - ۸۴

عرفده - ۷۳، ۳۴۷

عسل - ۷۴

عشق آباد - ۴۰۶

علمده - ۳۹۱

علوی کلا - ۳۸۰

علی آباد (شاهی = قائم شهر) - ۷۷، ۷۸، ۲۶۸، ۳۵۰

عمان - ۶۳

عمرو کلاته - ۱۰۳، ۳۶۱

عیلام - ۳۳۸

□ غ

غزنه - ۳۶۳

غزنین - ۳۶۴،۱۲۳،۱۰۶

غور - ۳۶۳،۳۴۳،۱۰۶

□ ف

فارس - ۳۷۳،۲۹۰،۲۲۰،۸۴،۸۳،۶۳،۶۱،۴۲،۳۲،۱۹،۱۳

فاز - ۲۶

فرات - ۳۷۲،۳۳۲

فرح آباد - ۳۴۷،۲۶۸،۲۳۴،۷۳

فرشوادکوه - ۱۸

فرشواد / فرشوادگر / فرش / فرشواتگر - ۳۱۶،۱۷۷،۹۶،۷۹،۲۲-۱۹،۱۸

فرنگ (فرانسه) - ۲۷۷،۸۴،۸۱،۶۹،۵۲،۵۱

فری کنار - ۳۷۴

فریم - ۳۷۸،۳۵۷،۳۱۸،۱۸۱،۱۶۰،۱۳۶،۱۲۷،۹۸،۹۷

فلسطین - ۳۳۲،۴۳

فلورد - ۷۳

فنیسی - ۲۲

فومن - ۳۵

فیروز کلا - ۳۷۸

فیروزکوه - ۴۰۶،۴۰۴،۳۴۸،۳۴۵،۳۱۲،۲۷۴-۲۷۲،۲۶۹،۲۶۸،۲۶۱،۲۵۹

۴۰۶،۴۰۴،۳۴۸،۳۴۵،۳۱۲،۲۷۴-۲۷۲،۲۶۹،۲۶۸،۲۶۱،۲۵۹

فینیقی - ۲۲

□ ق

قادیسیه - ۳۷۲،۱۲۶

قافلانکوه - ۳۴۴،۶۸

قاهره - ۳۳۵

قائم شهر (= شاهی) - ۳۸۲،۳۴۹،۳۴۸،۳۴۶،۳۴۵،۳۲۵

قاین قهستان - ۲۴۳

قبچاق - ۲۸

قبرس - ۳۳۲،۴۶

قبط - ۱۹

قدس - ۳۳۲

قدم گاه - ۷۱

قرباغ - ۴۰۱،۳۴۷

قراطادان - ۳۷۷
 قره‌تیکان - ۳۱
 قزوین - ۲۷۸، ۲۷۴، ۲۷۳، ۲۶۸، ۲۳۲، ۲۲۹، ۲۲۶، ۲۲۵، ۲۲۰، ۲۱۸، ۲۱۷، ۶۸، ۶۳، ۳۶، ۱۲
 قسطنطنیه - ۴۰۱، ۳۴۱، ۳۱۸، ۳۱۲، ۳۰۶
 قسطنطنیه - ۳۹۵، ۳۳۲، ۳۳۱، ۴۹، ۴۶ - ۴۳
 قصران - ۲۱۰، ۲۰
 قصر خورنق - ۳۴۱
 قطر - ۳۵۹
 قفقاز - ۴۰۸، ۳۳۶، ۳۲۳، ۳۲۲، ۹۷
 قلاجه‌ی پیاده - ۱۶۶
 قلاع دامغان - ۳۸
 قلاع سوادکوه - ۲۷۲
 قلاع گیلان - ۳۸
 قلاع مازندران - ۲۳۲، ۴۸
 قلاع ملاحده - ۲۰۴، ۲۰۳
 قلعه‌ی آمل - ۲۲۷
 قلعه‌ی اژداره کله - ۴۰۴، ۲۲۷
 قلعه استخواند - ۱۶۷، ۱۶۵
 قلعه اسکن - ۲۵۸
 قلعه الموت - ۳۲۹، ۲۰۴
 قلعه اولاد دیو - ۳۴۸، ۲۷۳، ۲۶۹، ۲۶۸، ۲۶۶ - ۲۶۴، ۲۳۲، ۲۳۱، ۲۲۶، ۱۷۶
 قلعه ایلال - ۲۷۳، ۱۵۲
 قلعه باطن - ۱۶۶، ۱۶۵
 قلعه پرستک - ۴۰۴، ۲۲۰، ۲۱۹
 قلعه تون - ۲۰۴
 قلعه جزیره آبسکون - ۲۷۳
 قلعه جهینه - ۱۵۱
 قلعه جات - ۳۲۴
 قلعه چناشک - ۱۶۵
 قلعه دارا - ۱۶۷، ۱۶۶، ۱۶۱، ۱۵۲، ۱۴۷، ۱۴۳
 قلعه درون - ۲۴۰
 قلعه دونکا - ۱۵۷
 قلعه سمنکور - ۲۲۹
 قلعه طبرک - ۱۵۷
 قلعه عماد - ۴۰۵، ۲۵۰
 قلعه فلول - ۱۶۵

- قلعه فیروزجاه - ۲۲۴
- قلعه فیروزکوه - ۱۵۶، ۱۶۷، ۲۰۶، ۲۲۱، ۲۳۸، ۲۴۴ - ۲۴۶، ۲۵۸ - ۲۶۰، ۳۱۸، ۴۰۴، ۴۰۵
- قلعه قاین - ۲۰۴
- قلعه کارود - ۲۰۹، ۴۰۱
- قلعه کجور - ۲۰۹
- قلعه کلار - ۱۱۳، ۱۸۱
- قلعه کلین - ۲۶۴، ۲۶۵
- قلعه کسلیان - ۱۴۴، ۳۸۰
- قلعه کوزا - ۲۳، ۹۷، ۱۲۷، ۱۳۶، ۱۴۳، ۳۱۸، ۳۷۹
- قلعه کینه خواران - ۱۴۱
- قلعه گردکوه (دژ گنبدان) - ۱۷۱، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۴۱، ۳۹۹
- قلعه گلخندان - ۲۲۱
- قلعه لاریجان - ۲۲۹
- قلعه لمسر - ۴۰۴
- قلعه لواسان - ۲۰۹
- قلعه مارانکوه (کجور) - ۲۳۰
- قلعه ماهانه سر - ۲۲۲، ۲۴۱ - ۲۴۳، ۴۰۴
- قلعه مسکین - ۲۱۰
- قلعه منصوره کوه - ۳۸۷
- قلعه مهره بن (قلعه مهرنگار) - ۳۷۸
- قلعه نصرت سنگ - ۱۶۷
- قلعه نور - ۲۰۶ - ۲۰۹، ۲۴۴
- قلعه ورامین - ۲۲۱
- قلعه هرسین - ۲۳۱
- قلعه همدان - ۸۹
- قم - ۲۰۹، ۲۲۱، ۲۴۴، ۲۶۹، ۳۹۸
- قندز - ۶۷، ۸۵، (وروالیز - ولوالج) ۳۴۴
- قندهار - ۲۶۸، ۳۹۳
- قوچان - ۳۳۸، ۴۰۶
- قومس (قومش / کومس) - ۲۰، ۲۱، ۱۲۹، ۲۱۳، ۲۳۸، ۲۵۸ - ۳۴۱، ۳۴۳، ۳۴۶، ۳۶۰، ۳۷۴

□ ک

کابلستان - ۳۷، ۳۲۸

کاث (شهر) - ۳۳۸

کارکا ← کاراکس

کاراکس - ۳۳،۳۲
 کاربادینو - ۳۳۶
 کاردگر نماور - ۳۸۲
 کارمزد - ۷۴
 کاشان - ۲۶۹،۲۴۴،۲۳۲،۲۲۶
 کاکران - ۷۴
 کالج - ۳۷۸
 کالج رود - ۲۰۵
 کالیدرجه - ۱۷
 کامرو - ۴۰۴،۲۱۹
 کاوکروج - ۲۴۰
 کیودجامه - ۳۸۱،۳۸۰،۲۴۰،۱۶۵
 کیودگنبد - ۲۲۱
 کجور (کجه) - ۲۶۸،۲۶۵،۲۳۷،۲۳۱،۲۲۹،۲۲۸،۲۰۸،۱۹۱،۱۶۶،۱۱۴،۱۱۳،۱۰۲،۶۰،
 ۴۰۱،۳۹۷،۳۷۸،۳۷۷،۳۶۸،۳۶۷،۳۵۹،۳۵۴،۳۳۹،۲۹۶،۲۹۵
 کجید - ۷۴
 کچب - ۳۸۰
 کچهرستاق - ۳۷۸
 کدوسرا - ۳۵
 کده - ۳۵
 کدیر - ۴۰۱،۲۰۸
 کربلا - ۲۸۶،۱۹۰،۴۹
 کرج ابودلف - ۳۰۶
 کردآباد - ۳۸۱،۳۴۹،۱۵۲،۷۷،۷۴
 کردستان - ۳۲۴،۴۱
 کرمان - ۳۸۷،۳۷۳،۲۹۰،۱۶۴،۶۳،۶۱
 کرمان (بلوک خانقاه پی) - ۷۳
 کرمانشاه - ۳۵۳
 کرمانشهان - ۸۴،۴۱
 کسلیان - ۳۴۸،۷۴
 کشواره - ۳۸۷،۱۶۳
 کلا - ۷۴
 کلات - ۴۰۷
 کلاترہ - ۱۶۶
 کلار - ۳۹۴،۳۷۷،۳۶۷،۱۸۹،۱۱۶،۱۱۵
 کلاردشت - ۳۷۸،۳۶۷،۳۵۴،۸۵

کلارستاق - ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۸۲، ۳۶۷، ۳۷۸
 کلاریجان - ۳۴۸، ۷۴
 کلباد - ۳۵۱، ۸۰
 کلده - ۳۴۰، ۲۹۰
 کلرودپی - ۴۰۱، ۳۷۸
 کلژدو فرانس - ۳۵۳
 کلیان - ۷۴
 کلیچ کلا - ۷۴
 کمروود - ۳۷۸، ۷۳
 کمند - ۷۴
 کمندین - ۳۴۸، ۷۴
 کندسان - ۳۵۹
 کندوان - ۳۵۴
 کندی آب - ۱۷
 کوده - ۳۵
 کورشید رستاق - ۱۱۳
 کوسان - ۲۷۲
 کوفه - ۱۰۷، ۳۳۵، ۳۶۴، ۳۷۲
 کول - ۱۲۷، ۳۷۳
 کولا - ۱۸۳، ۳۷۳
 کوله دره - ۲۱۹
 کوه اصطبل (قریه) - ۷۳
 کوه اوپار سین - ۳۱۶
 کوه اورال - ۲۷
 کوه چهل چشمه - ۳۲۴
 کوه خرسنگ - ۳۷۸
 کوه دماوند - ۹۶، ۶۸، ۲۲۸، ۳۴۴، ۳۵۷، ۳۶۸
 کوه دوازده امام - ۳۴۵
 کوه رویست - ۹۷
 کوه زاگروس - ۳۳۹، ۴۱
 کوه زرینه کوه - ۳۵
 کوهستان - ۱۸۶، ۱۸۸، ۱۹۹، ۲۱۳، ۲۱۴، ۳۶۷
 کوهستان ری - ۲۹۹
 کوهستان سراد کوه - ۸۶
 کوهستان طبرستان - ۹۶
 کوهستان عراق - ۱۰۹

- کوهستان لاریجان - ۹۸
کوهستان مازد / مازد - ۲۶۵،۶۸،۶۷،۴۲،۳۶،۳۳
کوهستان مازندران - ۳۲
کوه سلیمان - ۳۶۴
کوه شلفین - ۲۹۸،۲۷۲،۸۳،۷۵،۷۲
کوه قارن - ۲۱۲،۱۲۷،۹۷
کوه قفقاز - ۴۰۷،۶۷،۴۱،۲۷
کوه کاسپی - ۶۸
کوه کاسپین - ۶۸،۶۷
کوه گوگرد - ۳۴۵
کوه لار - ۳۲۳
کوه لبنان - ۳۳۱،۴۷،۴۶
کوه لواسانات - ۳۲۳
کوه موروس - ۳۳۱،۴۳
کوه وندامید - ۳۶۸
کوه ونداد هرمزد - ۳۶۸
کوه هزار مسجد - ۳۲۴
کوه هندوکش - ۳۷۹،۳۳۷،۶۷،۵۶
کوه های البرز - ۳۱۶
کوه هیمالیا - ۳۳۸
کوبیر بزرگ - ۳۴۰
کوبیر نمک - ۳۴۱،۳۳۹
کهدم - ۳۵
کیا مشغله - ۱۰۲
کیزا - ۳۲۸
کیف - ۳۹۵
کیوان پرم - ۲۰۶

www.tabarestan.info
تبرستان

مبارک ۵
(۵۶۱)
کسیر

۳۳۸، ۳۳

□ گ

- گازرخان - ۳۹۹،۳۲۹
گجرات - ۳۷۱
گدوک (فیروز کوه) - ۲۷۴،۷۱
گران - ۳۷۸
گرجستان - ۴۰۷،۳۴۰،۳۳۲،۶۲،۶۱،۳۹،۲۶
گرداسیاب - ۷۳

گردکلا - ۱۳۸
 گردنه شاه میرزاد - ۹۳
 گردنه شلفین - ۷۲، ۷۳، ۷۵، ۹۸
 گردنه قوزلق استراباد - ۶۹
 گردنه کندوان - ۳۵۴
 گردزین خیل - ۷۳
 گرگان - ۲۰، ۲۵، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۳۸، ۸۹، ۹۱، ۱۰۳، ۱۲۹، ۱۴۵، ۱۴۹، ۱۶۱، ۱۶۴، ۱۶۵،
 ۱۶۷، ۱۸۴، ۱۹۴، ۱۹۶، ۲۳۷، ۲۴۸، ۲۵۱، ۲۶۶، ۲۸۹، ۲۹۱، ۳۰۵، ۳۲۲، ۳۲۶، ۳۳۸، ۳۴۴،
 ۳۶۰، ۳۷۲، ۳۸۲، ۳۹۲
 گرگانج - ۳۳۸
 گروس - ۳۵، ۶۸، ۲۲۴
 گسگر - ۲۹، ۳۲۹
 گلپاغچه - ۳۴۸
 گلپایگان - ۱۳۶
 گلندرود - ۳۹۱
 گنبد - ۳۲۴
 گنجه افروز - ۳۸۲
 گنجه - ۳۲۱
 گیل - ۲۰، ۲۵، ۳۵، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۰۹، ۳۳۹
 گیلان/ جیلان - ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۹، ۳۲، ۳۴، ۳۸، ۳۹، ۶۱، ۶۲، ۶۷، ۶۸، ۸۰، ۸۴، ۸۵، ۸۹، ۹۵،
 ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۶، ۱۱۸، ۱۵۸، ۱۸۲، ۱۹۲، ۱۹۴، ۲۰۱، ۲۰۳، ۲۱۰، ۲۱۳، ۲۱۶، ۲۱۸، ۲۲۰، ۲۲۸،
 ۲۳۱، ۲۵۳، ۲۶۲، ۲۶۸، ۲۷۴، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۶، ۲۹۹، ۳۰۴، ۳۰۶، ۳۱۶، ۳۲۲، ۳۲۴،
 ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۹، ۳۴۴، ۳۴۷، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۹۸، ۴۰۴
 گیلان آباد - ۱۸۲، ۳۷۷، ۳۹۴
 گیلاتات - ۱۹۱
 گیلخواران - ۳۵۰، ۳۸۰

□ ل

لار - ۲۰، ۷۹، ۱۵۷، ۲۱۰، ۲۲۸
 لارجان - ۹۶، ۱۳۲، ۱۴۶، ۱۶۳، ۱۶۶، ۱۹۶، ۲۰۱، ۲۰۶، ۲۰۹، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۶۳، ۲۷۴، ۳۴۶،
 ۳۵۷، ۳۵۹، ۳۷۸، ۴۰۱
 لار قصران - ۱۰۱، ۲۰۵، ۳۵۹، ۳۷۸
 لاس - ۲۱۹، ۴۰۴
 لاسجرد - ۲۲
 لاک آبدان - ۱۳۸

لاویج - ۳۶۸
 لاویج کلا - ۷۷
 لاویج هرود - ۳۶۸، ۱۱۷
 لاهیجان - ۴۰۱، ۳۲۹، ۳۲۸، ۳۱۸، ۳۸
 لایبزیک - ۳۱۹
 لبنان - ۳۳۲، ۴۹
 لپور (لقور) - ۳۷۸، ۲۶۸، ۲۶۳ - ۲۶۱، ۲۶۰، ۱۶۵
 لرزنه - ۷۴
 لرستان - ۲۵۳، ۲۶۸، ۲۳۲، ۲۳۱، ۸۴، ۳۹
 لگزی (لزگی) - ۲۸
 لزگستان - ۳۲۳
 لشته نشا - ۳۲۹
 لکام - ۳۳۱
 لله پر چین - ۱۰۱
 لمسر - ۲۲۰، ۲۱۸
 لندر - ۱۳۶
 لنکران - ۳۲۴، ۲۹
 لنگرود - ۳۲۹، ۲۴۱، ۱۴۳، ۲۳
 لواسان - ۲۲۹
 لواسان بزرگ - ۳۷۸
 لویبور - ۷۴
 لورا - ۳۷۸
 لولاک - ۷۴
 لومیر - ۳۲۴، ۲۹، ۲۸
 لیبی - ۳۳۵
 لیکانی - ۳۶۸، ۱۱۴
 لیند - ۷۴

□ م

ماد - ۳۴۰، ۳۲۸، ۳۱۷، ۶۱
 مارونه - ۴۷
 مازندران - ۷۵، ۷۲، ۷۰ - ۶۷، ۶۲، ۶۱، ۵۹ - ۵۷، ۳۹، ۳۸، ۳۴، ۳۳، ۳۰، ۲۹، ۲۵، ۲۳، ۲۰، ۱۱
 ۱۴۹، ۱۴۲، ۱۳۲، ۱۳۰ - ۱۲۸، ۱۱۹، ۱۱۷، ۱۰۱، ۹۹، ۹۶، ۹۵، ۸۹، ۸۶ - ۸۳، ۸۱ - ۷۹، ۷۷
 ۲۰۵، ۲۰۳، ۱۹۶، ۱۸۸، ۱۸۶ - ۱۸۴، ۱۷۴ - ۱۷۱، ۱۶۹، ۱۶۵، ۱۶۴، ۱۵۹، ۱۵۷، ۱۵۶، ۱۵۳
 ۲۴۵، ۲۴۳، ۲۴۱ - ۲۳۷، ۲۳۵ - ۲۳۲، ۲۲۸ - ۲۲۲، ۲۲۰ - ۲۱۸، ۲۱۶، ۲۱۴، ۲۱۲، ۲۱۰، ۲۰۶

۳۰۰،۲۹۸،۲۹۱،۲۷۴-۲۷۱،۲۶۹-۲۶۵،۲۶۳،۲۶۱-۲۵۸،۲۵۶-۲۵۴،۲۵۲-۲۵۰،۲۴۸
 ،۳۶۰،۳۵۸،۳۵۲،۳۵۱،۳۴۷،۳۴۵،۳۳۷،۳۳۱،۳۲۵،۳۲۳-۳۲۱،۳۱۷،۳۱۵،۳۰۶،۳۰۳
 ۴۰۷-۴۰۴،۴۰۰،۳۹۷،۳۹۲،۳۹۱،۳۸۵،۳۸۱،۳۷۹،۳۷۷،۳۶۷
 ماسال - ۳۲۹
 مالکدشت - ۳۵۹،۱۰۲
 مالیه دره - ۷۳
 مامطیر - ۳۸۲،۳۴۶
 ماورای جیحون/ماوراءالنهر - ۳۴۰،۳۳۷،۳۲۳،۲۴۹،۲۰۷،۲۰۲،۱۹۵،۱۷۸،۱۸۱
 ماه سبزان - ۳۱۷،۱۹
 ماه کوفه - ۳۱۷
 ماه نهاوند - ۱۹
 مشن کلا - ۳۵۰،۷۸
 مته کلا - ۷۴
 محمودآباد - ۴۷۴
 مداین - ۳۷۱،۱۷۸،۱۲۵،۱۲۴
 مدرسه عبدالله خان - ۲۸۳
 مدرسه مهد علیا - ۲۸۳
 مدی - ۲۹۰،۹۰
 مدینه الرسول - ۳۶۳،۲۸۳،۲۷۶،۱۱۲،۵۵،۴۹
 مرتوی - ۳۴۰
 مرداب انزلی - ۳۲۹
 مرداغی - ۴۲
 مرزبان آباد - ۳۸۱،۱۵۲
 مرعش - ۴۱۲
 مرغاب - ۳۴۳،۲۴۰،۸۵،۶۷
 مرنند - ۴۲
 مرو (مرو شاهجهان) - ۴۰۶،۳۷۹،۳۷۲،۳۶۲،۳۶۰،۳۴۳،۳۳۸،۱۹۵،۱۶۴،۱۴۵،۱۳۸
 مزدقان - ۱۵۷
 مسجد جامع - ۳۴۳
 مسجد جامع آمل - ۱۸۵
 مسجد جامع ساری - ۱۰۳
 مسجد طشتدزنان - ۳۵۹،۱۰۱
 مسجد کبود - ۴۰۶
 مشک آباد - ۳۸۱،۱۵۲
 مشهد - ۴۰۶،۴۰۵،۳۹۹،۳۴۲،۳۴۱
 مشهد حضرت امیرالمؤمنین (ع) - ۱۹۰

- مشهد حضرت سيد الشهدا (ع) - ۱۹۰
 مشهد حضرت عسکری (ع) - ۱۹۰
 مشهد حضرت موسی (ع) و حضرت جواد (ع) - ۱۹۰
 مصر - ۲۰، ۵۲، ۸۱، ۸۹، ۲۷۶، ۳۳۲، ۳۳۵، ۳۸۷
 معبد نوبهار بلخ - ۳۶۱، ۳۳۷
 معلم کلا - ۳۸۰
 مغرب - ۱۹، ۸۱
 مغولستان - ۳۲۳، ۴۰۰
 مقدونیه - ۲۶، ۸۷، ۸۹
 مقری کلا - ۳۴۶
 مکه - ۲۷۶، ۲۸۳، ۳۳۶
 ملاط - ۲۱، ۳۵۱
 ملرد - ۷۳
 ممشی - ۳۴۸، ۷۴
 منجیل - ۳۲۴
 مندلیج - ۸۴، ۳۵۴
 منصور آباد - ۲۰۵
 منقشلاق - ۳۴۰
 موصل - ۳۱۹
 مومجی خیل - ۷۴
 مونکی چال - ۷۱
 مهر جانقلق - ۳۱۷
 می آر کلا - ۷۳
 میان بشم - ۳۷۸
 میانه - ۳۲۴
 میان رود / میان دورود - ۱۸۱، ۳۰۱، ۳۶۸، ۳۹۳
 میخ ساز رستاق - ۳۷۸
 میراناده - ۱۷۴، ۳۹۲
 میله - ۳۸۲
 میروند آباد - ۱۳۶

□ ن

ناقل - ۱۱۴، ۲۰۳، ۲۳۷، ۳۶۷، ۳۷۷، (ناقل رستاق) - ۲۰۹، ۳۷۷، (ناقل کناز)، ۳۷۸، ۳۵۱
 نامشی - ۳۴۸
 نایبج - ۳۷۸، ۳۹۲

۳۳۹ - نپال
 نجادیه - ۳۸۶،۱۶۱
 نجف - ۳۶۴،۲۸۸-۲۸۳،۱۹۰
 نخ کلا - ۳۴۹،۷۷،۷۴
 نرگس چار - ۷۴
 نرگس چار - ۷۷
 نرگس جاسر - ۳۴۹
 نسا - ۴۰۶،۳۸۶،۲۵۱،۲۴۰،۲۳۸
 نظامیه (مدرسه) - ۳۱۸
 نمار - ۳۵۷،۹۶
 نمارستاق - ۴۰۱،۳۷۸،۳۵۷،۲۰۹
 نمکاوهرود - ۳۵۱،۲۰۳
 نوامام (مقبره) - ۳۸۲
 نور - ۴۰۱،۳۹۱
 نوشهر - ۴۰۱،۳۵۴،۳۳۹
 نهاوند - ۳۱۷،۱۲۱
 نهرواله - ۳۷۱،۱۲۳
 نهروان - ۲۶۴
 نیروس - ۳۶۷،۱۱۳
 نیشابور - ۴۰۰،۳۹۲،۳۸۶،۳۶۰،۳۳۸،۳۲۸،۲۶۳،۱۹۴،۱۴۵،۱۰۶
 نیکوزید (مرکز قبرس) - ۳۳۲
 نینوا - ۳۳۸

□ و

ودا (فرشوادگر) - ۲۱
 واسط - ۳۱۸
 واله - ۷۴
 ورامین - ۳۵۵
 ورسک - ۳۴۸،۳۴۷
 ورک (ورکه، ورکا) - ۳۵۷،۹۶
 ورن - ۳۲۷
 وزا (قریه) - ۳۷۳،۱۲۷
 وسیه کش - ۷۴
 وکسر - ۳۴۸

ولاشگرد - ۲۲ (ولاشگرد) ۳۹۴،۱۸۲
ولایت شروین - ۹۶
ولوی - ۳۴۹،۳۱۵،۷۴،۷۱،۱۷
ولوکش - ۳۴۸،۷۴
وندچال - ۷۳
ویرکانا - ۲۶،۲۵
ویمه - ۳۱۸،۲۵۸،۱۶۳،۱۵۶،۱۴۷،۱۴۰،۲۳
ویه - ۳۵

□ ه

هرات (هریونام باستانی آن است) - ۹۳،۵۷،۲۴۰،۲۴۷،۲۴۹،۲۵۴،۲۵۵،۲۵۶،۲۶۱،۲۶۳،
۴۰۵،۳۶۳،۳۴۳،۳۳۸،۳۳۷،۳۲۵،۳۱۷
هرازی - ۳۷۹،۳۵۱
هزار جریب - ۲۳،۷۲،۹۶،۹۹،۱۰۱،۱۲۹،۱۴۱،۱۴۳،۱۵۶،۲۱۰،۲۱۸،۲۱۹،۲۴۹،۲۵۳،
۴۰۵،۴۰۲،۳۷۸،۳۵۸،۳۴۶،۳۰۳،۲۸۹
هزارخال - ۴۰۱،۲۰۸
هزاره - ۸۵
هشتپر - ۳۲۴
هشترخان - ۳۲۳
هبله رود - ۴۰۴،۲۳۵،۲۲۰
همدان - ۳۱۷،۲۰۲،۸۸ (هفتاد پולان) ۱۴۴
هندوستان - ۳۷۱،۳۳۸،۳۲۸،۱۲۳،۸۵،۵۸،۵۶
هوسم - ۳۷۹،۱۳۷،۲۱
هیرکان (گرگان) - ۳۵۴،۳۱۷،۹۲،۹۱،۸۷،۲۶،۲۵
هیرمند - ۳۹۳
هیوکل - ۳۵۰،۷۸

□ ی

یالو (یالرود) - ۴۰۱،۳۷۸،۲۰۸
یمن - ۳۶۵،۳۶۳،۲۰
یونان - ۳۳۲،۳۲۸،۳۲۷،۸۸،۸۵،۸۴،۶۷،۳۱،۲۹

فهرست کتاب‌ها و مقاله‌ها

□ آ و الف

- آثار الباقیه - ۳۱۶، ۲۶
آثار البلاد و اخبار العباد - ۳۱۹، ۲۳
آیین زرتشتی - ۳۳۹
احسن التواریخ - ۲۶۳
احوال و آثار نصیرالدین طوسی - ۴۰۰
از آستارا تا استراباد - ۴۰۴
اسرار التنزیل - ۳۶۴
اعلاق النفیسه - ۳۸۲
اوستا - ۵۸-۶۰، ۳۱۶، ۳۲۲، ۳۵۴ (ترجمه اوستا) ۳۳۹
ایران باستان - ۳۳۸، ۳۲۸، ۳۲۷
ایران قدیم - ۳۲۲
ایران و تمدن ایرانی - ۳۵۵، ۳۵۴
ایران و ترکان در روزگار ساسانیان - ۳۳۶
ایضاح المکنون - ۳۳۵

□ ب

- بررسی‌های تاریخی، سکه‌های طبرستان - ۳۷۳
برمکیان - ۳۶۱
برهان قاطع - ۳۲۲، ۳۱۷
بوندهشن - ۳۲۱، ۵۷، ۲۷، ۲۶

□ ت

- تاریخ ایران کمبریج - ۳۷۴، ۳۶۸
تاریخ جهان‌آرا - ۲۲۲
تاریخ جهان‌گشا - ۳۹۹
تاریخ خانی - ۴۰۴، ۴۰۳، ۲۸۹، ۲۱۸، ۲۱۷
تاریخ رویان - ۳۹۷، ۳۶۷، ۳۶۵، ۳۶۴، ۳۱۸، ۳۱۷، ۱۰۵
تاریخ شاهرخ - ۴۰۷
تاریخ طبرستان (ابن اسفندیار) - ۴۰۹، ۳۹۴، ۳۸۵، ۳۷۳، ۳۶۱، ۳۱۷، ۳۱۵، ۲۸۹، ۱۹
تاریخ طبرستان و رویان و مازندران - ۳۱۸، ۲۲۳، ۲۱۷، ۱۹۱، ۱۷۴، ۹۶، ۷۱، ۵۹
۴۰۹، ۴۰۴، ۳۸۱، ۳۷۳، ۳۵۷

- تاریخ طبری - ۸۱، ۱۷
 تاریخ غازانی - ۲۳۷
 تاریخ گردیزی - ۳۷۱
 تاریخ گیلان (فومنی) - ۲۸۹
 تاریخ گیلان و دیلمستان (مرعشی) - ۴۰۴، ۴۰۱، ۳۱۸
 تاریخ ماد - ۳۲۲، ۳۲۱
 تاریخ مازندران (شایان) - ۴۱۳، ۴۱۰، ۴۰۹، ۴۰۳
 تاریخ مازندران (علی گیلانی) - ۴۰۹، ۳۵۱
 تاریخ مازندران (مهجوری) - ۴۰۷، ۳۹۴، ۳۸۱، ۳۸۰، ۳۷۳، ۳۶۱، ۳۱۸
 تاریخ مفصل ایران (اقبال) - ۴۰۶، ۳۸۶، ۳۷۵، ۳۷۴، ۳۶۴، ۳۵۷، ۳۴۴
 تاریخ نهال کاری در حوزه ی پاریس - ۳۵۳
 تذکره ی جغرافیای تاریخی - ۳۷۲، ۳۲۳
 تطبیق لغات جغرافیایی قدیم و جدید ایران - ۳۵۵، ۳۲۸، ۳۲۷
 تقویم البلدان - ۳۴۳
 تورات - ۲۸، (عهد عتیق) ۳۴۱

□ ج

- جامع التواریخ بخش اسماعیلیه - ۳۹۹
 جغرافیای استان مازندران - ۳۴۵، ۳۲۶، ۳۲۵

□ ج

- چهار مقاله (نظامی عروضی) - ۳۷۵، ۳۶۳

□ ح

- حبیب السیر - ۴۰۵، ۲۲۳
 حدود العالم - ۳۷۲، ۳۵۴
 حدیقة الحقیقه - ۳۳۹
 حماسه سراسری در ایران - ۳۵۷، ۳۲۸، ۳۲۵، ۳۲۴
 حیوة الحیوان - ۵۱

□ د

- دانشنامه ی ایران و اسلام - ۳۹۸، ۳۶۴، ۳۶۳

دائرة المعارف فارسی - ۳۱۲، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۵، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۴، ۳۵۴، ۳۵۸، ۳۶۱، ۳۶۴،

۳۶۵، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۸۷، ۳۹۵، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۰۸

دربای مازندران - ۳۷۹

دیران فرخی - ۳۷۱

ذ □

ذیل جامع التواریخ رشیدی - ۴۰۷

ذیل ظفرنامه‌ی شامی - ۴۰۷

ر □

راهنمای قطغن و بدخشان (مقدمه دکتر ستوده) - ۳۴۰

روضه الصفا (میرخواند) - ۴۰۷

روضه الصفا‌ی ناصری - ۲۶۵، ۲۶۸، ۴۰۷

ز □

زبدة التواریخ - ۲۶۴

زند - ۲۶، ۵۸، ۶۰، ۳۳۸

زند اوستا - ۲۷، ۳۱۷

زندگانی شاه عباس اول - ۳۳۳

زندگی فخر رازی (مجله معارف) ص، ۳۶۴

زیچ ممتحن - ۳۱۶

س □

سرزمین‌های خلافت شرقی - ۳۴۰، ۳۶۷، ۳۷۹، ۳۹۳

سنی ملوک الارض والانبیا (تاریخ پیامبران و شاهان) - ۳۱۲، ۳۶۰

سیرالعباد الی المعاد - ۳۳۹

سفرنامه‌ی مازندران - ۷۲

ش □

شاهنامه - ۳۶، ۱۷۳، ۱۷۴، ۳۲۴، ۳۳۸

شرح ادب الکاتب - ۳۱۸

شرح الاشارات - ۳۶۴

شرف (روزنامه) - ۲۷۵

شهریاران گمنام - ۳۶۸، ۴۱۳

ص □

صرف و نحو علمی زبان سانسکریت - ۳۳۹

صورة الارض - ۳۱۸

ط □

طریق التحقیق - ۳۳۹

ع □

عالم آرای عباسی - ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۶، ۲۲۸، ۲۳۳، ۴۰۴

عجایب المخلوقات و غرایب الموجودات - ۳۱۹

العمل بسدس ساعة فی الارتفاع - ۳۱۶

ف □

فرمانروایان گیلان - ۳۲۴

فرهنگ جغرافیایی ایران - ۳۴۷، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۴، ۳۵۷، ۳۸۰، ۳۸۲، ۳۹۱، ۴۰۱

فرهنگ فارسی (معین) - ۳۲۳، ۳۳۵، ۳۳۸، ۳۳۹ - ۳۴۱، ۳۴۴، ۴۰۶

فقه اللغة ایرانی - ۳۳۸

ق □

قابوسنامه - ۳۷۴

قاموس - ۲۰۲

قانون مسعودی - ۳۷۱

قلاع اسماعیلیه - ۳۹۹، ۴۰۴

قرآن - ۲۸، ۲۵۰، ۴۰۰

ک □

کارنامه‌ی اردشیر بابکان - ۳۱۶

کارنامه‌ی بلخ - ۳۳۹

کاروند - ۳۱۸

کتاب الامثال - ۳۱۲

کتاب التصحیف - ۳۱۲

کتاب الورع - ۳۶۳

کلیله و دمنه - ۱۸

الکنى واللقاب - ۳۳۵

گ □

گاهنامه‌ی تطبیقی - ۳۱۲